

SINTEZA OBSERVAȚIILOR

la proiectul Caietului de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz

Perioada de consultare pentru proiectul Caietului de sarcini întocmit pentru organizarea procedurii de selecție în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în cadrul benzilor 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz, publicat pe pagina de internet a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) în data de 14 martie 2012, a ajuns la termen în data de 20 aprilie 2012.

Proiectul Caietului de sarcini urmărește stabilirea regulilor necesare pentru desfășurarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în cadrul următoarelor benzi:

- a) 790-862 MHz (800 MHz);
- b) 880-915MHz/925-960 MHz (900 MHz);
- c) 1710-1785 MHz/1805-1880 MHz (1800 MHz);
- d) 2500-2690 MHz (2600 MHz).

În vederea asigurării transparenței deciziilor sale, în conformitate cu prevederile cadrului legal în vigoare ce reglementează activitatea ANCOM, autoritatea de reglementare din domeniul comunicațiilor electronice publică, pe pagina sa de internet, un material de sinteză a observațiilor primite cu privire la măsurile supuse consultării.

Observațiile primite de către ANCOM în cursul perioadei de consultare la proiectul Caietului de sarcini se referă, în principal, la următoarele aspecte:

Capitolul 1 – Introducere

1.1. Cadrul legal aplicabil procedurii de selecție

Un operator propune ca teza finală a ultimului paragraf al secțiunii 1.1 să fie modificată pentru a reflecta obligativitatea acoperirii costurilor legate de schimbarea destinației sau reorganizarea utilizării unor benzi, în acord cu dispozițiile art. 29 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice.

ANCOM a acceptat această propunere și a decis modificarea textului menționat după cum urmează:

„În conformitate cu art. 29 alin. (1), această taxă va fi utilizată și pentru acoperirea costurilor ocazionate de schimbarea destinației sau reorganizarea utilizării unora dintre benzile de frecvențe vizate de procedura de selecție, costurile respective putând fi însă suportate și din alte surse de finanțare, stabilite prin hotărâre a Guvernului.”

1.2. Etapele de parcurs până la organizarea procedurii de selecție

Un respondent a propus organizarea unei runde suplimentare de consultare în cazul în care, în urma actualei consultări, vor apărea modificări substanțiale la nivelul documentelor aferente procedurii de selecție. Un alt respondent a sugerat că documentele ar fi trebuit supuse consultării după adoptarea hotărârii Guvernului privind stabilirea cuantumului valorilor minime ale taxelor de licență pentru acordarea drepturilor de utilizare ce vor fi acordate prin procedura de selecție.

ANCOM a luat act de observațiile primite și consideră că modificările operate în urma etapei scrise a procedurii de consultare nu sunt de natură să atragă modificarea fundamentală a principiilor și regulilor procedurii de selecție, de natură să justifice o nouă rundă de consultare.

Capitolul 3 - Regimul juridic al licențelor ce vor fi acordate prin procedura de selecție

3.1. Durata licențelor

Un respondent a solicitat completarea literei b) din primul paragraf în sensul introducerii posibilității de extindere cu 5 ani a licențelor acordate pentru perioada 6 aprilie 2014 - 5 aprilie 2029.

ANCOM face precizarea că termenul de valabilitate al licențelor se raportează la prevederile art. 31 alin. (1) și (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, dispozițiile legale în vigoare stabilind că drepturile de utilizare se acordă, de regulă, pentru o perioadă de 10 ani și, pe cale de excepție, pentru o perioadă de 15 ani. De altfel, este de remarcat că termenul de 15 ani este de referință și pentru actualele drepturi de utilizare în benzile de 900 MHz, respectiv 1800 MHz.

În acest context, deși înțelegem rațiunea pentru care observația a fost formulată, propunerea primită nu poate fi acceptată.

3.3. Obligații impuse prin licențe

3.3.1. Obligații de acoperire

Unul dintre respondenți a solicitat modificarea sintagmei „prin intermediul infrastructurii proprii” cu sintagma „prin intermediul propriilor

echipamente”, intenția respondentului fiind aceea de a clarifica eventualele interpretări legate de utilizarea partajată a elementelor de infrastructură.

Unii dintre respondenți au solicitat modificarea mecanismului de atribuire a localităților ce fac parte din cadrul Anexei 7 – „Lista localităților neacoperite de rețele de comunicații mobile”, argumentând propunerile pe considerente ce țin de evitarea înțelegerilor între potențialii ofertanți. Totodată, s-a solicitat eliminarea unora dintre localitățile aflate în cadrul Anexei 7 pentru motivul că o parte a acestora sunt deja acoperite de unul dintre operatori.

Pe de altă parte, se consideră că obligațiile de acoperire a localităților din Anexa 7 constituie o abordare nerezonabilă din partea Autorității și că astfel de sarcini ar apărea ca fiind injuste în sarcina operatorilor mobili.

Pentru început trebuie reținut că ANCOM a luat act de observațiile primite și consideră că observația este binevenită, în cadrul Caietului de sarcini, în forma sa finală, fiind utilizată sintagma „*rețeaua proprie de acces radio*”. Prin formularea propusă se elimină orice eventuală confuzie legată de noțiunea de infrastructură.

În ce privește mecanismul de atribuire a localităților din cadrul Anexei, propus în cadrul punctului 3.3.1.1, Autoritatea face cunoscute intențiile sale de maximizare a resurselor aflate la dispoziția operatorilor (utilizarea eficientă a resurselor existente în vecinătatea localităților propuse a fi acoperite) și nu crearea de premise care ar putea conduce la eventuale înțelegeri între furnizorii de servicii de comunicații mobile, înțelegeri care ar putea să cadă sub incidența legii concurenței. Intenția Autorității se poate observa cu ușurință din faptul că localitățile propuse a fi acoperite sunt situate în mediul rural, iar populația în cadrul acestora ori numărul de gospodării nu indică vreo oportunitate deosebită care să conducă la o eventuală împărțire a pieței.

Cu toate acestea, Autoritatea a luat act de propunerile primite pe această temă și a modificat în consecință prevederile Caietului de sarcini cu privire la privind mecanismul de atribuire a localităților, care va porni de la inițiativa câștigătorilor de blocuri (dimensionată proporțional cu deținerile dobândite) și va fi completat prin tragere la sorți efectuată de ANCOM în măsura în care inițiativa operatorilor continuă să lase localități fără acoperire cu rețele. Mecanismul propriu zis este detaliat la pct. 3.3.1.1. a).

Pe de altă parte, ANCOM va lua în considerare localitățile deja acoperite de către respondenți cu servicii de comunicații mobile în tehnologie UMTS ori tehnologii din familia IMT îmbunătățite (HSPA, HSPA+) motiv pentru care acestea vor fi eliminate din cadrul Anexei urmând ca restul localităților să fie atribuite în funcție de prevederile punctului 3.3.1.1, astfel cum acesta va fi modificat. Prin urmare, ANCOM a ținut cont de observațiile referitoare la eliminarea unora dintre localitățile aflate în listă, urmând ca datele furnizate să fie luate în considerare în cadrul tuturor proceselor ce se desfășoară în cadrul Autorității. În acest context, ANCOM face cunoscut că, față de varianta inițială a listei, numărul localităților ce va trebui acoperit de fiecare câștigător al unui bloc de 5 MHz este de aproximativ 56, modalitatea de atribuire a acestora fiind modificată astfel cum am precizat la alineatul precedent.

Pe de altă parte, urmare a consultărilor ce au avut loc, ANCOM a stabilit, în cadrul punctelor 3.3.1.1 și 3.3.1.2, o serie de obligații de acoperire ce vor fi asumate de către câștigătorii drepturilor de utilizare în benzile de frecvențe radio ce fac obiectul procedurii de selecție. Obligațiile de acoperire vor avea etape intermediare ce vor fi urmărite de

persoanele interesate de utilizarea frecvențelor radio atribuite serviciilor de comunicații mobile, acestea fiind prevăzute diferențiat după cum este vorba de:

- servicii de comunicații electronice furnizate în benzile de frecvențe radio 800 MHz și 900 MHz, respectiv benzile 1800 MHz și 2600 MHz;
- intrarea unui nou operator pe piața de comunicații mobile;
- asumarea obligațiilor privind găzduirea MVNO.

3.3.1.3. Definirea acoperirii

Pentru început Autoritatea face cunoscut că acoperirea a fost definită ținând cont de următorii parametrii:

- a) viteza de transfer a datelor la utilizator;
- b) nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot;
- c) rata erorii de bloc;
- d) probabilitatea de recepție în interiorul clădirilor;
- e) probabilitatea de recepție în exteriorul clădirilor;
- f) parametri referitor la calitatea semnalului IMT.

Observațiile primite din partea pieței de comunicații s-au referit în general la complexitatea definiției acoperirii și la necesitatea clarificării unor parametri, precum și la renunțarea la parametrii greu de evaluat și eventual înlocuirea lor cu valori absolute.

- a) *Viteza de transfer a datelor la utilizator,*

Patru dintre respondenți au solicitat renunțarea la calculul vitezei de transfer a datelor la utilizator respectiv la parametrul „Average Cell Throughput”, în opinia respondenților acest parametru fiind dificil de evaluat.

Unul dintre respondenți a solicitat înlocuirea vitezei relative cu o valoare absolută exprimată în Mbits/s.

Același respondent a propus definirea acoperirii în mod distinct pentru servicii de voce și servicii de date, astfel:

- **pentru serviciile de voce: o definiție bazată pe stabilirea unor condiții minime de calitate a serviciilor de voce ce vor fi furnizate în aria acoperită, specificate în cadrul punctului referitor la parametrii de calitate ai serviciilor;**
- **pentru serviciile de date: o definiție bazată pe probabilitatea de atingere a unei anumite viteze de transfer a datelor la utilizator pentru legătura ascendentă și respectiv descendentă.**

Un alt respondent a propus o definiție a acoperirii bazată pe valoarea simulată a nivelului minim al câmpului electromagnetic generat pe un singur canal de trafic la marginea ariei de acoperire, la o înălțime de 1,5 metri deasupra solului și cu o anumită probabilitate, (X dB μ V/m), pentru o anumită valoare a vitezei de transmisie a datelor la utilizator (Y kbps) și o valoare maximă a puterii de emisie a stației de bază (Z W).

Același respondent a solicitat clarificarea termenilor „susținut și consistent” și clarificarea relevanței încărcării celulelor.

Față de aceste observații ANCOM propune următoarele:

- înlocuirea vitezei relative cu valori absolute a vitezei de transfer a datelor la utilizator;
- integrarea cerinței privind asigurarea unei anumite valori minime a „vitezei de transfer a datelor la utilizator” în cadrul obligațiilor de acoperire definite la punctul 3.3.1;

Propunerea privind stabilirea unor condiții minime calitative referitoare la serviciile de voce a fost reținută, prin urmare, o definiție corespunzătoare fiind integrată în capitolul referitor la „standardul minim pentru apelul de voce”.

Definiția „standardul minim pentru „apelul de voce” devine punctul 3.3.2.3, text ce va avea următorul conținut:

„3.3.2.3 Standardul minim pentru „apelul de voce”

Serviciile de voce în orice punct vor fi furnizate cu un scor MOS (Mean Opinion Score conform recomandării ITU-T P800) de minim 3 (pe scara de la 0 la 5, MOS = 3 reprezintă calificativul "fair") estimat conform algoritmului PESQ Perceptual Evaluation of Speech Quality (ITU-T P862), pentru convorbiri efectuate cu un terminal conectat la o antenă cu câștigul de 0 dBi instalată la o înălțime de 1.5 metri deasupra solului.”

De asemenea, ANCOM a decis introducerea în cadrul punctului 3.6 și a descrierii principale a metodei de măsură a acestui parametru.

Definiția acoperirii nu va mai cuprinde sintagma „susținut și consistent”, semnificația acesteia fiind descrierea calitativă pentru asigurarea vitezei minime de transfer a datelor la utilizator cu o probabilitate de 95%.

În metoda de măsurare a parametrului se face referire la faptul că viteza va fi evaluată ca fiind viteza medie de transfer a unui fișier de dimensiune agreată.

Ipotezele: „- 85% din resursele celulei sunt dedicate utilizatorului de test;

- încărcarea medie a celulelor învecinate este de 50%”

modelează condițiile în care se vor efectua testele (și sunt utile operatorilor pentru dimensionare) și reprezintă în fapt situația în care toate resursele utile corespunzătoare unei celule sunt alocate terminalului de test în condițiile de trafic normal în celulele vecine. În cadrul definiției acoperirii, aceste ipoteze vor fi exprimate calitativ prin sintagma „în condițiile în care toate resursele utile corespunzătoare unei celule sunt alocate terminalului de test și în condițiile de trafic normal în celulele vecine”.

b) *Nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot;*

Unul dintre respondenți a cerut ca zona acoperită să fie aceea în care nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot este egal cu sensibilitatea receptorului, solicitând să nu mai fie luate în calcul marginea generală și atenuarea de propagare indoor.

Un alt respondent a solicitat micșorarea marginii generale (de la 20 dB la 10 dB, valoare pe care respondentul o consideră suficientă pentru a acoperi toate efectele relevante din domeniul propagării, dând ca exemplu efectul de fading și atenuarea corpului uman/laptopului) și, de asemenea, micșorarea atenuării de propagare indoor, precum și diferențierea parametrului în funcție de mediu, materialele din care este construită o clădire, exemplificând că pentru mediul rural și clădiri cu pereți din sticlă 8 dB ar trebui să fie o valoare rezonabilă pentru atenuarea de indoor.

Un alt respondent propune, de asemenea, diferențierea *nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot* în funcție de zona rurală și urbană, propunând valorile de -86 dBm (urban, benzi de frecvențe sub 1 GHz), - 91 dBm (rural, benzi de frecvențe sub 1 GHz), -83 dBm (urban, benzi de frecvențe mai mari decât 1 GHz), -89 dBm (rural, benzi de frecvențe mai mari decât 1 GHz), fără a preciza dacă aceste valori se referă la outdoor sau indoor.

A fost primită o solicitare de exprimare a *nivelului mediu al câmpului produs de semnalul pilot* în dB μ V/m în loc de dB μ V/m/lărgimea de bandă a canalului utilizat.

Față de cele de mai sus, ANCOM este de acord cu definirea nivelului mediu al câmpului produs de semnalul pilot în dB μ V/m, cu micșorarea valorii marginii generale la valoarea de 10 dB și cu diferențierea valorilor de prag pentru zonele urbane și rurale. Pentru a păstra o definiție a acoperirii cât mai concisă și datorită valorilor apropiate ale atenuării în interiorul unui autovehicul cu atenuările indoor din mediul rural, drumurile naționale, europene și autostrăzile au fost asimilate cu zonele rurale.

De asemenea, ținând cont de ultimele studii referitoare la atenuarea de penetrare în indoor, ANCOM propune următoarea definiție:

"a) nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot, exprimat în dB μ V/m, măsurat în exteriorul clădirilor, la o înălțime de 1,5 m deasupra solului, referitor la o antenă având câștigul de 0 dBi, cel puțin egal cu nivelul ce derivă din sensibilitatea receptorului conform standardelor de referință (în conformitate cu banda de frecvență, lărgimea de bandă utilizată și viteza de transfer a datelor așa cum a fost ea definită la punctele 3.3.1.1 și 3.3.1.2) la care se adaugă o margine de 10 dB și un factor de corecție referitor la atenuarea de propagare indoor;

Factorul de corecție referitor la atenuarea de propagare indoor are următoarele valori:

- *6 dB pentru benzile de 800 MHz și 900 MHz respectiv 8 dB pentru benzile de 1800 MHz și 2600 MHz pentru acoperiri în zonele rurale și pentru acoperirile pe drumurile naționale, europene și autostrăzi;*
- *12 dB pentru benzile de 800 MHz și 900 MHz respectiv 16 dB pentru benzile de 1800 MHz și 2600 MHz pentru acoperiri în zonele urbane."*

Referitor la lit. a) și b), un respondent propune o definiție a acoperirii bazată exclusiv pe calcul (simulare) a câmpului electromagnetic, la o înălțime de 1.5 metri deasupra solului și cu o probabilitate de 50% luându-se în considerare o viteză prezumtivă și o valoare maximă a stației de bază pe canal.

ANCOM nu poate fi de acord cu acest tip de definiție datorită următoarelor motive:

- valorile câmpului, vitezei și puterii maxime ar trebui definite pentru fiecare tehnologie în parte, urmând ca licența să fie modificată de fiecare dată când se dorește implementarea unei noi tehnologii;
- valoarea astfel simulată nu ar reflecta situația reală datorită prezumțiilor folosite în simulare (marea majoritate a stațiilor instalate nu sunt utilizate la putere maximă iar definirea unei alte valori pentru această putere ar fi absolut arbitrară) și datorită erorilor introduse de modelul de propagare. De asemenea, viteza de transmisie a datelor ar fi doar prezumată, în realitate, având în vedere faptul ca viteza de transfer a datelor depinde de mulți alți factori în general direct dependenți de modul în care proiectarea și utilizarea rețelei este realizată, utilizatorului final nefiindu-i garantată nicio viteză (cu nicio probabilitate);

c) *Parametrul rata erorii de bloc;*

Unul dintre respondenți a observat faptul că pentru noile tehnologii (exemple date UMTS și LTE) se utilizează mecanisme corectoare de erori avansate (de exemplu ARQ) ceea ce conduce la necesitatea unei BLER de 10^{-1} . Solicitarea acestui respondent este de a reduce pragul limită a BLER de la 10^{-2} la 10^{-1} .

ANCOM este de acord cu definirea parametrilor de calitate pentru tehnologiile viitoare ținând cont de un BLER de 10^{-1} . Pentru tehnologiile de generație a doua și a treia (LTE inclusiv) se va renunța la definirea unui BLER, menținându-se doar parametrii de calitate.

d) *Probabilitatea de recepție în interiorul clădirilor;*

Doi respondenți au solicitat renunțarea la acest parametru datorită imposibilității operatorilor de a-l monitoriza și controla (în general datorită generalității definiției „indoor” care cuprinde inclusiv nivelurile de subsol ale unei clădiri).

ANCOM este de acord cu renunțarea la acest parametru, având în vedere că parametrii „nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot” și „parametri referitor la calitatea semnalului IMT” sunt astfel determinați încât să asigure și propagarea indoor a semnalului.

e) *Probabilitatea de recepție în exteriorul clădirilor ;*

ANCOM nu a primit observații cu privire la acest parametru.

f) *Calitatea semnalului GSM și IMT*

Trei dintre respondenți au solicitat relaxarea acestor parametri iar un respondent a solicitat chiar renunțarea la ei, întrucât, după parerea pe care și-a exprimat-o, parametrii sunt dependenți de încărcarea rețelei iar calitatea serviciilor furnizate către utilizatorii finali ar fi asigurată de parametrii „viteza de transfer” și „accesibilitatea în rețea”.

Ținând cont de experiența acumulată de ANCOM referitor la calitatea rețelelor de telefonie mobilă, de practica internațională, de rapoartele CEPT - ECC și de studiile relevante, precum și de datele și informațiile puse la dispoziție de operatori în cadrul consultărilor, Autoritatea propune următoarea definiție:

„următorii parametri referitori la calitatea semnalului IMT sunt respectați (parametri definiți în special în scopul verificării acoperirii prin măsurători:

- pentru GSM: $Rxqual_sub \leq 5$;
- pentru UMTS: $E_c/I_0 \geq -12$ dB;
- pentru LTE: $SINR \geq -5$ dB;
- pentru orice altă tehnologie, parametrul și valoarea lui de prag vor fi definite de Autoritate după ce această nouă tehnologie va fi disponibilă avându-se în vedere un $BLER \leq 10\%$.”

Parametrii de mai sus urmează să fie atinși cu o probabilitate de 95% în zona de acoperire.

Parametrii de calitate ai semnalului sunt complementari cu *nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot* luat în considerare la definirea acoperirii, din acest motiv acești parametri sunt indispensabili pentru definirea corectă a zonei de acoperire.

Autoritatea consideră necesare și următoarele precizări:

- respectarea parametrului *nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot* are semnificația asigurării unui nivel minim al semnalului la recepția utilizatorului final care să-i permită acestuia desfășurarea în bune condiții a unei convorbiri telefonice sau a unui transfer de date. Valoarea acestui parametru pentru acoperirea outdoor se calculează pornind de la sensibilitatea receptorului la care se adaugă o margine de 10 dB ce acoperă principalele efecte ale propagării (atenuarea datorată corpului/laptopului, marginea de slow fading, marginea de fast fading). La această valoare se adaugă o valoare medie a atenuării de indoor (au fost luate în considerare atât atenuarea de indoor din autovehicule cât și valori statistice ale atenuărilor de indoor din localități aflate atât în zone urbane cât și în zone rurale);
- *parametrul de calitate al semnalului IMT* reflectă calitatea reală furnizată utilizatorului final (implicit viteza reală de transfer a datelor ce poate fi atinsă de utilizatorul final). Deși ideală ar fi fost măsurarea directă a vitezei de transfer a datelor, această măsurare este foarte dificil de realizat în condiții care să reflecte modul real de funcționare a rețelei (de exemplu în cazul în care utilizatorul se deplasează inter-celule) și deasemenea măsurarea ar fi foarte încheată, eficiența în colectarea datelor fiind foarte scăzută. Pe de altă parte viteza reală de transfer a datelor este mult mai dependentă de încăcarea rețelei decât parametrii de calitate prevăzuți de acest subpunct. Rolul verificării acestui parametru este deci acela de a verifica modul în care proiectarea și funcționarea rețelei asigură un minim de calitate utilizatorului final, prin evitarea subdimensionării rețelei și minimizarea nivelului interferențelor interne rețelei. Valorile parametrilor (ce trebuie depășite cu o probabilitate mai mare de 95%)

au în vedere asigurarea unei acoperiri indoor acolo unde acest lucru este necesar.

Urmare a precizărilor de mai sus, punctul 3.3.1.3 va avea următorul conținut:

„3.3.1.3. Definirea acoperirii

O zonă se va considera acoperită cu servicii de comunicații mobile dacă următoarele criterii cumulate sunt respectate cu o probabilitate de cel puțin 95%, în condițiile în care sunt respectate și condițiile de la punctele 3.3.1.1, 3.3.1.2 și 3.3.2.3:

a) nivelul mediu al câmpului produs de semnalul pilot, exprimat în dBμV/m, măsurat în exteriorul clădirilor, la o înălțime de 1,5 m deasupra solului, referitor la o antenă având câștigul de 0 dBi, cel puțin egal cu nivelul ce derivă din sensibilitatea receptorului conform standardelor de referință (în conformitate cu banda de frecvență, lărgimea de bandă utilizată și viteza de transfer a datelor așa cum a fost ea definită la punctele 3.3.1.1 și 3.3.1.2) la care se adaugă o margine de 10 dB și un factor de corecție referitor la atenuarea de propagare indoor;

Factorul de corecție referitor la atenuarea de propagare indoor are următoarele valori:

- *6 dB pentru benzile de 800 MHz și 900 MHz respectiv 8 dB pentru benzile de 1800 MHz și 2600 MHz pentru acoperiri în zonele rurale și pentru acoperirile pe drumurile naționale, europene și autostrăzi.*
- *12 dB pentru benzile de 800 MHz și 900 MHz respectiv 16 dB pentru benzile de 1800 MHz și 2600 MHz pentru acoperiri în zonele urbane.*

Zona urbană este reprezentată de localitățile din România declarate orașe sau municipii.

b) următorii parametri referitori la calitatea semnalului GSM și IMT sunt respectați (parametri definiți în special în scopul verificării acoperirii prin măsurători):

- *pentru GSM: $Rx_{qual_half} \leq 5$;*
- *pentru UMTS: $Ec/I0 \geq -12$ dB;*
- *pentru LTE: $SINR \geq -5$ dB;*
- *pentru orice altă tehnologie, parametrul și valoarea lui de prag vor fi definite de Autoritate după ce această nouă tehnologie va fi disponibilă avându-se în vedere un BLER $\leq 10\%$.*

„Definirea acoperirii” de la acest punct este aplicabilă și pentru acoperirea realizată prin intermediul rețelei 3G în banda de 2100 MHz care se ia în considerare la îndeplinirea obligațiilor de acoperire definite la punctele 3.3.1.1. și 3.3.1.2. pentru operatorii existenți.”

Patru respondenți au propus integrarea în Caietul de sarcini a metodelor de măsură a parametrilor ce vor fi cuprinși în licență.

ANCOM este de acord cu acest principiu, prin urmare punctele **3.3.2.2 și 3.6** fiind modificate în consecință.

3.3.2. Obligații privind calitatea serviciilor

Trei respondenți au solicitat unele lămuri referitoare la modul în care se vor evalua parametrii "Rata de blocare și de întrerupere". De asemenea, s-au solicitat lămuriri referitoare la standardul referitor la calitatea vocii.

Autoritatea face cunoscut că descrierea modului în care se vor evalua toți parametrii referitori la punctul 3.3.2. se regăsește în cadrul punctului 3.6.2 litera d).

Totodată, definirea standardului referitor la calitatea vocii este cuprinsă în punctul 3.3.2.3.

Un respondent a solicitat modificarea definirii „disponibilității rețelei” astfel încât el să fie evaluat exclusiv pe baza evenimentelor aflate sub controlul operatorului, făcând referire la faptul că eliminarea interferențelor externe este reponsabilitatea ANCOM. Respondentul solicită ANCOM să ia în considerație și exceptarea cazurilor de „forța majoră” (dezastre naturale, condiții meteo extreme etc.) în evaluarea disponibilității rețelei.

Un respondent a solicitat explicații privind rațiunea alegerii factorilor de încărcare referitor la „disponibilitatea rețelei și includerea unei metodologii clare și detaliate de calculare a acestui parametru .

Un respondent a propus modificarea definirii „disponibilității rețelei” prin ponderarea în funcție de dimensiunea rețelei, argumentând că nu sunt disponibile date despre numărul de utilizatori dintr-o zonă afectată și sugerează ca ponderarea să se facă cu procentul afectat din rețea (de exemplu: 1 site afectat pentru 2 ore, ponderat cu numărul total de site-uri din rețea funcționale în perioada de referință), iar apoi să se aplice factorii de încărcare propuși în Tabelul 11, pentru determinarea gradului de indisponibilitate. Respondentul propune de asemenea eliminarea obligației de reținere a log-urilor sau limitarea obligației de reținere la o durată de cel mult 6 luni, întrucât păstrarea acestora pe o perioadă nedeterminată nu este posibilă practic.

Un alt respondent solicită clarificarea modului în care se determină „disponibilitatea rețelei” și anume: dacă se calculează separat pentru fiecare dintre rețele în tehnologie 2G și 3G, având în vedere că acoperirile celor două rețele se suprapun, ceea ce face ca indisponibilitatea percepută în mod real de utilizator să fie mai mică decât indisponibilitatea fiecăreia dintre rețele considerate separat, sau dacă indisponibilitatea se determină la nivelul unei singure rețele agregate. Respondentul propune ca „disponibilitatea rețelei” să fie calculată agregat la nivelul unei singure rețele și pe tip de servicii: voce și date.

Față de observațiile primite, ANCOM face următoarele precizări:

Se acceptă propunerea privind exceptarea din cuprinsul definiției „disponibilitatea rețelei” a cazurilor în care indisponibilitatea rețelei este datorată unor evenimente care nu sunt sub controlul operatorului, ANCOM propunând nuanțarea definiției în acest sens, după cum urmează:

*„Disponibilitatea rețelei” se va defini ca numărul mediu de minute per terminal per perioadă de 6 luni pentru care serviciile furnizate prin intermediul rețelei nu sunt disponibile din cauza **perturbării sau căderii rețelei din motive imputabile operatorului**, precum și a indisponibilității programate.*

„Disponibilitatea rețelei” așa cum este definită la punctul 3.3.2.1 se referă la o singură rețea și are drept scop garantarea unui nivel acceptabil al indisponibilității rețelei, indiferent de serviciile furnizate și de tehnologiile utilizate, ținând seama de principiul neutralității tehnologice și a serviciilor. Stabilirea acestui parametru referitor la performanța rețelei asigură că durata de indisponibilitate a rețelei nu depășește un anumit nivel specificat, ceea ce se reflectă într-un anumit nivel acceptabil de întrerupere a serviciilor furnizate utilizatorilor. Cerința de disponibilitate a rețelei nu obligă și nici nu împiedică un operator să furnizeze un anumit serviciu, fiind o condiție generală de calitate menită să asigure că disponibilitatea rețelei este menținută la un nivel rezonabil și care se aplică tuturor titularilor de licențe indiferent de serviciile furnizate.

„Factorii de încărcare” ce intervin în calculul indisponibilității rețelei (serviciilor furnizate prin intermediul rețelei) sunt de fapt factori de ponderare a duratei de indisponibilitate a serviciilor, care iau în considerare variațiile încărcării cu trafic a rețelei în funcție de perioada din săptămână și din zi, respectiv impactul asupra numărului de utilizatori posibil a fi afectați. Se consideră astfel perioada de Luni până Vineri, între orele 07.00-24.00, ca fiind perioada cu traficul cel mai intens, în care indisponibilitatea rețelei afectează cei mai mulți utilizatori, factorul de ponderare fiind în acest caz egal cu 1.

Referitor la propunerea de eliminare a obligației de reținere a log-urilor sau limitarea obligației de reținere la o durată de cel mult 6 luni, ANCOM precizează că aceasta a fost și intenția Autorității atunci când a definit „disponibilitatea rețelei” raportat la o perioadă de referință de 6 luni. Dacă respondentul se referă la prevederea privind „obligația de a calcula indisponibilitatea rețelei pentru orice perioadă specificată de ANCOM...”, aceasta trebuie înțeleasă ca obligație de a furniza rezultatele calculului indisponibilității rețelei pentru o perioadă de 6 luni anterior unei solicitări a ANCOM, care poate surveni la orice moment în timp. Așadar, obligația reținerii log-urilor este limitată la durata de 6 luni.

ANCOM își menține propunerea privind standardul minim de disponibilitate a rețelei de la punctul 3.3.2.1, cu modificarea acceptată mai sus a definiției „disponibilității rețelei”, înlocuirea sintagmei „factori de încărcare” cu „factori de ponderare” și reformularea obligației de a furniza calculul indisponibilității la solicitarea ANCOM conform celor precizate în paragraful precedent.

3.3.3. Obligații de acces

3.3.3.1. Obligații privind roaming-ul național

Unii dintre respondenții au solicitat eliminarea obligațiilor de acces prevăzute în cadrul Caietului de sarcini sau limitarea acestei obligații doar la serviciile de voce și SMS.

Respondenții arată, în susținerea argumentelor lor, că obligațiile de acces nu ar trebui să facă parte din documentația pentru acordarea drepturilor de utilizare

a frecvențelor radio destinate furnizării serviciilor de comunicații mobile întrucât ar fi prea oneroase pentru potențialele persoane interesate de participarea la procedura de selecție. Pe de altă parte, s-a solicitat majorarea termenelor pentru negocierea și implementarea acordurilor de roaming, precum și clarificarea tipurilor de servicii de comunicații electronice furnizate utilizatorilor unui beneficiar al acordului/acordurilor de roaming.

S-a solicitat limitarea în timp a dreptului de a beneficia de servicii de roaming național (maxim 3 ani).

Unul dintre respondenți a solicitat limitarea dreptului de a beneficia de servicii de roaming național numai la noii titulari de licențe, iar un altul a solicitat eliminarea termenelor de negociere și implementare a contractelor de roaming sau stabilirea unor termene mai lungi (6 luni pentru negociere și 6 luni pentru implementare).

Totodată, s-a solicitat limitarea obligației de a furniza servicii de roaming național doar la aria neacoperită de rețeaua solicitantului serviciului de roaming.

Unul dintre respondenți a solicitat eliminarea posibilității ca un titular de licență să încheie contracte succesive de roaming pentru a beneficia de asemenea acorduri o perioadă mai lungă decât cea stabilită în Caietul de sarcini.

De asemenea, s-a solicitat eliminarea obligației de acces în cazul în care solicitantul atinge un anumit nivel de acoperire.

Unul dintre respondenți a solicitat creșterea acoperirii minime pentru a obține serviciu de roaming (50% sau 45% pentru cei care dețin licență doar în benzile de 1800 MHz sau 2600 MHz și 60% pentru cei care dețin licență în benzile de 800 MHz sau 900 MHz); Consiliul Concurenței a propus eliminarea condiționării dreptului la roaming de realizarea unei acoperiri minime sau eventual reducerea acoperirii minime pentru a obține serviciul de roaming național la 20%.

S-a solicitat, totodată, clarificarea textului prevăzut la punctul 3.3.3.1 lit. b) din Caietul de sarcini, precum și evidențierea mai clară între obligațiile prevăzute la punctul 3.3.3.1 lit. a) și b).

Unul dintre respondenți a solicitat eliminarea obligației de a încheia acorduri de roaming pentru furnizarea accesului la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, deoarece prevederile sunt redundante prin raportare la prevederile legale din domeniul comunicațiilor electronice.

Urmare a observațiilor primite pe acest subiect Autoritatea are în vedere următoarele:

Obligațiile privind roamingul național au fost impuse, așa cum observă de altfel o parte din respondenți, cu scopul de a stimula concurența pe piață prin crearea unor condiții echivalente pentru operatorii nou intrați.

Trebuie amintit, cum de altfel respondenții au la cunoștință că la data acordării licențelor pentru furnizarea serviciilor 3G, autoritățile de reglementare din diferite state europene au

impus operatorilor care dețineau licențe pentru rețele GSM și 3G obligația de a furniza servicii de roaming operatorilor care dețineau doar licențe pentru dezvoltarea rețelelor 3G.

În acest context, având în vedere că la data organizării procedurii de selecție atât rețelele 2G cât și cele 3G au acoperire națională (peste 90% din populație), Autoritatea consideră că obligațiile de roaming trebuie să acopere cel puțin serviciile furnizate pe cele două tipuri de rețele. Prin urmare, prevederile punctului 3.3.3.1 din Caietul de sarcini au fost modificate, astfel încât obligația de a furniza servicii de roaming național să nu includă și accesul la rețelele 4G.

În ce privește limitarea în timp a acordurilor de roaming, Autoritatea face cunoscut oricărei persoane interesate că intenția este de a crea un cadru adecvat pentru dezvoltarea concurenței și a investițiilor în rețele de comunicații electronice, motiv pentru care Autoritatea consideră că acordurile de roaming reprezintă o soluție doar pentru o perioadă temporară urmând ca ulterior, după atingerea termenului limită stabilit în cadrul Caietului de sarcini, operatorii care au beneficiat de un asemenea acord să fie puși în situația de a furniza serviciile de comunicații electronice fie prin intermediul propriilor rețele de acces radio, fie prin intermediul unor relații de natură comercială liber consimțită între părți. În aceste condiții, este de la sine înțeles că Autoritatea urmărește ca acordurile de roaming să fie încheiate cel puțin pentru perioada prevăzută în Caietul de sarcini, ulterior acestei limite alegerea continuării acordului/acordurilor fiind la îndemâna părților implicate.

Deși în forma sa inițială Caietul de sarcini prevedea perioade diferite a acordurilor de roaming național după cum acestea priveau accesul la benzile sub ori peste 1 GHz, în considerarea observațiilor primite din partea pieței de comunicații, ANCOM a stabilit ca acordurile de roaming să poată fi încheiate, din prisma obligațiilor reținute în cadrul Caietului de sarcini, numai pentru o perioadă de 3 ani, aceasta urmând să fie de referință indiferent de banda de frecvențe radio în care se furnizează serviciile de comunicații electronice.

În aceste condiții, ANCOM apreciază că durata în timp a drepturilor este proporțională și justificată în raport cu scopul stimulării concurenței, fiind totodată sensibil mai mică comparativ cu duratele obligațiilor similare impuse în alte state europene.

În ce privește limitarea dreptului de a beneficia de un acord de roaming, având în vedere scopul urmărit odată cu stabilirea unor obligații de roaming, Autoritatea a clarificat furnizarea serviciilor de roaming în condițiile din Caietul de sarcini. Prin urmare, beneficiarii acordurilor de roaming național trebuie să nu fi deținut un drept de utilizare în benzile de frecvență care fac obiectul procedurii de selecție, iar obligația este extinsă simetric titularilor tuturor drepturilor dobândite în urma procedurii. De asemenea, obligația de acces este limitată doar la aria neacoperită de solicitantul de roaming, fiind totodată excluse *a priori* capitala și primele 10 aglomerări urbane din România.

Pe de altă parte, Autoritatea nu este de acord cu eliminarea termenelor maxime de negociere și implementare a acordurilor de roaming național din cauza riscurilor legate de tehnicile de tergiversare ale titularilor obligațiilor. De asemenea, extinderea termenelor propuse nu este justificabilă în mod obiectiv. În ce privește eliminarea posibilității ca un titular de licență să încheie contracte succesive de roaming vă facem cunoscut că ANCOM a acceptat observația primită și a introdus în Caietul de sarcini o prevedere care permite

reducerea duratei acordurilor de roaming relevante, proporțional cu durata în care solicitantul a beneficiat de servicii de roaming de la alt titular de licență.

Totodată, în ce privește eliminarea obligației de acces în cazul în care solicitantul atinge un anumit nivel de acoperire, Autoritatea consideră că o astfel de prevedere nu este necesară, fiind o măsură de suprareglementare. Astfel, ANCOM apreciază că utilizarea propriei rețele de acces radio oferă mai multă flexibilitate și predictibilitate în furnizarea serviciilor la nivel cu amănuntul, astfel încât solicitantul de roaming este probabil să nu își dorească prelungirea acordului de roaming mai mult decât este necesar. Pe de altă parte, ANCOM apreciază că părțile contractului de roaming sunt stimulate să încheie acorduri în mod eficient, astfel încât o eventuală negociere ineficientă a acordului nu poate fi imputată ulterior celeilalte părți.

În ce privește acoperirea minimă care declanșează dreptul de roaming național în condițiile Caietului de sarcini, este de remarcat că majorarea acoperirii minime ar întârzia și ar limita posibilitatea noului intrat de a concura cu operatorii existenți pe piață. Pe de altă parte, eliminarea condiționării dreptului la roaming național de realizarea unei acoperiri minime ar putea în principiu contribui la creșterea presiunilor concurențiale asupra furnizorilor de rețele. Cu toate acestea, în opinia ANCOM, pentru a aduce o contribuție reală la atingerea obiectivelor de stimulare a concurenței, acordarea dreptului de roaming în condițiile Caietului de sarcini trebuie realizată în favoarea unui titular care a demonstrat în mod credibil capacitate investițională și comercială.

În ce privește limitele propriu-zise care declanșează dreptul la roaming în condițiile Caietului de sarcini, niveluri similare au fost stabilite și de alte autorități care au impus obligația de a furniza servicii de roaming național. Astfel, în Franța solicitantul serviciului de roaming național trebuie să asigure o acoperire între 20 - 95% din populație cu servicii de voce și cel puțin 20% din populație cu servicii de date la o viteză de cel puțin 144Kbps, iar în Austria rețeaua solicitantului trebuie să acopere 20% din populație. Limita de 30% din populație stabilită de ANCOM este așadar rezonabilă în raport cu cerințele impuse în alte state europene, reflectă repartizarea teritorială a populației, precum și circumstanțele competitive ale pieței din România.

În concluzie, ANCOM nu este de acord cu propunerile respondenților de modificare a procentului de acoperire a populației pe care trebuie să-l atingă rețeaua solicitantului beneficiar de servicii de roaming național.

Referitor la prevederile de la punctul 3.3.3.1 lit. a), Autoritatea face cunoscut că obligativitatea se referă la sarcinile titularului de licență de a furniza, la cerere, servicii de roaming național **operatorilor nou intrați în benzile ce urmează a fi acordate prin procedură de selecție**, aria de furnizare a serviciilor de roaming fiind dată de **diferența dintre aria acoperită de rețeaua titularului licenței și aria acoperită de rețeaua solicitantului**.

Pe de altă parte, referitor la prevederile de la punctul 3.3.3.1 lit. b) din Caietul de sarcini, Autoritatea face cunoscut că obligația de a furniza servicii de roaming se referă, așa cum a observat și respondentul, la localitățile pe care titularul licenței are obligația exclusivă de a le acoperi conform prevederilor licenței.

Astfel, prima prevedere are ca scop reducerea barierelor de intrare pe piață pentru noii furnizori de rețele care contribuie la concurența bazată pe infrastructuri, iar a doua

prevedere are ca scop limitarea duplicării rețelelor în zonele în care cererea de servicii este potențial limitată.

În ce privește acordurile de roaming pentru accesul la 112, subliniem că simpla informare existentă pe pagina de internet a sistemului unic pentru apeluri de urgență 112 a unei recomandări adresate utilizatorilor finali nu creează nicio obligație legală în sarcina furnizorilor de servicii de comunicații electronice, așa cum sugerează respondentul.

Cu toate acestea, obligația legală trebuie raportată la prevederile art. 70 alin. (4) și (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, pe când dispozițiile Caietului de sarcini vin să dispună cu privire la termenul necesar pentru încheierea unor acorduri de roaming național pentru furnizarea accesului la numărul unic pentru apeluri de urgență 112. În acest context, considerăm că prevederile Caietului de sarcini nu sunt redundante, dimpotrivă, vin să stabilească, în considerarea prevederilor legale termenul maxim pentru încheierea acordurilor de roaming pentru furnizarea accesului la numărul unic pentru apeluri de urgență 112. Drept urmare, considerăm că menținerea acestor obligații este necesară.

Tot cu privire la acest subiect – roaming-ul național – unul dintre respondenți a solicitat introducerea unor restricții pentru evitarea folosirii abuzive a drepturilor conferite.

Cu privire la acest subiect, ANCOM apreciază că drepturile conferite și obligațiile stabilite nu împiedică negocierea și încheierea unor acorduri de roaming național în mod eficient, astfel încât o eventuală negociere ineficientă a acordului nu poate fi imputată ulterior uneia dintre părți.

De asemenea, a fost solicitată eliminarea prevederilor de la punctul 3.3.3.1 paragraful 5 lit. b) și c).

ANCOM precizează că litera b) a paragrafului 5 al punctului 3.3.3.1 se referă la conținutul acordului de roaming național încheiat la nivel de gros între operatori. Astfel, acordul de roaming trebuie să asigure utilizatorului final, abonat al solicitantului serviciului de roaming, accesul la toate serviciile pe care le-a achiziționat, dacă aceste servicii sunt disponibile abonaților rețelei gazdă. În scopul clarificării prevederea a fost modificată astfel: „*b) posibilitatea furnizării tuturor serviciilor disponibile pe rețelele 2G și 3G abonaților titularului către abonații beneficiarului acordului de roaming, în funcție de serviciile achiziționate de abonați*”.

În ce privește asigurarea continuității serviciilor la schimbarea rețelei, ANCOM consideră că această facilitate este posibilă din punct de vedere tehnic (a se vedea cerințele similare impuse în Franța și Austria) și este totodată recomandabilă din punct de vedere al asigurării calității serviciilor la utilizatori. Cu toate acestea, ANCOM a decis eliminarea lit. c) din cadrul paragrafului 5 al punctului 3.3.3.1 pe considerente de proporționalitate, precum și pentru a nu afecta negocierea eficientă a acordurilor de roaming, în condițiile minime stabilite de Caietul de sarcini.

3.3.3.2. Obligații privind accesul operatorilor de rețele mobile virtuale

Mai mulți respondenți solicită eliminarea obligației de acces MVNO ori, în subsidiar, modificarea substanțială a acesteia invocând o varietate de considerente ținând de:

- **lipsa unei analize de piață care să identifice probleme concurențiale pe o piață de comunicații electronice la puncte mobile;**
- **lipsa bazei legale pentru impunerea de remedii în acest sens;**
- **subminarea investițiilor în acoperirea rețelelor mobile, mai ales în ce privește implementarea noilor tehnologii;**
- **disproporția dintre investițiile și riscul mare din sarcina operatorilor de rețele mobile comparativ cu investițiile și riscul scăzut ce revine operatorilor mobili virtuali (dar cu beneficii mari);**
- **folosirea unei proceduri de selecție competitive ce nu permite asumarea anumitor cerințe de către competitor;**
- **faptul că apariția MVNO pe o anumită piață ar trebui să reprezinte un rezultat al deciziilor comerciale luate de operatori și nu o consecință de măsurilor de reglementare;**
- **insuficiența reglementărilor cu caracter tehnic și comercial menite să asigure un echilibru între operatorii mobili virtuali și operatorii de rețele mobile la momentul negocierii acordului de acces;**
- **revizuirea cerințelor de acces MVNO incluse în contract în sensul precizării asigurării accesului și la elementele de rețea (core network) aferente furnizării accesului operatorilor mobili virtuali;**
- **revizuirea cerinței privind publicarea unei oferte de referință de acces MVNO;**
- **definirea sintagmei „cerere rezonabilă de acces”;**
- **numărul maxim de 4 operatori mobili virtuali de tip complet găzduiți de un operator de rețea mobilă;**
- **lipsa unui tarif maximal reglementat pentru furnizarea accesului MVNO;**
- **eliminarea definirii modelelor de afaceri pentru operatorii mobili virtuali: complet și simplificat.**

Față de acest subiect Autoritatea consideră relevante următoarele:

Cerințele privind furnizarea accesului MVNO introduse prin punctul 3.3.3.2 din Caietul de sarcini au ca scop stabilirea unui cadru general privind accesul MVNO și asumarea acestuia de către operatorii de rețele mobile în urma procesului de acordare a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio aferente furnizării de rețele și servicii de comunicații electronice la puncte mobile.

Stabilirea unui cadru care să conducă la apariția MVNO are la bază constatarea faptului că operatorii mobili virtuali în sensul definițiilor acceptate la nivel internațional și reflectate inclusiv în documentul *„Ghid de reglementări privind desfășurarea activității operatorilor*

mobili virtuali pe piața comunicațiilor electronice din România” sunt inexistenți pe piața națională de comunicații electronice. Totodată, data de 5 aprilie 2014 reprezintă un moment de referință în evoluția comunicațiilor mobile din România, marcând momentul intrării în vigoare, pentru o perioadă de 15 ani, a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio aferente benzilor de frecvențe de 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz, spectrul radio ce urmează a fi pus la dispoziție totalizând echivalent de 42 blocuri de 2 x 5MHz destinate funcționării rețelelor publice mobile terestre. Dintre acestea, ANCOM consideră că cele 13 blocuri de 2 x 5MHz din benzile de 800 MHz și 900 MHz sunt cele mai potrivite, din punct de vedere tehnic și economic, pentru a fi utilizate în vederea realizării componentei de acoperire națională a rețelelor publice mobile terestre de comunicații electronice.

ANCOM consideră că prin mecanismul propus se poate ajunge la deschiderea oportunității de a apărea pe piață și operatori capabili să furnizeze servicii de comunicații electronice pe toată gama de frecvențe radio destinate comunicațiilor mobile, folosind toate/oricare din tehnologiile disponibile la ora actuală (2G, 3G și 4G), pe o perioadă de timp rezonabilă pentru a asigura recuperarea investițiilor – 15 ani. În mod evident însă, numărul acestora va fi limitat – datorită numărului finit de blocuri aferente comunicațiilor mobile și totodată redus – datorită investițiilor semnificative ce trebuie asumate pentru implementarea unei rețele publice mobile de comunicații electronice la nivel național.

Astfel, spre deosebire de alte segmente ale pieței comunicațiilor electronice, competiția la nivel de infrastructuri pe segmentul comunicațiilor mobile este *a priori* una limitată, din motivele expuse mai sus, pentru o perioadă semnificativă de timp. O analiză a unei piețe relevante privind comunicațiile electronice la puncte mobile nu va trata de la bun început aceste aspecte, piața nu va putea fi altfel definită decât ținând cont de limitările impuse de spectrul alocat comunicațiilor mobile și de particularitățile tehnologiilor existente pentru implementarea comunicațiilor mobile, inclusiv de corelația dintre benzile de frecvențe și tehnologiile aplicabile.

Prin urmare, având în vedere limitările structurale ale acestui segment cu privire la competiția la nivel de infrastructură cât și lipsa dezvoltării exclusiv pe baza principiului libertății contractuale a oricărei forme de operator mobil virtual (ex.: complet, simplificat, MVNE) și ținând seama de posibilitatea menținerii situației actuale pe întreaga durată de valabilitate a drepturilor de utilizare (până la data de 5 aprilie 2029), Autoritatea a luat decizia stimulării apariției operatorilor mobili virtuali această opțiune fiind asumată în interesul dezvoltării pieței și al inovării în domeniul comunicațiilor electronice.

Nu în ultimul rând, nu trebuie omise nici prevederile Regulamentului nr. 717/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 iunie 2007 privind roaming-ul în rețelele publice de comunicații mobile în interiorul Comunității, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv prevederile proiectului de Regulament aflat în curs de adoptare, texte ce tratează în mod unitar și această tematică.

În aceste condiții, ANCOM are în vedere, prin introducerea punctului 3.3.3.2, stabilirea unui cadru general de funcționare a accesului operatorilor mobili virtuali, pe direcțiile principale urmate de legislația națională existentă și încurajarea operatorilor de rețele mobile în vederea asumării accesului MVNO. De remarcat însă că, urmare a consultării publice, cerințele incluse în acest capitol sunt opționale și vizează mai mult transparentizarea procedurii de furnizare a accesului MVNO. Acestea se referă la publicarea unei oferte de acces a operatorilor mobili virtuali, stabilirea unor termene de

negociere și implementare a acordurilor, includerea unor criterii generale de bună practică în procesul de negociere cu bună credință a condițiilor de furnizare a accesului, stabilirea unei obligații maxime a titularilor de licență cu privire la operatorii mobili virtuali de tip complet sau MVNE.

Autoritatea se vede nevoită să sublinieze că odată cu abordarea acestui subiect nu sunt stabilite tarifele de furnizare a accesului operatorilor mobili virtuali și nici nu impune o limită maximă a acestora. De asemenea, condițiile tehnice ale soluției de furnizare a accesului MVNO și detaliile operaționale privitoare la procedura operațională de furnizare a acestuia urmează a fi stabilite de către părți în funcție de condițiile specifice aferente fiecărui operator, pe baza principiului libertății contractuale. Refuzul justificat al furnizării accesului de către operatorii de rețele mobile este permis, acesta nefiind obligat să ofere serviciul în orice condiții.

ANCOM consideră că furnizarea accesului MVNO este de natură să aducă reale beneficii pieței comunicațiilor electronice în general și utilizatorilor de servicii mobile în special ajutând la definirea și deservirea nevoilor specifice ale acestora. Mai mult, traficul generat de operatorii mobili virtuali va ajuta operatorii de rețele mobile la eficientizarea utilizării spectrului alocat, traficul suplimentar stimulând dezvoltarea eficientă a acoperirii populației cu servicii de comunicații electronice la puncte mobile – unul din obiectivele Caietului de sarcini.

Pentru sublinierea caracterului de asumare voluntară a cerințelor privind accesul operatorilor mobili virtuali Autoritatea a efectuat unele modificări ale prevederilor Caietului de sarcini și documentelor aferente pachetului supus consultării astfel:

Va fi modificată abordarea propusă inițial în cadrul proiectului de Caiet de sarcini în sensul de a încuraja persoanele interesate de participarea la procedura de selecție în vederea obținerii drepturilor de utilizare a frecvențelor radio, de a accepta, pe baza unor criterii transparente și obiective, accesul MVNO în rețelele operatorilor de comunicații mobile. Prin urmare, ANCOM va modifica prevederile Caietului de sarcini în sensul de a acorda o reducere a valorii scrisorii de garanție bancară (25% din prețul ofertei inițiale) stabilită în conformitate cu prevederile punctului 4.4.2 din Caietul de sarcini, reducere ce se va aplica numai operatorilor care își declară deschis, formal, manifestarea de voință în vederea introducerii accesului MVNO în rețelele care le aparțin și pe care le operează. De asemenea, obligațiile de acoperire ce revin operatorului/operatorilor ce acceptă accesul MVNO este de natură să stimuleze intrarea acestora din urmă pe piață, condițiile de acoperire fiind stabilite în cadrul punctelor 3.3.1.1 și 3.3.1.2. Considerăm că prin această modificare a abordării se poate ajunge la una din următoarele două soluții:

- acceptarea termenilor și condițiilor stabilite în cadrul Caietului de sarcini cu privire la accesul MVNO și, implicit, operatorul/operatorii în cauză vor beneficia de reducerea scrisorii de garanție bancară la 25% din prețul ofertei inițiale, precum și cu stabilirea unor condiții de acoperire de manieră să încurajeze intrarea MVNO pe piață;
- refuzul acceptării termenilor și condițiilor stabilite în cadrul Caietului de sarcini cu privire la accesul MVNO și, implicit, lipsa beneficiilor menționate la marculatorul de mai sus.

ANCOM precizează că operatorul/operatorii care vor accepta regulile și condițiile stabilite în cadrul punctului 3.3.3.2, astfel cum acesta a fost modificat, vor fi nevoiți să își facă

cunoscută opțiunea lor fermă, în scris, prin semnarea unui angajament, prin care să declare fără echivoc acceptarea termenilor stabiliți în cadrul Caietului de sarcini.

Trebuie spus că prin măsurile pe care le adoptă, ANCOM intenționează să contureze mai bine cadrul general aplicabil accesului operatorilor mobili virtuali și să stimuleze apariția pe cale naturală, în baza unor decizii de ordin comercial luate de ambele părți, iar nu să reglementeze furnizarea de servicii de acces la rețeaua mobilă către operatorii mobili virtuali. ANCOM nu a realizat o analiză de piață din care să rezulte necesitatea impunerii unor astfel de reglementări, iar în lipsa acesteia, așa după cum au observat și unii respondenți, nu va reglementa o astfel de formă de acces la rețeaua mobilă.

Solicitarea unui respondent de a revizui cerințele de acces MVNO în sensul precizării asigurării accesului și la elementele de rețea (core network) aferente furnizării accesului operatorilor mobili virtuali apare ca fiind întemeiată, în special pentru operatorii mobili virtuali alții decât cei de tip complet, prin urmare, din motive de transparență și pentru o înțelegere clară a condițiilor de furnizare ANCOM este de acord cu introducerea precizărilor necesare în paragraful al doilea al capitolului 3.3.3.2.

Pentru a elimina orice neclaritate, menționăm că este vorba despre un acces similar celui la rețeaua de acces radio a operatorului mobil, acesta având controlul asupra elementelor de rețea (core network) pentru care furnizează serviciul.

Desigur, în măsura în care părțile se înțeleg altfel, orice altă soluție tehnică și/sau formă de acces poate fi avută în vedere.

În ce privește revizuirea cerinței privind publicarea unei oferte de referință de acces MVNO, măsură contestată de mai mulți respondenți întrucât, afirmă aceștia, introducerea unei asemenea oferte ar avea ca efect inhibarea stabilirii unor acorduri libere, pe baze comerciale, între părți, în opinia ANCOM, o astfel de abordare are ca scop transparentizarea procesului de negociere prin stabilirea în mod clar a părții care va face propunerea de acces, etapă ce s-a dovedit, de-a lungul timpului un pas dificil chiar și în cazul furnizării de servicii reglementate (ex. interconectare).

Adăugăm că, în mod deliberat ANCOM a folosit termenul de ofertă în locul celui de ofertă de referință pentru a diferenția o dată în plus cerința de acces MVNO de un remediu impus în urma unei analize de piață (vezi explicațiile de la secțiunea *observații cu caracter general*).

În opinia altor respondenți, în condițiile capitolului 3.3.3.2, este necesară mărirea pragului de 30% de acoperire a populației și stabilirea unui termen pentru publicarea ofertei de acces MVNO.

ANCOM consideră că motivele invocate pentru ridicarea pragului de acoperire a populației (descurajarea investițiilor în acoperirea cu rețele noi, cât și propunerea de defalcare a pragurilor pe benzile sub și respectiv peste 1GHz) nu sunt aplicabile, întregul Caiet de sarcini fiind conceput în jurul ideii de transparență, pe cât posibil, din perspectiva benzilor de frecvență ce urmează a fi alocate. De asemenea, conceptul de acoperire a populației se referă la acoperirea cu servicii (ex. telefonie, date, SMS etc.) la nivelul întregii game de blocuri de frecvențe alocate unui titular. Astfel, spre exemplu, pentru calculul acoperii populației cu servicii de telefonie la puncte mobile, se însumează acoperirea existentă

pentru toate benzile de frecvențe alocate titularului și toate tehnologiile utilizate de acesta pentru furnizarea serviciilor, rezultatul fiind dat de reuniunea acestor mulțimi. În această însumare intră și acoperirea furnizată unui titular de licență de frecvențe mobile de către un alt titular, în baza unui acord de roaming național.

În ce privește stabilirea unui termen de 6 luni pentru publicarea ofertei de acces MVNO, ANCOM înțelege punctul de vedere al operatorilor existenți care s-ar găsi în situația îndeplinirii pragului de acoperire a populației, indiferent dacă acesta este de 30%, 45% sau 60%, imediat, de la momentul acordării drepturilor de utilizare. În acest context, ANCOM consideră că perioada de la acceptarea condiției de furnizare a accesului MVNO și până la acordarea licențelor este suficient de cuprinzătoare pentru publicarea ofertei de acces MVNO, acoperind inclusiv termenul solicitat pentru elaborarea ofertei.

În ce privește definirea sintagmei „cerere rezonabilă de acces” ANCOM consideră că definirea strictă a unor termeni ce se referă la chestiuni complexe precum o cerere de acces MVNO nu poate avea loc în afara contextului specific în care acesta este folosit. Astfel, rezonabilitatea unei cereri de acces MVNO diferă în funcție de caracteristicile rețelei mobile gazdă, de modelul de operator virtual avut în vedere, de planul de afaceri al solicitantului ș.a.m.d. O definiție finală și cuprinzătoare a acestui termen nu este posibilă în cadrul acestui document. Mai mult, în contextul unei cerințe ce nu vizează aplicarea rezultatelor unei analize de piață, concretizată prin identificarea unui operator cu putere semnificativă și impunere de remedii, ci urmărește să stimuleze apariția pe cale naturală, în baza unor decizii de ordin comercial luate de ambele părți, ANCOM consideră oportună detalierea exclusiv a elementelor necesare acestui scop.

Pentru o clarificare a contextului utilizării sintagmei „cerere rezonabilă de acces”, mai multe detalii sunt furnizate în documentul *„Ghid de reglementări privind desfășurarea activității operatorilor mobili virtuali pe piața comunicațiilor electronice din România”*.

În ce privește termenele de negociere și implementare a acordurilor de acces MVNO opiniile respondenților sunt foarte împărțite, variind, în funcție de poziția fiecăruia, de la solicitarea reducerii lor la jumătate până la solicitarea dublării acestora. Un respondent solicită eliminarea oricăror termene de negociere și implementare a acordurilor de acces MVNO.

Necesitatea stabilirii unor termene de negociere și implementare a acordurilor de acces MVNO este demonstrată de practica de pe piața comunicațiilor electronice din România care ne arată că, în lipsa unor termene limită clare, concluzionarea acțiunilor părților prin semnarea și implementarea acordurilor respective se poate transforma într-o acțiune ineficientă din punct de vedere tehnic și economic și într-o irosire de resurse valoroase pentru ambele părți. Prin urmare, este util pentru ambele părți ca asumarea furnizării accesului MVNO să fie însoțită de prevederi privind termenele maxime de negociere și implementare a acordurilor.

În ce privește durata acestor termene, în opinia ANCOM, propunerile sunt echilibrate și proporționale. Astfel, calcularea acestora a ținut cont de caracterul de noutate al acestui tip de acord pe piața românească, chiar dacă astfel de acorduri există pe piețele europene de mai mulți ani, astfel de acorduri fiind încheiate, la nivelul grupului de companii din care

fac parte, chiar și operatorii de rețele mobile prezenți pe plan local. De asemenea, s-au avut în vedere termenele similare aferente serviciilor reglementate, cele menționate pentru accesul MVNO fiind stabilite în consecință.

Pe de altă parte, Autoritatea a avut în vedere stabilirea unor termene care să ofere operatorului mobil virtual un orizont de timp realist, sustenabil din punct de vedere economic, cu privire la implementarea acordului și demararea planului de afaceri, mai ales în contextul dinamic al evoluției rapide ce caracterizează piața comunicațiilor electronice.

De asemenea, ANCOM consideră necesară și fezabilă reducerea, în timp, a termenelor de negociere și implementare, odată cu fluidizarea acestui proces la nivelul operatorilor de rețele mobile, mai ales din perspectiva introducerii noilor tehnologii 4G, fiind de acord cu reducerea termenelor la 3 și respectiv 2 luni și modificarea în consecință a capitolului 3.3.3.2.

Mai mulți respondenți propun eliminarea unei limitări din cadrul Caietului de sarcini – numărul de 4 MVNO **de tip complet găzduiți de un operator de rețea mobilă** – invocând principiul libertății contractuale și libera competiție pe piață. ANCOM dorește să clarifice faptul că limita de 4 operatori mobili virtuali de tip complet are ca scop menținerea unui echilibru între cerințele ce trebuie asumate de un operator de rețea mobilă și încurajarea accesului operatorilor mobili virtuali, în speță a celui de tip complet. Impunerea limitei de furnizare a accesului către 4 operatori mobili virtuali de tip complet trebuie privită în contextul cerinței de furnizare a accesului operatorilor mobili virtuali ca minimală, aceasta nefiind o limită pentru cazurile în care un al cincilea operator mobil virtual de tip complet solicită accesul, iar operatorul de rețea mobilă este de acord cu furnizarea acestuia, principiul libertății contractuale fiind în continuare aplicat.

Mai mulți respondenți consideră numărul maxim prea mare și propun reducerea acestuia și introducerea tuturor categoriilor de operatori mobili virtuali în limită, invocând gradul ridicat de utilizare a spectrului aferent rețelelor mobile actuale în banda de 900 MHz. Reducerea numărului de operatori mobili virtuali sub 4 concomitent cu introducerea tuturor categoriilor de operatori mobili virtuali în țintă este de natură să limiteze drastic efectele asumării cerințelor privind accesul operatorilor mobili virtuali fără o justificare temeinică, obiectivă a acestei propuneri. Astfel, în opinia ANCOM, gradul ridicat de utilizare a spectrului aferent rețelelor mobile actuale în banda de 900 MHz, ce nu ar mai lăsa loc implementării unor operatori mobili virtuali, ar trebui compensat prin utilizarea mai eficientă a întregului spectru de frecvențe deținut de titular, concentrarea utilizării spectrului pe o anumită bandă de frecvențe putând conduce la utilizarea ineficientă a spectrului din celelalte benzi.

În ce privește introducerea tuturor categoriilor de operatori mobili virtuali în numărul propus, analizând propunerea din perspectiva impactului asupra rețelei mobile este evidentă diferența, ca și elemente de rețea (core network) la care se furnizează accesul operatorilor mobili virtuali, dintre modelul complet și celelalte tipuri de operatori mobili virtuali, cu excepția notabilă a unui MVNE. Având în vedere cele menționate, ANCOM menține numărul de 4 operatori, lărgind sfera de aplicabilitate și la operatorii de tip MVNE.

Un alt respondent propune stabilirea unui prag minim de operatori mobili virtuali de tip complet pentru încurajarea accesului operatorilor mobili virtuali pe piață. O simplă condiție de acest fel este contraproductivă și insuficient argumentată. ANCOM este de părere că o

astfel de cerință ar putea fi oneroasă pentru operatorii de rețele mobile, care ar putea fi obligați să accepte oferte ce nu sunt în concordanță cu politica sa comercială.

Un respondent opinează că în lipsa unui tarif maximal reglementat de ANCOM negocierea comercială dintre operatorul de rețea mobilă și operatorii mobili virtuali va fi mai dificilă pentru atingerea unui acord reciproc avantajos. Cu privire la acest subiect Autoritatea face cunoscut că stabilirea unui tarif maximal excede scopului propus al autorității, de stimulare/încurajare a furnizării accesului operatorilor mobili virtuali pe piața de comunicații din România.

Un respondent a solicitat eliminarea definirii modelelor de afaceri pentru operatorii mobili virtuali: complet și simplificat.

ANCOM face precizarea că cele două tipuri de operatori mobili virtuali, complet și simplificat, precum și MVNE introdus în urma observațiilor primite se referă la caracteristicile tehnice și operaționale ale unui operator mobil virtual, așa cum sunt descrise și în documentul „*Ghid de reglementări privind desfășurarea activității operatorilor mobili virtuali pe piața comunicațiilor electronice din România*”, iar nu la modelul de afacere adoptat de acesta (ex. operator mobil virtual low cost, etnic, pentru studenți). Mențiunile în cuprinsul capitolului 3.3.3.2 au fost introduse exclusiv din motive de necesitate.

3.3.4.4. Condiții tehnice de utilizare a frecvențelor în zonele de frontieră

Unul dintre respondenți a solicitat eliminarea din lista localităților ce trebuie acoperite a acelor localități ce sunt situate în interiorul unui interval de 20 km față de frontieră, argumentând propunerile sale pe constrângerile existente în blocurile din categoriile A, B și C.

Condițiile tehnice prezentate în cadrul punctului 3.3.4.4.1. B, ce privesc utilizarea stațiilor din serviciul mobil terestru în banda de 800 MHz fără a fi necesară coordonarea cu sistemele de radionavigație aeronautică din Ucraina, permit instalarea stațiilor de bază la o distanță de 10 km de frontieră, situație în care acoperirea deficitară ar putea fi valabilă doar pentru o zonă în care densitatea de populație e foarte mică. În opinia Autorității, prin alegerea unor amplasamente favorabile și a unor sisteme radiante corespunzătoare, aceste inconveniente pot fi surmontate.

În ceea ce privește posibilele limitări introduse de existența televiziunii digitale terestre în țările vecine în aceeași bandă, menționăm următoarele:

- alocările de televiziune digitală terestră din banda 790-862 MHz (canalele TV 61-69) prezentate în Anexa 7 a Caietului de sarcini sunt cele planificate la Conferința Regională de Radiocomunicații RRC – 06 și nu cele care sunt în funcțiune sau licențiate în momentul de față, utilizarea acestora în viitor pentru serviciul de televiziune nefiind certă, având în vedere intențiile țărilor vecine manifestate la WRC-12 privind utilizarea acestei benzi;

- în viitorul apropiat, până la data de 5 aprilie 2014, după caz, vor fi încheiate protocoale cu țările vecine prin care posibilele limitări de utilizare în România a serviciului mobil în banda de 800 MHz vor fi eliminate, stațiile de bază putând fi amplasate fără restricții în vecinătatea frontierei și beneficiind de protecție din partea serviciului de televiziune digitală terestră. (a se vedea „Acordul tehnic între administrațiile de telecomunicații ale României și Ucrainei privind coordonarea asignărilor de frecvențe DVB-T în banda 470-790 MHz și criteriile tehnice pentru coordonarea serviciului de radiodifuziune din Ucraina în banda 790-862 MHz cu serviciul mobil terestru din România”).

Având în vedere argumentele de mai sus, se poate concluziona că toate blocurile de frecvențe ce urmează a fi acordate prin procedură de selecție vor fi utilizabile la frontieră și, ca urmare, considerăm nejustificată reducerea listei de localități pentru care au fost impuse obligații de acoperire. În plus, formatul licitației permite operatorilor libertatea de a alege orice bloc de frecvențe, în așa fel încât opțiunea să corespundă îndeplinirii obiectivelor fixate.

Totuși, dacă vor exista cazuri în care deținătorul de drepturi de utilizare în această bandă va fi în imposibilitate tehnică de a-și onora obligațiile de acoperire, ANCOM va analiza caz cu caz aceste situații, iar în situația confirmării veridicității lor, nu va considera ca neîndepliniri ale obligațiilor din licență aceste cazuri.

3.4. Transferul drepturilor de utilizare

Unul dintre ofertanți a solicitat reconsiderarea limitării impuse pentru cedarea parțială a drepturilor de utilizare, această observație fiind făcută în contextul solicitării modificării canalizației pentru licențele temporale în banda de 900 MHz. Totodată, același operator a solicitat și admiterea posibilității de cedare parțială a unor blocuri de frecvențe radio mai mici de 5 MHz sau chiar mai mici de 2,5 MHz pentru argumente ce țin de promovarea unui mediu competitiv și încurajarea investițiilor.

Pe de altă parte, un alt respondent a solicitat completarea celui de-al treilea marcator al punctului 3.4 cu precizarea unui exemplu care să conducă la o încadrare mai exactă a intenției urmărite de ANCOM.

Autoritatea consideră pertinentă observația legată de limitările existente la cedarea parțială a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio, motiv pentru care va modifica al doilea marcator al punctului 3.4 în următorul sens:

- *„în situația cedării parțiale a drepturilor, titularul acesteia va putea cesiona numai blocuri de 2,5 MHz, în cazul blocurilor de frecvențe din categoria B și numai în situația în care, ulterior cesiunii, cedentul continuă iar cesionarul ajunge să dețină cel puțin 5 MHz, respectiv de 5 MHz, în cazul celorlalte blocuri de frecvențe din categoriile A, C, D, E și F;”*

Având în vedere că în cadrul blocurilor din categoria G este avut în vedere și modul de operare TDD (Time Division Duplex), în cazul transferului drepturilor de utilizare din cadrul

sub-benzii 2570-2615 MHz pot fi cedate numai blocuri compacte de 15 MHz nepereche. Prin urmare, ANCOM propune introducerea unui nou marcator care cu următorul cuprins:

- „în cazul drepturilor de utilizare din categoria G pot fi cedate numai blocuri compacte de 15 MHz nepereche;”

Pe de altă parte Autoritatea nu susține punctul de vedere referitor la admiterea posibilității de cedare parțială a spectrului radio în blocuri mai mici decât cele stabilite în cuprinsul Caietului de sarcini întrucât o asemenea abordare poate duce în timp la fragmentarea excesivă a resursei limitate de spectru radio, fapt ce va prejudicia atât titularii drepturilor de utilizare, puși în postura de a nu putea oferi servicii de comunicații mobile la o anumită calitate deoarece deținerile de spectru radio nu le permite acest lucru, cât și beneficiarii acestor servicii. În acest context, deși aparent o mai mare flexibilitate în cedarea parțială a drepturilor de utilizare poate conduce la o mai mare competiție, ANCOM consideră ce trebuie avute în vedere și păstrarea unor premise pentru ca planurile de afaceri să fie durabile și realiste.

Autoritatea nu susține nici solicitarea de introducere a unui exemplu în cadrul celui de-al treilea marcator al punctului 3.4 întrucât Caietul de sarcini în forma sa este suficient de flexibil încât să permită Autorității aplicarea normelor legale de referință.

3.6. Monitorizarea și controlul respectării obligațiilor impuse prin licențe. Sancțiuni

Unii dintre respondenți au solicitat includerea în Caietul de sarcini a metodelor de măsură utilizate pentru parametrii reținuți.

ANCOM susține punctul de vedere primit pe această temă motiv pentru care va modifica prevederile punctului 3.6 prin introducerea în cadrul acestuia două noi subpuncte (3.6.1 și 3.6.2) în forma sa finală fiind cuprinse metodele detaliate de verificare pentru toți parametrii de interes.

Capitolul 4 – Procedura de selecție

4.1. Blocuri disponibile și restricții aplicabile

4.1.1. Descrierea blocurilor oferite în cadrul procedurii

a. Trei respondenți contestă divizarea spectrului oferit în categoria B (o cantitate de 2 x 25 MHz în banda de 890-915 / 935-960 MHz, disponibilă spre utilizare în perioada 01.01.2013 – 05.04.2014) în blocuri de 5 MHz, cu argumentul că această împărțire nu ar permite cel puțin unuia dintre operatorii prezenți în banda menționată menținerea drepturilor de utilizare existente. Astfel, fiecare dintre cei doi operatori ale căror licențe expiră la 31.12.2012 deține în prezent drepturi de utilizare asupra unei cantități de spectru de 12,4 MHz în banda menționată, iar în urma procedurii de selecție va putea dobândi fie 10 MHz, fie 15 MHz. În viziunea respondenților, această situație ar contraveni cerinței utilizării eficiente a spectrului și principiului promovării concurenței și a investițiilor eficiente în infrastructură, deoarece ar obliga operatorii să liciteze pentru o cantitate mai mare de spectru decât cea care le-

ar fi necesară, pentru a evita un potențial dezavantaj competitiv în situația în care ar dobândi mai puțin de 12,4 MHz.

Pentru început trebuie spus că propunerile ANCOM, canalizația în blocuri de 5 MHz, a ținut seama de cantitatea minimă de spectru necesară pentru furnizarea serviciilor 3G și 4G în banda de 900 MHz. Cu toate acestea, în ipoteza în care operatorii ar dori să utilizeze fie și parțial frecvențele din această bandă pentru a furniza servicii 2G în orizontul de timp 01.01.2013 – 05.04.2014, argumentele prezentate de respondenți în sensul oferirii unor blocuri de dimensiuni mai reduse sunt valabile. Într-adevăr, în principiu, oferirea în cadrul procedurii a unor blocuri mai mici permite mai multă flexibilitate participanților în configurarea unor pachete de frecvențe care să răspundă necesităților modelelor lor de afaceri, fiind prin aceasta de natură să promoveze eficiența alocării resursei de spectru și concurența pe piață. Totuși, reducerea dimensiunii blocurilor poate expune ofertanții al căror model de afaceri necesită mai mult spectru riscului de a obține o cantitate prea mică de frecvențe, care să nu le permită dezvoltarea unei afaceri viabile. În plus, reducând nivelul prețurilor de pornire, această măsură poate încuraja ceilalți participanți să liciteze în mod strategic în scopul exclusiv al creșterii prețurilor pentru blocurile din această categorie.

În aceste condiții, ANCOM consideră că observația primită este întemeiată, însă pentru a nu afecta obiectivele procedurii de selecție apreciază că este necesar să se prevadă obligativitatea participanților de a licita pentru o cantitate minimă de spectru care să permită furnizarea serviciilor 3G și 4G.

În considerarea celor arătate, ANCOM a decis modificarea Caietului de sarcini în sensul oferirii în cadrul procedurii de selecție, în categoria B, a unui număr de 10 blocuri cu lărgimea de 2 x 2,5 MHz. De asemenea, ANCOM a hotărât introducerea în Caietul de sarcini a obligației participanților care doresc să achiziționeze blocuri de frecvențe în categoria B de a licita pentru cel puțin 2 asemenea blocuri. Pe aceleași argumente, Autoritatea a luat decizia introducerii unor opțiuni ce trebuie luate în calcul odată cu ofertarea blocurilor din categoriile D și E, prevederile punctului 4.7.1 fiind lămuritoare asupra intenției ANCOM.

b. Un respondent propune includerea în procedura de selecție și a benzii de 450 MHz, pentru care drepturile de utilizare deținute de S.C. Telemobil S.A. ce urmau să expire la 24 martie 2012 au fost prelungite pentru o perioadă de un an, până la 24 martie 2013.

Procedura de selecție supusă consultării de ANCOM are în vedere exclusiv benzile cu utilizare armonizată la nivelul Uniunii Europene, pentru care acordarea licențelor este stabilită ca prioritate prin *Decizia nr. 243/2012/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 martie 2012 de instituire a unui program multianual pentru politica în domeniul spectrului de frecvențe radio*¹. Potrivit art. 6 alin. (2) din această decizie, acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor în benzile de 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz trebuie să se realizeze până la sfârșitul anului 2012: „În vederea promovării unei mai mari disponibilități a serviciilor fără fir în bandă largă, în beneficiul cetățenilor și al consumatorilor din Uniune, statele membre pun la dispoziție benzile reglementate de Deciziile 2008/411/CE (3,4-3,8 GHz), 2008/477/CE (2,5-2,69 GHz) și 2009/766/CE (900-1800 MHz), în conformitate cu termenii și condițiile prevăzute în deciziile menționate. În

¹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 81, 21.03.2012, p. 7-17.

funcție de cererea de pe piață, statele membre desfășoară procesul de autorizare până la 31 decembrie 2012, fără a aduce atingere utilizării actuale a serviciilor și în condiții care să permită consumatorilor un acces facil la serviciile fără fir în bandă largă (s.n.)". Același orizont de timp este stabilit pentru licențierea benzii de 800 MHz prin prevederile art. 6 alin. (4) din decizia menționată: „**Până la 1 ianuarie 2013**, statele membre desfășoară procesul de autorizare pentru a permite utilizarea benzii de 800 MHz pentru serviciile de comunicații electronice (s.n.)”.

Înainte de demararea oricărei noi proceduri de licențiere pentru banda de 450 MHz este necesară o analiză a atractivității acestei benzi din punct de vedere comercial. Din această perspectivă, este relevant faptul că banda de 450 MHz nu face parte dintre benzile armonizate UE și nu cade sub incidența deciziei menționate, nefiind inclusă în politica europeană privind accesul pe suport radio pentru serviciile de comunicații electronice („*Wireless Access Policy for Electronic Communications Services*” – WAPECS). Totodată, frecvențele utilizate în momentul de față în banda de 450 MHz în România susțin furnizarea serviciilor de voce, internet și transmisiuni de date către un număr extrem de redus de utilizatori (aproximativ 83.000). Aceste elemente fac dificil de estimat la acest moment măsura în care există un *business case* valid pentru banda de 450 MHz în orizontul de timp al următorilor ani.

Pentru motivele arătate, Autoritatea a decis să nu ia în considerare procesul de licențiere al acestei benzi cu procedura de selecție pentru benzile de 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz și 2600 MHz. Așa cum a anunțat încă de la momentul prelungirii licenței deținute de Telemobil, ANCOM va evalua oportunitatea scoaterii la licitație a spectrului în banda de 450 MHz după finalizarea procesului de consultare publică, în funcție de interesul industriei de comunicații electronice. Totodată, Autoritatea a făcut cunoscute opțiunile avute în vedere pentru banda de 450 MHz și prin documentul supus procedurii de consultare publică în data de 25 aprilie 2012².

c. Un respondent contestă licitarea tuturor blocurilor din benzile de 800 MHz și 900 MHz ca blocuri generice, având în vedere că există diferențe în ceea ce privește valoarea de utilizare a diferitelor blocuri din aceste benzi. Astfel, se apreciază că blocul A1 din banda de 800 MHz are o valoare mai scăzută decât celelalte blocuri din această bandă, date fiind cerințele de evitare a interferențelor prejudiciabile cu canalul 60 DVB-T. De asemenea, în ceea ce privește banda de 900 MHz, se arată că blocurile C1 și C2 sunt afectate de interferențe cu serviciile de pe teritoriul Ucrainei, blocul C1 necesită ulterior coordonare cu eventualii operatori GSM-R, iar blocul C7 este mai îngust cu 200 KHz. În consecință, se propune licitarea blocurilor menționate ca blocuri concrete, iar nu abstracte (generice).

ANCOM precizează că diferențele în valoarea de utilizare a diferitelor blocuri din benzile disponibile în cadrul procedurii pot fi reflectate în mod eficient de ofertele depuse de participanți în runda de alocare. În condițiile în care diferențele între valorile diferitelor blocuri, rezultate din condițiile de ordin tehnic menționate de respondent, nu sunt în fapt atât de mari încât să justifice stabilirea unor prețuri de pornire diferite, licitarea unor blocuri concrete nu apare ca oportună.

² Consultarea publică privind acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor în banda 453-457,5 MHz/463-467,5 MHz a fost demarată în data de 25 aprilie 2012.

d. Unii respondenți au propus ca procedura de selecție să nu includă blocurile din categoriile B și D (în benzile de 900 MHz și 1800 MHz, cu utilizare în intervalul 01.01.2013 – 05.04.2014), iar Autoritatea să prelungească în schimb licențele actuale ale operatorilor pentru frecvențele din aceste benzi până la data de 05.04.2014.

Chestiunea prelungirii licențelor în vigoare pentru benzile de 900 MHz și 1800 MHz a fost dezbătută cu ocazia consultării publice organizate de ANCOM în luna decembrie a anului 2011 și tranșată prin Decizia președintelui ANCOM nr. 1816/2011 privind acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 880-915 MHz/925-960 MHz, respectiv 1710-1747,5 MHz/1805-1842,5 MHz.

Decizia menționată a stabilit că drepturile de utilizare în benzile de frecvențe radio 880-915 MHz/925-960 MHz („banda de 900 MHz”) și 1710-1785 MHz/1805-1880 MHz („banda de 1800 MHz”) urmează să fie acordate printr-o procedură de selecție desfășurată pe baza unor criterii obiective, transparente, nediscriminatorii și proporționale, în cursul anului 2012. De asemenea, decizia a stabilit că pentru benzile 890-915 MHz/935-960 MHz și 1722,7-1752,7 MHz/1817,7-1847,7 MHz se vor acorda două categorii de licențe, respectiv:

- licențe valabile în perioada 01.01.2013-05.04.2014;
- licențe valabile începând cu data de 06.04.2014.

Prezenta consultare publică privește organizarea procedurii de selecție menționate în Decizia nr. 1816/2011 și nu are în vedere modificarea prevederilor acesteia în privința includerii în procedură a blocurilor pentru care urmează a se acorda licențe valabile în perioada 01.01.2013-05.04.2014, modificare care ar contraveni flagrant principiului predictibilității care trebuie să guverneze acțiunea reglementatorului.

4.1.2. Prețul de pornire al blocurilor (taxa minimă de licență) și punctele de eligibilitate

a. Unii respondenți au apreciat că prețurile de pornire sunt prea ridicate, solicitând reducerea acestora de către ANCOM

ANCOM precizează că stabilirea prețului de pornire al blocurilor oferite în cadrul procedurii de selecție, reprezentând taxa minimă de licență, cade în competența Guvernului, Autoritatea putând formula doar propuneri în acest sens. Propunerile ANCOM sunt cuprinse în proiectul de hotărâre a Guvernului privind stabilirea cuantumului valorilor minime a taxelor de licență pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 790-862 MHz, 880-915 MHz/925-960 MHz, 1710-1785 MHz/1805-1880 MHz și 2500-2690 MHz și sunt explicate în nota de fundamentare la acest proiect de act normativ³. Ultimul document expune instrumentele și metodele de analiză utilizate de ANCOM în elaborarea propunerilor referitoare la cuantumul minim al taxei de licență, printre care costurile schimbării destinației actuale a benzilor și valoarea de piață a spectrului, estimată în special pe baza referințelor internaționale furnizate de valorile licitate în cadrul procedurilor competitive de selecție organizate în state ale Uniunii Europene în ultima perioadă. ANCOM consideră că argumentele expuse în nota de

³ <http://www.ancom.org.ro/formdata-269-49-219>

fundamentare în sprijinul propunerilor cuprinse în proiectul hotărârii menționate își păstrează pe deplin valabilitatea și își menține respectivele propuneri.

b. Un respondent a propus ca taxa de licență să fie formată dintr-o componentă fixă, egală cu prețul de pornire, și o componentă variabilă, plătită anual de ofertanții câștigători ca procent din cifra de afaceri, aceasta din urmă fiind supusă licitației în cadrul procedurii de selecție. Respondentul apreciază că un asemenea mecanism ar avea meritul de a asigura că sumele încasate cu titlu de taxe de licență sunt direct proporționale cu dimensiunea pieței de comunicații mobile și de a elimina taxele de licență împovărătoare, care sunt recuperate de operatori prin prețuri mari percepute utilizatorilor finali.

Autoritatea consideră că mecanismul propus nu este compatibil cu prevederile cadrului legal incident, care impun ca licitația să aibă ca punct de pornire taxa minimă de licență (prețul de pornire, în procedura de față). Astfel, conform art. 28 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, *„selecția competitivă reprezintă procedura de acordare a licenței de utilizare a frecvențelor radio prin care dreptul de utilizare a frecvențelor radio este acordat câștigătorului unei licitații, ca urmare a oferirii unei valori maxime pentru taxa de licență, având ca punct de pornire valoarea minimală stabilită conform alin. (1) [n.n., taxa de licență, al cărei quantum va fi stabilit, pentru fiecare caz în parte, prin hotărâre a Guvernului inițiată de către Secretariatul General al Guvernului la propunerea ANCOM]”*.

c. Un alt respondent a apreciat că plata anticipată a licenței pentru frecvențe impune o selecție drastică a competitorilor, rezervând accesul la această resursă numai entităților cu o mare forță financiară, și presupune costuri mari de finanțare, îndepărtând sumele respective de la scopul urmărit. Totodată, respondentul sugerează că plata în sistem de redevență, calculată ca procent din cifra de afaceri, ar putea fi un sistem mai adecvat.

ANCOM precizează că plata anticipată a licenței este în acord cu practica majoritară la nivel internațional și, în plus, din taxele de licență se asigură în cea mai mare parte sumele necesare pentru eliberarea spectrului, până cel mai târziu la data de 31.12.2013, de către Ministerul Apărării Naționale, aceste sume trebuind virate de Autoritate în termen de 10 zile de la data încasării lor, în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 11/2012 privind stabilirea unor măsuri pentru eliberarea benzilor de frecvențe radio 830-862 MHz, 1747,5-1785 MHz, 1842,5-1880 MHz și 2500-2690 MHz.

În plus, Autoritatea face cunoscut că răspunsurile sale la observațiile primite pe această temă au fost prezentate întrun material suplimentar, disponibil pe pagina de internet a ANCOM.

4.1.3. Limitări privind dobândirea drepturilor de utilizare

a. Doi respondenți au criticat plafoanele propuse de ANCOM în spectrul sub 1 GHz, considerând că plafonul de 2 x 15 MHz aplicabil benzilor de 800 MHz și respectiv 900 MHz este prea larg și ar trebui redus la 2 x 10 MHz. Unul dintre acești respondenți a propus reducerea plafonului în benzile respective numai

pentru drepturile de utilizare aferente perioadei 06.04.2014 – 05.04.2029, în timp ce celălalt a avansat propunerea de reducere a plafonului inclusiv pentru perioada 01.01.2013 – 05.04.2014.

Plafonarea cantității de spectru pe care un ofertant o poate dobândi în urma procedurii de selecție este o măsură menită să prevină acumularea de spectru în mâinile unui singur titular, creând condițiile necesare pentru împărțirea între mai mulți jucători de pe piață a acestei resurse limitate. ANCOM a considerat că la stabilirea plafoanelor de spectru radio în cadrul proiectului de decizie și în proiectul Caietului de sarcini a ținut seama în același timp și de faptul că impunerea unor plafoane restrictive crește riscul înțelegerilor între participanți cu privire la modul de împărțire a spectrului disponibil în cadrul procedurii, punând în pericol concurența și având un efect negativ asupra randamentului economic al procedurii.

Pe de altă parte, se admite că impunerea unui plafon de 2 x 15 MHz în banda de 900 MHz poate să constituie o constrângere pentru deținătorii drepturilor de utilizare în vigoare în blocurile din categoria B, până la data de 31 decembrie 2012, persoane care ar fi puse în poziția de a licita și urmări, pe termen scurt, obținerea a mai mult decât ceea ce au nevoie pentru planurile lor. În acest context, Autoritatea are în vedere reducerea cantității de spectru radio ce poate fi obținută în cadrul blocurilor sub 1 GHz, stabilind totodată o serie de alte reguli ce trebuie urmărite odată cu plasarea ofertelor în cadrul blocurilor din categoriile B, C, D și E.

Având în vedere calitatea resurselor de spectru radio în cadrul benzilor sub 1 GHz și scopul urmărit odată cu utilizarea lor (propagarea pe distanțe mari și penetrarea indoor), punând un accent mai mare pe circumstanțele specifice pieței românești, dând totodată curs și unora dintre observațiile primite pe parcursul perioade de consultare, Autoritatea a stabilit o serie de limitări a cantității de spectru radio ce poate fi deținută în benzile 800 MHz, respectiv 900 MHz, după cum urmează:

- a) Cantitatea maximă totală de frecvențe radio în banda de 900 MHz asupra căreia un ofertant va putea deține drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție în perioada 01.01.2013 – 05.04.2014, în România, este de **2x12,5 MHz;**
- b) Cantitatea maximă totală de frecvențe radio în benzile de 800 MHz și 900 MHz (cumulat) asupra căreia un ofertant va putea deține drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție în perioada 06.04.2014 – 05.04.2029, în România, este de **2x20 MHz;**
- c) Cantitatea maximă totală de frecvențe radio în banda de 800 MHz asupra căreia un ofertant va putea deține drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție în perioada 06.04.2014 – 05.04.2029, în România, este de **2x10 MHz;** și
- d) Cantitatea maximă totală de frecvențe radio în banda de 900 MHz asupra căreia un ofertant va putea deține drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție în perioada 06.04.2014 – 05.04.2029, în România, este de **2x10 MHz.**

Trebuie subliniat că limitarea de la litera a) de mai sus are un caracter temporar, urmând ca după data de 5 aprilie 2014 cantitatea de spectru radio ce poate fi deținută în banda de 900 MHz să respecte limitările prevăzute la lit. d) de mai sus.

Autoritatea consideră că prin limitările stabilite se permite, pe de o parte, ofertarea în blocurile temporare și asigurarea unui cadru adecvat pentru continuarea furnizării de servicii de comunicații mobile la parametri existenți și, pe de altă parte, achiziționarea drepturilor de utilizare, de orice persoană interesată, prin intermediul unei proceduri de selecție deschise, transparente, obiective și nediscriminatorii și nu ca urmare a unor eventuale măsuri administrative ori constrângeri stabilite de Autoritate.

În opinia ANCOM, limitarea cantității de spectru radio ce poate fi deținută în banda de 900 MHz, pentru perioada 01.01.2013 – 05.04.2014, la 2 x 12,5 MHz, arată o posibilitate pentru operatorii existenți în această bandă de a câștiga drepturile de utilizare ce ajung la termen în data de 31.12.2012, însă această opțiune nu le conferă o garanție deoarece drepturile de utilizare vor fi adjudecate în urma procedurii de selecție. Totodată, alți operatorii interesați de obținerea aceluiași drepturilor de utilizare vor putea depune oferte în cadrul procedurii de selecție în funcție de condiționările precizate în Caietul de sarcini.

Autoritatea consideră că odată cu modificarea limitărilor cantității de spectru radio în banda de 900 MHz se crează premisele intrării pe piață a unui nou operator, acest lucru putându-se realiza cel mai târziu începând cu data de 06.04.2014.

Autoritatea face cunoscut că modificarea limitărilor de spectru radio ce pot fi deținute în benzile sub 1 GHz începând cu data de 05.04.2014 are în vedere desigur și recomandările Consiliului Concurenței⁴.

b. O serie de respondenți au propus introducerea unor plafoane pentru spectrul de peste 1 GHz. Astfel, un operator a solicitat introducerea unui plafon de 2 x 20 MHz aplicabil benzii de 1800 MHz pentru perioada 01.01.2013 – 05.04.2029, arătând că spectrul în banda de 1800 MHz este esențial, „pe termen mediu și scurt”, pentru orice operator pentru a putea oferi servicii clienților cu terminale existente pe piață, care sunt în mod predominant terminale GSM. Un alt operator a avansat propunerea instituirii unui plafon de 2 x 55 MHz pentru spectrul pereche FDD în fiecare din benzile de 1800 MHz, 2100 MHz și 2600 MHz, precum și a unui plafon de 2 x 80 MHz pentru spectrul pereche FDD cumulat în toate benzile de frecvențe.

ANCOM precizează că nu consideră oportună stabilirea unor plafoane în benzile de peste 1 GHz, întrucât apreciază că spectrul disponibil în aceste benzi satisface cantitatea necesară în mod rezonabil oricărui operator pentru furnizarea unui serviciu de comunicații electronice. Oportunitatea impunerii unui plafon în benzile de peste 1 GHz depinde de măsura în care un eventual eșec al noilor intrați de a obține spectru în aceste benzi ar putea descuraja sau compromite intrarea pe piață, precum și de măsura în care operatorii existenți ar putea exploata acest lucru licitând pentru spectrul în cauză. Or, având în vedere cantitatea de spectru disponibilă în benzile de 1800 și 2600 MHz, pare puțin probabil că operatorii existenți ar putea bloca intrarea pe piață achiziționând întreg spectrul din aceste benzi. În plus, chiar dacă ipoteza teaurizării spectrului radio este adusă în discuție, ANCOM face cunoscut că dispozițiile legale în vigoare prevăd posibilitatea revocării drepturilor de utilizare pentru motive ce țin de „[...] evitarea

⁴http://www.consiliulconcurenței.ro/uploads/docs/items/id7437/interventia_consiliului_concurenței_asupra_documentației_ancom_afere_nte_licitației_frecvențe_2012.pdf.

tezaurizării spectrului radio manifestată prin neutilizarea resursei limitate la nivelul alocării din licențe, atunci când măsura este necesară pentru asigurarea unei concurențe efective pe piață sau pentru eliminarea unor bariere la intrarea pe piață, care au ca efect restrângerea, împiedicarea ori denaturarea concurenței”.

c. Un respondent a propus ca plafonul de 2 x 20 MHz să se aplice în mod cumulativ asupra întregului spectru deținut în benzile sub 1 GHz, incluzând spectrul în benzile de 410 MHz și 450 MHz, și pentru perioada 01.01.2013 – 05.04.2029 în loc de perioada 06.04.2014 – 05.04.2029.

Propunerea nu poate fi primită, întrucât datele și informațiile disponibile la acest moment nu sprijină concluzia că spectrul în benzile de 410 MHz și 450 MHz ar fi substituibil cu spectrul în benzile de 800 MHz sau 900 MHz. Astfel, furnizarea de servicii de comunicații electronice în benzile menționate implică diferențe semnificative, între altele, sub aspectul terminalelor disponibile utilizatorilor finali și al vitezelor de transfer al datelor ce pot fi oferite pe baza tehnologiilor existente.

4.2. Privire generală asupra procedurii

4.2.1. Lansarea procedurii

Un respondent a propus ca anunțul de participare să fie publicat nu numai pe pagina de internet a ANCOM, ci și în ziare de largă răspândire și/sau prin alte mijloace de comunicare, apreciind că publicarea numai pe site-ul Autorității ar limita drepturile de acces ale persoanelor interesate.

ANCOM consideră că argumentul avansat de respondent nu poate fi primit. În primul rând, postarea anunțului de participare pe un site al unei instituții publice este destinată tocmai asigurării accesului cât mai larg al celor potențial interesați. La aceasta se adaugă efectul de multiplicare generat de preluarea și popularizarea rapidă a informației de către serviciile media. Totodată, trebuie subliniat faptul că persoanele interesate de informații de acest tip din rațiuni de business utilizează în mod curent servicii dedicate de monitorizare a presei pe subiecte de specialitate, precum și a paginilor de internet ale instituțiilor de profil, la nivel internațional. În aceste condiții, cerința publicării în „ziare de largă răspândire și/sau prin alte mijloace de comunicare” este redundantă.

Autoritatea arată totodată că lipsa unei precizări exprese cu privire la publicarea anunțului într-un ziar de largă răspândire nu înseamnă automat că ANCOM nu va utiliza și acest mijloc de publicitate. În sprijinul celor afirmate facem trimitere și la prevederile punctului 6.1 din Caietul de sarcini, unde se reține că *„ANCOM poate emite orice comunicări publice legate de procedura de selecție, după cum va considera necesar, fără a anunța în acest sens în prealabil participanții la procedură. ANCOM va putea utiliza orice mediu de comunicare, după cum va considera necesar, incluzând mass-media scrisă și online, pagina sa de internet (www.ancom.org.ro) etc.”*

4.2.2. Etapele procedurii

4.2.3. Calendarul de desfășurare a procedurii

O serie de respondenți au comentat asupra termenelor propuse în cadrul procedurii, apreciind că acestea ar fi prea scurte. Astfel:

- **Un operator a propus generic dublarea termenelor prezentate în calendarul orientativ de desfășurare a procedurii de selecție, în special a celor privind depunerea candidaturilor și lansarea licitației propriuzise. Același operator și-a precizat observațiile și propunerile sub 3 aspecte: (a) termenul pentru depunerea candidaturilor, de 4 săptămâni de la publicarea anunțului de participare și a Caietului de sarcini, este prea scurt și ar trebui să curgă de la momentul la care toate clarificările au fost furnizate; (b) termenul pentru depunerea contestațiilor ar trebui să fie de 5 zile lucrătoare, întrucât termenul de 2 zile propus de ANCOM nu ar permite participanților să analizeze motivele care au stat la baza respingerii candidaturilor, să motiveze contestațiile și să le înainteze Autorității; (c) termenul de soluționare a contestațiilor ar trebui să fie de 3 zile lucrătoare în loc de 3 zile de la depunerea contestațiilor, pentru a permite operatorilor remedierea neregularităților constatate de ANCOM și păstrarea calității de participant în cadrul procedurii;**
- **Un alt operator a comentat asupra a 3 categorii de termene: (a) termenul pentru depunerea candidaturilor, care ar fi prea scurt din cel puțin 3 motive: (i) nu permite operatorilor elaborarea planului de afaceri și analizarea tuturor scenariilor posibile, în vederea pregătirii strategiei de licitare, fiind nevoie de un termen de cel puțin 2 luni; (ii) este necesară pregătirea corespunzătoare a proiectului/calendarului de dezvoltare a rețelei, parte a dosarului de candidatură; (iii) termenul de cel mult o săptămână de la emiterea ultimelor clarificări de către ANCOM până la data limită pentru primirea candidaturilor poate fi insuficient pentru pregătirea adecvată a dosarului de candidatură; (b) termenele în care Autoritatea trebuie să răspundă diferitelor solicitări sunt prea scurte (ex. 7 zile pentru publicarea răspunsurilor la solicitările de clarificări sau 3 zile pentru soluționarea contestațiilor); (c) termenul acordat pentru sesiunea de informare asupra regulilor licitației și a funcționării sistemului electronic suport, dedicată ofertanților, ar trebui să fie de minimum 2-3 săptămâni, astfel încât să includă și o perioadă de simulare acordată participanților și să permită remedierea eventualelor probleme tehnice;**
- **Un al treilea operator a apreciat că se impune acordarea unui timp mai îndelungat candidaților calificați pentru pregătirea strategiei de ofertare, în vederea participării la etapa de licitație (astfel încât să existe 4-5 luni între publicarea anunțului de participare și lansarea licitației).**

În opinia ANCOM, termenele indicate în proiectul Caietului de sarcini pentru desfășurarea diferitelor etape ale procedurii sunt rezonabile. Autoritatea atrage totodată atenția asupra faptului că, așa cum se precizează în mod expres în acest document, calendarul de desfășurare a procedurii de selecție (Tabelul 23) are caracter orientativ, astfel că termenele indicate pot fi prelungite de ANCOM în funcție de necesități.

Cu toate acestea, termenul pentru depunerea candidaturilor a fost ajustat, Autoritatea adăugând, în plus față de cele 4 săptămâni prevăzute inițial și alte 2 săptămâni consideră că un interval de 6 săptămâni este suficient pentru a permite pregătirea dosarului de candidatură, având în vedere că documentele solicitate sunt de natură aproape exclusiv administrativă, în condițiile în care, așa cum se va arăta în continuare, ANCOM a decis eliminarea cerinței descrierii proiectului de dezvoltare a rețelei și de furnizare a serviciilor de comunicații electronice pe care candidatul are în vedere să îl implementeze pe baza drepturilor de utilizare a frecvențelor indicate în oferta inițială.

Față de argumentul potrivit căruia un termen mai lung – fie pentru depunerea candidaturilor, fie pentru lansarea licitației – ar fi necesar pentru a permite pregătirea strategiei de ofertare, ANCOM dorește să sublinieze că orice termen suplimentar acordat crește semnificativ riscul apariției unor înțelegeri între potențialii participanți la procedură.

De asemenea, ca și în materia achizițiilor publice, faptul că pe parcursul termenului pentru depunerea candidaturilor ANCOM poate emite clarificări la solicitarea persoanelor interesate nu este în sine un argument pentru stabilirea *a priori* a unui termen mai lung; Autoritatea are libertatea de a prelungi termenul pentru depunerea candidaturilor în condițiile în care clarificările emise atrag modificări substanțiale în conținutul Caietului de sarcini, de natură să necesite prelungirea acestui termen.

În mod similar, dacă va considera necesar, în funcție de situația concretă, ANCOM va putea să prelungească termenul de depunere a contestațiilor, termenul acordat pentru sesiunea de informare asupra regulilor licitației și a funcționării sistemului electronic suport sau termenele în care trebuie să răspundă diferitelor solicitări, nefiind necesară stabilirea din start a unor termene mai lungi.

Cu privire la termenul de soluționare a contestațiilor, Autoritatea precizează că menirea acestuia este de a permite ANCOM să analizeze contestațiile primite și să revină sau nu asupra deciziei de respingere a candidaturii, iar nu de a permite operatorilor remedierea neregularităților constatate de Autoritate, așa cum arată respondentul în motivarea solicitării de modificare a acestui termen. Soluționarea contestațiilor se face exclusiv în raport cu situația de fapt valabilă la momentul analizării dosarului de candidatură, iar nu în raport cu o situație survenită ulterior acestui moment.

4.3. Reguli privind participarea la procedura de selecție

Un respondent a apreciat că prețul Caietului de sarcini, de 4500 lei, este foarte redus, fapt ce ar putea încuraja achiziționarea acestuia de către persoane care nu au un interes real privind participarea la procedura de selecție, „din simplă curiozitate”, precum și creșterea nejustificată a consumului de resurse administrative în vederea formulării de răspunsuri la solicitările de clarificare ce ar putea fi generate de aceste persoane. Respondentul propune în schimb un preț de 100.000 lei.

Autoritatea consideră că prețul Caietului de sarcini de 4500 lei este rezonabil și că nu se justifică stabilirea unui preț mai mare. Oricum, având în vedere că proiectul Caietului de sarcini a fost disponibil în mod public spre consultare și că Autoritatea publică varianta finală, rezultată în urma consultării, cei care sunt interesați de conținutul Caietului de sarcini (din simplă curiozitate) au acces la acesta fără plată. De asemenea, având în

vedere că în urma perioadei de consultare publică pe marginea proiectului Caietului de sarcini s-au primit observații și propuneri de la un număr relativ limitat de respondenți, în condițiile în care accesul la acest document a fost nerestricționat și gratuit, Autoritatea nu percepe existența unui risc de creștere semnificativă a consumului de resurse administrative cu elaborarea răspunsurilor la solicitările de clarificări în cursul perioadei de depunere a candidaturilor.

4.3.1. Reguli privind independența participanților

a. Un respondent a criticat propunerea ANCOM privind definirea noțiunii de „grup al candidatului/ofertantului” pe baza *Instrucțiunilor privind conceptele de concentrare economică, întreprindere implicată, funcționare deplină și cifră de afaceri* emise de Consiliul Concurenței, puse în aplicare prin Ordinul nr. 386/2010 al președintelui Consiliului Concurenței, și consideră că este mai potrivit ca „grupul candidatului/ofertantului” să fie definit prin raportare la noțiunea de „entitate afiliată” în sensul Codului fiscal (Legea nr. 571/2003), respectiv ca incluzând candidatul/ofertantul și orice entitate afiliată.

Potrivit art. 7 pct. 21 lit. c) din Codul fiscal, „o persoană juridică este afiliată cu altă persoană juridică dacă cel puțin:

(i) prima persoană juridică deține, în mod direct sau indirect, inclusiv deținerile persoanelor afiliate, minimum 25 % din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot la cealaltă persoană juridică ori dacă controlează persoana juridică;

(ii) a doua persoană juridică deține, în mod direct sau indirect, inclusiv deținerile persoanelor afiliate, minimum 25 % din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot la prima persoană juridică;

(iii) o persoană juridică terță deține, în mod direct sau indirect, inclusiv deținerile persoanelor afiliate, minimum 25 % din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot atât la prima persoană juridică, cât și la cea de-a doua”.

Analiza comparativă a dispozițiilor citate mai sus relevă faptul că noțiunea de „afiliere” în sensul Codului fiscal este foarte asemănătoare cu cea de „grup” din legislația concurenței, diferența cea mai importantă apărând în privința procentului de participare la capital sau din drepturile de vot. Astfel, noțiunea propusă de ANCOM, preluată din dreptul concurenței, este bazată pe conceptul de „control”, care presupune că apartenența la același grup a diferitelor societăți se determină în funcție de deținerea majorității (peste 50%) capitalului sau a drepturilor de vot ori a competenței de numire a majorității membrilor organelor de conducere sau de administrare a societății ori pe baza dreptului de a conduce activitatea societăților respective. Prin contrast, afilierea presupune un nivel mai redus (minimum 25%) de participare la capitalul social sau de deținere a drepturilor de vot.

ANCOM precizează că scopul interdicției de participare a unor societăți din același grup este acela de a proteja concurența în cadrul procedurii și de asigura, prin aceasta, alocarea eficientă a spectrului, evitând acumularea frecvențelor sub un unic control. Totodată, prin faptul că asigură accesul unor operatori independenți la resursa de spectru și evită concentrarea acesteia în mâinile unui număr redus de jucători, această interdicție are rolul de a proteja și promova concurența atât în cadrul procedurii, cât și ulterior, pe

piață, și, prin aceasta, de a promova interesele consumatorilor de servicii de comunicații electronice.

ANCOM consideră că definirea noțiunii de „grup al candidatului/ofertantului” propusă în proiectul Caietului de sarcini și interdicția participării a două persoane din același grup – astfel definit – asigură un nivel suficient de independență între participanții la procedură. Autoritatea precizează că în stabilirea sferei de aplicare a acestei interdicții a ținut seama de prevederile art. 26 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, care cer ca procedura de selecție să respecte principiul proporționalității, precum și de faptul că dispozițiile art. 26 alin. (4) din același act normativ, care permit excluderea anumitor persoane de la procedura de selecție pentru considerente ce țin de promovarea concurenței, au caracter de excepție. În lumina prevederilor legale citate, ANCOM apreciază că orice restricție impusă în privința participării la procedura de selecție trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit. Or, Autoritatea consideră că în absența controlului conferit de deținerea majorității capitalului sau a drepturilor de vot, de competența de numire a majorității membrilor organelor societății ori de dreptul de a conduce activitatea societății, există suficiente premise pentru a considera că o societate se poate comporta în mod independent de o altă societate, chiar în condițiile existenței între cele două societăți a unor legături de natura proprietății, a drepturilor de vot sau a altor tipuri de legături.

Utilizarea ca referință a conceptului de „grup” în sensul legislației concurenței în procedurile de selecție organizate în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio a fost sugerată de Consiliul Concurenței încă din anul 2008. Astfel, în rezumatul avizului acestei instituții la proiectul Hotărârii Guvernului privind procedura de selecție pentru acordarea unei licențe naționale de utilizare a frecvențelor radio în vederea furnizării de rețele de date și servicii de telefonie mobilă celulară în benzile de frecvențe 410-415/420-425 MHz, publicat pe pagina de internet a Consiliului în 22.09.2008⁵, se precizează că în cazul atribuirii de licențe de utilizare a frecvențelor radioelectrice trebuie avută în vedere „evitarea dobândirii sau concentrării de benzi de frecvențe de către un operator sau de către un grup [se precizează, grup de operatori în sensul legislației din domeniul concurenței] de operatori ce are ca scop sau ca efect înlăturarea posibilității intrării de noi operatori concurenți pe piață (evitarea „tezurizării spectrului de frecvențe”) (s.n.)”.

De altfel, la solicitarea ANCOM, Consiliul Concurenței a emis în data de 25.04.2012 un punct de vedere cu privire la stabilirea interdicției menționate în contextul actualei proceduri de selecție⁶, prin care a arătat următoarele: „Din perspectiva Consiliului Concurenței, această măsură nu limitează autonomia întreprinderilor (operatorilor economici) – fiind obiectivă, necesară și proporțională în raport cu obiectivul urmărit, în speță, asigurarea unui mediu concurențial real și efectiv pe piața de comunicații electronice, în beneficiul consumatorului (s.n.)”.

⁵ http://www.consiliulconcurenței.ro/uploads/docs/items/id975/rezumatul_avizului_hg_licenta_410-415-420-425_mhz.pdf

⁶ Punct de vedere referitor la prevederile art. 3 alin. (2) din proiectul de *Decizie privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio* referitoare la interdicția participării la procedura de selecție competitivă pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio a persoanelor care fac parte din același grup de întreprinderi, disponibil la adresa: http://www.consiliulconcurenței.ro/uploads/docs/items/id7418/20120425_pdv_publicare_site.pdf

În acest context, ANCOM precizează că a înțeles să aducă unele modificări prevederilor lit. d) și e) din cadrul secțiunii 4.3.1, pentru ca sfera noțiunii de „grup” în cadrul procedurii de selecție să fie pe deplin concordantă cu înțelesul atribuit în dreptul concurenței (dat fiind că noțiunile de „întreprindere” și „societate” nu se suprapun decât parțial), după cum urmează:

„d) societățile în care o persoană ce deține în cadrul candidatului/ofertantului drepturile sau competențele enumerate la lit.b);

e) societățile în care două sau mai multe persoane prevăzute la lit.a)-d) dețin împreună drepturile sau competențele enumerate la lit. b)“.

b. Un operator a solicitat precizarea limitei până la care este aplicabilă noțiunea de „control indirect” în sensul lit. b) a secțiunii 4.3.1.

ANCOM precizează că situațiile de control indirect apar atunci când o societate (A) își exercită drepturile ce îi conferă controlul într-o altă societate (B) printr-o persoană (fizică sau juridică) ce deține în mod formal calitatea de titular al drepturilor de control, însă acționează doar ca vehicul. Într-o astfel de situație, controlul este deținut de societatea (A), care în fapt dispune de puterea de a controla societatea (B). Limita este aceeași cu cea aplicabilă în cazul controlului direct, fiind circumscrisă situațiilor descrise la pct. (i) – (iv) ale lit. b). Astfel, controlul se determină în funcție de deținerea majorității (peste 50%) capitalului sau a drepturilor de vot ori a competenței de numire a majorității membrilor organelor de conducere sau de administrare a societății ori pe baza dreptului de a conduce activitatea societății respective.

c. Un operator a solicitat clarificarea situațiilor în care este incidentă prevederea de la lit. e) a secțiunii 4.3.1, respectiv „societățile în care două sau mai multe societăți prevăzute la lit. a)-d) dețin împreună drepturile sau competențele enumerate la lit. b)“.

Prevederea menționată se aplică situațiilor de control în comun – *de jure* sau *de facto* – din partea a două sau mai multe întreprinderi dintre cele prevăzute la lit. a)-d) din cadrul secțiunii 4.3.1. Controlul în comun există în situația în care două sau mai multe persoane au posibilitatea de a exercita o influență determinantă asupra unei întreprinderi, reprezentând puterea de a bloca acțiunile care determină strategia comercială a respectivei întreprinderi. Spre deosebire de controlul unic, care conferă unui anumit acționar competența de a stabili deciziile strategice într-o întreprindere, controlul în comun se caracterizează prin posibilitatea apariției unei situații de blocaj rezultate din puterea a două sau mai multe societăți-mamă de a respinge deciziile strategice propuse. Rezultă, prin urmare, că acești acționari trebuie să ajungă la o înțelegere în legătură cu stabilirea politicii comerciale a societății în comun și că trebuie să coopereze.

Controlul în comun există dacă acționarii (societățile-mamă) ajung la un acord privind deciziile importante care se referă la întreprinderea controlată (societatea în comun).

d. Un respondent a solicitat eliminarea paragrafului „Competențele menționate la lit. b) pot decurge dintr-o situație de drept (act constitutiv, acorduri contractuale etc.) sau de fapt (competențele sunt exercitate de facto, în lipsa unor prevederi)” din cadrul secțiunii 4.3.1, motivat de faptul că situațiile „de facto” ar putea genera interpretări arbitrare.

ANCOM nu este de acord cu propunerea avansată, apreciind că interpretarea noțiunii de „grup” în contextul procedurii de selecție trebuie să fie consistentă cu interpretarea oferită acestei noțiuni în dreptul concurenței. Or, conform pct. 166 din *Instrucțiunile privind conceptele de concentrare economică, întreprindere implicată, funcționare deplină și cifră de afaceri*, emise de Consiliul Concurenței, exercitarea „de facto” a competențelor enumerate la lit. b) din cadrul secțiunii 4.3.1 este de natură să determine includerea întreprinderilor vizate în cadrul grupului. Pentru evitarea oricărui dubiu, Autoritatea a acceptat reformularea acestui paragraf, după cum urmează: **„Competențele privind exercitarea drepturilor de vot sau numirea unor membri, menționate la lit. b), pot decurge dintr-o situație de drept (act constitutiv, acorduri contractuale etc.) sau de fapt (competențele sunt exercitate de facto, în lipsa unor prevederi)”**.

e. Un operator a cerut clarificarea noțiunii de „filiale” utilizată în exemplul de structură a grupului unui candidat/ofertant din cadrul secțiunii 4.3.1, în sensul de a se preciza dacă această noțiune are înțelesul prevăzut la art. 42 din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale.

ANCOM precizează că, în exemplul oferit, noțiunea de „filiale” are înțelesul recunoscut de dreptul societăților comerciale.

4.3.3. Reguli privind confidențialitatea informațiilor

a. Un respondent solicită modificarea prevederilor referitoare la dezvăluirea informațiilor confidențiale, considerând că textul supus consultării interzice divulgarea acestor informații către societățile din cadrul aceluiași grup.

ANCOM subliniază că interdicția prevăzută în secțiunea 4.3.3 are în vedere dezvăluirea de informații confidențiale de către un participant către *alți participanți* sau către *terți*, iar nu către societăți din cadrul aceluiași grup cu participantul. În mod logic, așa cum se arată în al doilea paragraf al secțiunii (a cărui modificare este solicitată), interdicția acoperă:

- nu numai fapta candidatului/ofertantului însuși, ci și pe cea a celorlalte societăți din grupul său;

- nu numai dezvăluirea de informații către un candidat/ofertant în sine, ci și către alte societăți din grupul său.

Autoritatea consideră că sensul arătat transpare cu claritate din textul menționat, în forma în care a fost supus consultării. Cu toate acestea, ANCOM a înțeles să reformuleze paragraful indicat de respondent, după cum urmează:

„În sfera acestei interdicții intră:

a) nu numai fapta candidatului/ofertantului însuși, ci și cea a celorlalte societăți din grupul său;

b) nu numai dezvăluirea de informații către un candidat/ofertant în sine, ci și către alte societăți din grupul său”.

b. Un operator cere exceptarea expresă din sfera informațiilor confidențiale a informațiilor divulgate către societățile din cadrul aceluiași grup, către angajații participantului, către consultanții și avocații acestuia, precum și către „persoanele implicate în pregătirea documentației care urmează să fie prezentată pe parcursul întregii durate a licitației”. Exceptarea de la interdicție a divulgării informațiilor confidențiale către consultanții participanților este propusă și de către un alt operator.

ANCOM este în general de acord pe fond cu propunerea menționată, însă consideră că precizările cu rol de exceptare nu își găsesc locul în paragraful care definește informațiile confidențiale, pentru că aceste precizări nu modifică natura informațiilor considerate confidențiale. Totodată, Autoritatea consideră că nu se justifică extinderea exceptării și la „persoanele implicate în pregătirea documentației care urmează să fie prezentată pe parcursul întregii durate a licitației”, deoarece aceste persoane pot fi fie angajați ai candidatului/ofertantului, fie consultanți ai acestuia, fiind prin urmare acoperite de aceste categorii.

În lumina precizărilor de mai sus, ANCOM propune introducerea unui nou paragraf între al doilea și al treilea paragraf din secțiunea 4.3.3 (în forma în care a fost supusă consultării), având următorul cuprins:

„În sfera acestei interdicții nu intră divulgarea informațiilor către societățile din cadrul aceluiași grup, către angajații candidatului/ofertantului sau către avocații ori alți consultanți ai acestuia.”

4.3.5. Reguli privind furnizarea informațiilor către Comisie

a. Un operator solicită eliminarea precizării „termenele acordate de Comisie pot fi în unele situații foarte scurte” și stabilirea unor termene predefinite, în paralel cu evidențierea, cel puțin la modul generic, a situațiilor care necesită acordarea unor termene foarte scurte.

ANCOM nu consideră că este posibilă și nici oportună stabilirea unor termene predefinite, având în vedere multitudinea de situații ce pot apărea pe parcursul derulării procedurii, în care Autoritatea trebuie să aibă dreptul de a solicita și de a primi informații de la participanți în cel mai scurt timp posibil. Tipurile de situații avute în vedere includ încălcarea regulilor prevăzute în secțiunile 4.3.1-4.3.5 ale Caietului de sarcini, după cum o sugerează de altfel formularea din proiectul supus consultării („pentru a permite menținerea sau restabilirea rapidă a cursului normal al procedurii și/sau a împiedica distrugerea unor dovezi”), însă pentru mai multă claritate Autoritatea a decis să completeze textul după cum urmează:

„Având în vedere importanța asigurării integrității procesului de selecție, termenele acordate de Comisie pot fi în unele situații foarte scurte, pentru a permite menținerea sau restabilirea rapidă a cursului normal al procedurii și/sau a împiedica distrugerea unor dovezi, în special în cazul în care există indicii privind încălcarea regulilor prevăzute în secțiunile 4.3.1-4.3.5”.

b. Același operator propune modificarea prevederilor conform cărora, în cazul în care ulterior calificării unui candidat survin modificări în informațiile

care au stat la baza calificării acestuia, **„Comisia are dreptul de a analiza modificările survenite și de a reveni asupra admiterii candidaturii participantului, dacă modificările respective implică o alterare a situației de fapt pe baza căreia s-a luat decizia de calificare”**. Amendamentele propuse sunt în sensul obligativității analizării de către Comisie a modificărilor survenite și a revenirii asupra admiterii candidaturii, în cazul în care modificările nu sunt conforme cu criteriile de calificare descrise în secțiunea 4.6.1 din Caietul de sarcini.

Autoritatea consideră că propunerile pot fi primite și acceptă reformularea tezei finale a ultimului paragraf al secțiunii 4.3.5, după cum urmează:

„Comisia are *obligatia* de a analiza modificările survenite și de a reveni asupra admiterii candidaturii participantului dacă modificările respective *implică o alterare a situației de fapt pe baza căreia s-a luat decizia de calificare într-o asemenea măsură încât criteriile de calificare nu mai sunt îndeplinite*”.

4.3.6. Sancțiuni aplicabile

Un respondent solicită eliminarea paragrafului final al secțiunii 4.3.6, având următorul conținut: **„În cazul în care încălcarea regulilor menționate se constată după emiterea licențelor de utilizare a frecvențelor radio, ANCOM poate revoca licențele acordate participanților implicați și/sau poate reține garanțiile de participare depuse de aceștia, după caz”**. În sprijinul acestei propuneri, respondentul invocă faptul că după eliberarea licențelor, titularii vor suporta anumite cheltuieli în vederea utilizării spectrului atribuit, astfel că puterea **„discreționară”** a Autorității de a revoca licențele ar apărea ca având un caracter **„evident disproportionat”** în raport cu investițiile efectuate de titulari.

ANCOM nu consideră că măsura propusă are un caracter discreționar, atâta vreme cât aceasta se poate lua numai în cazul constatării unei încălcări a regulilor privind participarea la procedura de selecție. Totodată, Autoritatea nu este de acord cu afirmația potrivit căreia măsura revocării licenței ar fi disproporționată, dat fiind că adoptarea ei poate interveni numai cu titlul de sancțiune și poate să constituie, în anumite cazuri, singura măsură de natură să protejeze concurența în mod eficient, spre exemplu în cazul încălcării regulilor privind independența participanților.

4.4. Garanția de participare

4.4.1. Forma garanției

Un respondent solicită acordarea posibilității de a constitui garanția de participare și sub forma mai multor scrisori de garanție bancară, emise de mai multe societăți bancare.

ANCOM consideră că propunerea poate fi primită și a decis introducerea unui nou paragraf în finalul secțiunii 4.4.1, după cum urmează:

„Garanția de participare se poate constitui prin mai multe scrisori de garanție bancară sau instrumente de garantare, ce pot fi emise de societăți diferite, fiecare asemenea scrisoare sau instrument trebuind să respecte toate condițiile de formă stipulate în cuprinsul prezentei secțiuni.”

4.4.2. Valoarea garanției

Doi respondenți apreciază că valoarea garanției de participare, de 50% din prețul ofertei inițiale, este prea mare, iar unul dintre ei solicită diminuarea acesteia la 5% din prețul ofertei inițiale. Un alt respondent consideră, dimpotrivă, că valoarea garanției de participare este prea mică și propune majorarea acesteia la 75% din prețul ofertei inițiale.

ANCOM precizează că scopul garanției de participare este acela de a proteja interesul public urmărit de Autoritate prin organizarea procedurii de selecție în cazul unui comportament necorespunzător al ofertantului pe parcursul procedurii. Solicitarea garanției creează premisele participării unor ofertanți credibili în cadrul procedurii și oferă un nivel ridicat de siguranță cu privire la respectarea de către aceștia a obligațiilor ce le revin în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio. Din acest punct de vedere, garanția de participare concură la eficiența alocării resursei de spectru și conferă certitudine cu privire la încasarea veniturilor din taxele de licență. Prin propunerea sa de stabilire a quantumului garanției de participare la o valoare medie în raport cu prețul de pornire, ANCOM a avut în vedere următoarele considerente, care în opinia Autorității justifică pe deplin respingerea ambelor propuneri primite în cadrul consultării:

- pe de o parte, un quantum prea scăzut al garanției (așa cum este cel de 5% din prețul de pornire propus de unul dintre respondenți) nu poate descuraja în mod eficient un eventual comportament necorespunzător al unor participanți; în acest context, trebuie precizat că garanția de participare trebuie să rămână un instrument util pentru descurajarea comportamentului de joc al ofertanților, care ar putea licita strategic pentru a urca prețurile blocurilor pe care nu le doresc;

- pe de altă parte, un quantum prea ridicat al garanției (cum este cel de 75% din prețul de pornire, propus de alt respondent) ar putea inhiba participarea în cadrul procedurii, cu impact negativ asupra eficienței în alocarea spectrului, în condițiile în care unele loturi ar putea rămâne neadjudicate.

În concluzie, ANCOM a decis să mențină propunerea inițială în ceea ce privește valoarea garanției de participare.

Tot cu privire la valoarea garanției de participare, ANCOM a făcut cunoscute intențiile sale cu privire la reducerea acesteia în cazul în care viitorii titulari ai drepturilor de utilizare consimt să accepte accesul MVNO, caz în care prevederile punctului 3.3.3.2 din Caietul de sarcini, în forma sa modificată, devin aplicabile în întregul lor.

4.4.3. Durata de valabilitate a garanției

Un respondent consideră că durata de valabilitate a garanției de participare ar trebui redusă cu o lună, considerând excesivă solicitarea unei

durate de valabilitate care să depășească termenele de plată a taxei de licență cu o perioadă de 2 luni.

ANCOM face cunoscut că prevederile punctului 4.4.3 din cadrul Caietului de sarcini au fost modificate în sensul că durata de valabilitate a garanției de participare va trebui asigurată până la data de 31.07.2013.

Modificarea punctului 4.4.3 a fost generată de modificarea modului de ofertare în cadrul blocurilor din categoriile B, C, D și E. În forma sa finală, Caietul de sarcini nu mai permite câștigarea exclusivă de blocuri din categoriile B și D, ceea ce plasează durata de valabilitate a garanției de participare până la data achitării taxei de licență pentru blocurile din categoriile C și E.

4.4.4. Cazuri de reținere a garanției

Având în vedere prevederile punctului 4.8.2, text ce reflectă cerințele stabilite în Hotărârea Guvernului nr. __/2012 stabilirea cuantumului valorilor minime a taxelor de licență pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 790-862 MHz, 880-915 MHz/925-960 MHz, 1710-1785 MHz/1805-1880 MHz și 2500-2690 MHz, Autoritatea a dispus modificarea literei a) din cadrul paragrafului 2, garanția urmând să fie reținută și în cazul în care nu sunt respectate datele scadente pentru achitarea prețului datorat cu titlu de taxă de licență.

Prin urmare, litera a) a paragrafului 2 din cadrul punctului 4.4.4 va avea următorul conținut:

„a) în cazul în care ofertantul câștigător nu achită la scadență prețul datorat cu titlul de taxă de licență, în condițiile legii;”

4.4.5. Restituirea garanției

Un operator solicită ca (i) ANCOM să returneze garanția de participare în original; (ii) termenul de restituire a garanției să fie redus de la 30 de zile la 10 zile calendaristice; (iii) restituirea garanției de participare să fie prevăzută și în cazul anulării procedurii în conformitate cu prevederile secțiunii 6.3 din Caietul de sarcini; (iv) restituirea garanției de participare să fie prevăzută și în cazul suspendării procedurii în conformitate cu prevederile secțiunii 6.2 din Caietul de sarcini, în cazul în care suspendarea depășește 30 de zile.

Un alt operator a făcut observația că în Caietul de sarcini ar trebui să se prevadă ce se întâmplă cu scrisoarea de garanție în cazul în care procedura este suspendată pentru o perioadă mai lungă de timp.

ANCOM consideră că o parte dintre aceste observații pot fi primite. Astfel, Autoritatea este de acord cu returnarea garanției de participare în original și cu faptul că restituirea garanției trebuie să fie prevăzută și în cazul anulării procedurii în conformitate cu prevederile secțiunii 6.3 din Caietul de sarcini.

ANCOM nu este însă de acord cu reducerea termenului de restituire a garanției și nici cu restituirea acesteia în cazul suspendării procedurii. În ceea ce privește termenul de restituire, Autoritatea precizează că perioada de 30 de zile propusă în proiectul Caietului de sarcini a fost stabilită în considerarea acordării unui timp suficient pentru a permite virarea prin Trezorerie și confirmarea creditării conturilor relevante cu sumele achitate cu titlul de taxă de licență, precum și îndeplinirea formalităților administrative necesare. În cazul suspendării procedurii, în opinia ANCOM, nu există niciun temei pentru a pretinde restituirea garanției; dimpotrivă, prin analogie cu situația achizițiilor publice, Autoritatea ar trebui să aibă în acest caz obligația de a solicita prelungirea valabilității garanției de participare, precum și a valabilității ofertelor depuse în cadrul procedurii.

Având în vedere cele de mai sus, ANCOM a decis următoarele:

- introducerea unei noi litere, lit. e), în cadrul primului paragraf al secțiunii 4.4.5, având următorul cuprins:

„e) în cazul anulării procedurii de selecție în conformitate cu prevederile secțiunii 6.3, garanția de participare se va restitui tuturor candidaților/ofertanților, în termen de 30 de zile de la comunicarea anulării procedurii de selecție.”

- introducerea unei noi teze în cadrul paragrafului 2 al punctului 4.4.5, având următorul conținut:

„În situația în care garanția a fost constituită prin intermediul mai multor scrisori de garanție bancară sau instrumente de garantare, restituirea parțială a garanției se va face prin returnarea unor scrisori de garanție bancară sau instrumente de garantare dacă în acest fel aplicarea prevederilor de la lit. c) și lit. d) pct. ii) de mai sus este posibilă.”

- introducerea unui nou paragraf în finalul secțiunii 4.4.5, având următorul cuprins:

„Restituirea garanției de participare se realizează prin returnarea în original a scrisorii de garanție bancară sau a instrumentului de garantare”.

- introducerea unui nou paragraf în finalul secțiunii 6.2, având următorul cuprins:

„În cazul suspendării procedurii, ANCOM are obligația de a solicita candidaților/ofertanților prelungirea valabilității ofertelor, precum și a garanției de participare”.

4.5.1. Dosarul de candidatură

Un respondent solicită înlocuirea textului lit. d) „scrisoarea de garanție bancară” cu textul „scrisoarea/scrisorile de garanție bancară”, în acord cu propunerile aceluiași respondent privitoare la posibilitatea depunerii mai multor scrisori de garanție bancară.

Pentru acoperirea tuturor formelor în care se poate constitui garanția de participare, ANCOM a decis modificarea textului aflat în analiză, aceasta urmând a conține textul **„garanția de participare”**. De asemenea, pentru uniformitate, Autoritatea a schimbat denumirea secțiunii din *„Scrisoarea de garanție bancară”* în *„Garanția de*

*participare/instrumentul de garantare” și titlul Anexei 4 din „Modelul scrisorii de garanție bancară” în „**Modelul garanției de participare/instrumentului de garantare**”.*

ANCOM face cunoscut totodată că au fost operate o serie de renumerotări urmare a eliminării proiectului candidatului din cadrul dosarului de candidatură, punctul în care acesta era prezentat fiind eliminat în mod corespunzător.

4.5.2. Documente de prezentare a situației candidatului

a. În opinia unuia dintre operatorii care au depus observații în cadrul consultării, lit. a) din cadrul primului paragraf al secțiunii 4.5.2 ar trebui modificată pentru a acoperi situația reprezentării candidatului prin mai mult de o persoană, precum și pentru a elimina cerința autentificării împuternicirii acordate respectivelor persoane ori a reprezentantului legal.

ANCOM este de acord cu inserarea unor precizări în sensul posibilității ca un candidat să fie reprezentat prin mai multe persoane, însă nu și cu eliminarea cerinței autentificării, deoarece importanța obligațiilor asumate de participanți în contextul procedurii de selecție reclamă ca împuternicirea acordată reprezentanților să se bucure de cea mai mare forță probantă.

Pe de altă parte, Autoritatea susține punctul de vedere conform căruia nu este necesară o împuternicire autentificată pentru persoana mandatată să reprezinte legal candidatul, caz în care însă va fi necesară, dacă candidatul alege să nu depună o împuternicire autentificată și pentru această persoană, precizarea în clar a puterilor conferite în angajarea candidatului. Precizarea suplimentară este necesară întrucât angajarea candidatului exprimată prin reprezentatul legal trebuie să respecte limitele mandatului primit din partea organelor statutare ale candidatului.

Prin urmare, Autoritatea a modificat lit. a) din cadrul primului paragraf al secțiunii 4.5.2, după cum urmează:

*„a) împuternicirea autentificată acordată **pentru cel mult 3 persoane fizice** care reprezintă candidatul, care să ateste că **acestea sunt autorizate** să angajeze candidatul pe parcursul procedurii de selecție și limitele împuternicirii acordate **fiecăreia dintre acestea, fără a exista o limitare privind semnătura în comun a persoanelor împuternicite; împuternicirea autentificată nu este necesară în cazul persoanei mandatate să reprezinte legal candidatul, caz în care este necesară precizarea în clar a puterilor conferite în angajarea acestuia;**”*

b. Același operator cere clarificări cu privire la data la care structura grupului candidatului, prevăzută la lit. e) din cadrul primului paragraf al secțiunii 4.5.2, ar trebui să fie considerată validă.

Structura grupului candidatului trebuie să fie validă la data depunerii dosarului de candidatură, lit. e) fiind completată în acest sens după cum urmează:

*„e) structura grupului candidatului, **valabilă la data depunerii dosarului de candidatură**⁷, care trebuie să includă denumirile și adresele tuturor societăților enumerate la lit. a)-e) din secțiunea 4.3.1, precum și legăturile dintre acestea, reprezentate grafic conform schemei din Figura 3;”*

c. Același respondent solicită eliminarea cerinței autentificării și în cazul declarației reprezentantului legal al candidatului privind calitatea de participant la procedura de selecție, prevăzută la lit. h) din cadrul primului paragraf al secțiunii 4.5.2.

ANCOM este de acord cu această propunere, păstrându-se obligația depunerii declarației astfel cum aceasta este prevăzută în Anexa 1 la Caietul de sarcini. Prin urmare, lit. h) din cadrul secțiunii 4.5.2 va avea următorul conținut:

„h) declarația a reprezentantului legal al candidatului privind calitatea de participant la procedura de selecție (în original) (Anexa 1).”

d. Un operator consideră necesară indicarea cu claritate a modului de prezentare a tuturor documentelor solicitate conform secțiunii 4.5.2 (original, copie legalizată, copie certificată pentru conformitate de candidat etc.).

ANCOM apreciază că prevederile ultimului paragraf al secțiunii 4.5.2 sunt foarte clare cu privire la forma în care trebuie prezentate documentele enumerate în cadrul primului paragraf al acestei secțiuni, în sensul că în situațiile în care nu se solicită în mod expres un original al documentelor (așa cum este cazul la lit. b), f) și h)), candidatul va prezenta o copie legalizată sau o copie a documentelor certificată pentru conformitate cu originalul de către candidat.

e. În ceea ce privește certificarea documentelor pentru conformitate, s-au solicitat clarificări cu privire la persoana (reprezentant al candidatului) autorizată să emită o astfel de certificare.

Persoana care efectuează certificarea pentru conformitate cu originalul din partea candidatului trebuie să fie una dintre persoanele împuternicite să reprezinte candidatul conform lit. a) din primul paragraf al secțiunii 4.5.2, iar această atribuție trebuie specificată în cadrul împuternicirii prezentate. ANCOM a modificat în acest sens ultimul paragraf al secțiunii 4.5.2, care va avea următorul cuprins:

„Pentru cazurile în care nu se solicită un original al documentelor, candidatul va prezenta o copie legalizată sau o copie a documentelor certificată pentru conformitate cu originalul de către candidat. **Persoana care efectuează certificarea pentru conformitate cu originalul din partea candidatului trebuie să fie una dintre persoanele împuternicite să reprezinte candidatul conform lit. a) din primul paragraf al prezentei secțiuni.**”

f. Un operator consideră necesar ca în Caietul de sarcini să se prevadă reguli clare privind constituirea unei asocieri în vederea participării la

⁷ În același sens, Autoritatea a rectificat și teza introductivă de la lit. b) din cadrul secțiunii 4.5.2, care menționa data depunerii *ofertei* în loc de data depunerii *dosarului de candidatură*, noul text fiind următorul: *„certificatul constatator (în original) eliberat de către Oficiul Național al Registrului Comerțului (sau alt organism similar din străinătate) cu cel mult 30 de zile înainte de data depunerii **dosarului de candidatură**, din care să reiasă cel puțin:”*

procedura de selecție, care să reglementeze rolul și răspunderea față de ANCOM ale fiecărui membru al asocierii, inclusiv pe durata licenței, persoana îndreptățită să devină titular al licenței etc.

ANCOM consideră că în Caietul de sarcini există reguli suficiente privind asocierile, de natură să acopere întreaga problematică de interes pe marginea acestui subiect în contextul procedurii de selecție. Astfel, secțiunea 4.5.2 prevede care sunt documentele care trebuie depuse de fiecare dintre membrii asocierii și, respectiv, de reprezentantul asocierii în cadrul dosarului de candidatură. În plus, se solicită ca asocierile să prezinte în mod obligatoriu un acord de asociere încheiat între toți membrii săi. Acest acord va fi prezentat în formă autentică și va conține cel puțin următoarele elemente:

- a) denumirile membrilor asocierii și participarea procentuală a fiecărui membru în cadrul asocierii;
- b) persoana juridică, membru al asocierii, care reprezintă asocierea în cadrul prezentei proceduri;
- c) angajamentul ferm al tuturor membrilor asocierii în vederea depunerii de oferte comune în cadrul procedurii de selecție și în vederea acordării sprijinului financiar și/sau tehnic necondiționat persoanei juridice căreia i se va elibera licența;
- d) perioada de valabilitate a acordului de asociere, care nu va putea înceta înainte de 06.04.2014.

Secțiunea 4.6.1 explică modul în care trebuie îndeplinite criteriile de calificare în cazul asocierilor, făcând distincție între criterii care trebuie îndeplinite de fiecare dintre membrii asocierii, criterii care trebuie îndeplinite de cel puțin un membru al asocierii și de persoana căreia i se va elibera licența și criterii vor fi îndeplinite de reprezentantul desemnat al asocierii.

4.5.4. Proiectul candidatului

Doi respondenți au exprimat rezerve cu privire la relevanța prezentării unei descrieri a proiectului de dezvoltare a rețelei și de furnizare a serviciilor de comunicații electronice pe care candidatul are în vedere să îl implementeze pe baza drepturilor de utilizare a frecvențelor indicate în oferta inițială. Unul dintre aceștia este de părere că o asemenea cerință este mai curând specifică procedurilor de selecție comparative, iar nu celor competitive, și solicită ca, în cazul în care ea nu este eliminată, să se ofere o detaliere a condițiilor în care proiectul va fi evaluat de ANCOM și să se precizeze în ce măsură candidații pot fi sancționați dacă se apreciază că proiectul nu este întocmit corespunzător. Celălalt operator apreciază că există o probabilitate foarte ridicată ca proiectul să nu poată fi implementat în practică, având în vedere că este întocmit pe baza estimărilor inițiale ale candidatului asupra necesităților sale de spectru, care pot să nu coincidă cu rezultatele procedurii de selecție.

ANCOM consideră că argumentele avansate de respondenți pot fi primite și a decis eliminarea secțiunii 4.5.4, precum și a lit. c) din cadrul celui de-al doilea paragraf al secțiunii 4.5.1.

4.5.6. Pregătirea și depunerea dosarului de candidatură

4.5.6.1. Limba documentelor

Un operator propune modificarea prevederilor referitoare la posibilitatea depunerii unor documente (rapoarte anuale ale societăților sau documentații tehnice) și numai în versiunea în limba engleză, în sensul eliminării precizării „dacă [aceasta] este disponibilă”, pe care o apreciază ca redundantă.

ANCOM consideră că precizarea este utilă întrucât arată cu claritate circumstanțele în care poate fi prezentată numai o versiune în limba engleză, în sensul că, în măsura în care o asemenea versiune nu există, este preferabil să fie pregătită direct versiunea în limba română, pentru a evita traducerea succesivă a unor termeni din limba originală în limba engleză și apoi, eventual, în limba română (dacă necesitățile procedurii o vor cere).

În schimb, Autoritatea consideră că sunt necesare anumite modificări sub aspectul categoriilor de documente care pot fi prezentate numai în limba engleză. Astfel, ca urmare a eliminării cerinței descrierii proiectului de dezvoltare a rețelei și de furnizare a serviciilor de comunicații electronice pe care candidatul are în vedere să îl implementeze pe baza drepturilor de utilizare a frecvențelor indicate în oferta inițială (secțiunea 4.5.4), nu mai este necesară menționarea documentațiilor tehnice. Totodată, mențiunea referitoare la rapoartele anuale ale societăților trebuie înlocuită cu o mențiune referitoare la situațiile financiare anuale, solicitate conform lit. g) a primului paragraf al secțiunii 4.5.2. Astfel, teza a doua a secțiunii are în urma modificărilor următorul cuprins:

*„Cu toate acestea, în cazul **situațiilor financiare anuale** ale societăților, deși furnizarea unei versiuni în limba română este preferabilă, candidații pot prezenta și numai o versiune în limba engleză, dacă este disponibilă.”*

4.5.6.2. Forma documentelor

a. Un respondent propune clarificarea prevederilor referitoare la certificarea copiilor după dosarul de candidatură („certificate propriu”, în proiectul supus consultării).

ANCOM a acceptat propunerea, astfel încât teza I a celui de-al doilea paragraf al secțiunii 4.5.6.2 are în urma modificării conținutul de mai jos:

*„Dosarul de candidatură va fi depus în original și în două copii pe suport de hârtie, certificate **de către candidat pentru conformitate cu originalul**, precum și în format electronic, pe CD cu drepturi depline de utilizare a fișierelor, în format Microsoft Word și/sau Microsoft Excel.”*

b. Mai mulți respondenți au comentat pe marginea limitei de 100 de pagini impuse pentru dosarul de candidatură. Unul dintre aceștia a solicitat ca limita să fie ridicată la 150 de pagini și să nu includă documentele prevăzute în secțiunile 4.5.2, 4.5.3 și 4.5.5 și nici tabelele, în timp ce alt respondent a cerut să se precizeze dacă anexele dosarului de candidatură, opisul documentelor prezentate și, dacă este cazul, opisul informațiilor confidențiale sunt incluse în limita de 100 de pagini.

ANCOM consideră că, în condițiile în care a decis eliminarea cerinței descrierii proiectului de dezvoltare a rețelei și de furnizare a serviciilor de comunicații electronice (secțiunea 4.5.4), limita de 100 de pagini este suficientă pentru a permite prezentarea tuturor documentelor necesare. În consecință, Autoritatea a menținut textul inițial.

4.5.6.7. Solicități de clarificare

a. S-a propus ca în cuprinsul dosarului de candidatură candidatul să indice și o adresă de e-mail la care se pot transmite mesajele ANCOM.

Autoritatea a acceptat această propunere și a modificat textul celui de-al doilea paragraf al secțiunii 4.5.6.7 astfel:

„Candidații vor menționa în cuprinsul dosarului de candidatură un număr de fax și o adresă de e-mail la care se pot transmite mesajele ANCOM.”

b. Un respondent solicită ca toate solicitările de clarificare, precum și răspunsurile la acestea, să fie puse la dispoziția tuturor ofertanților.

ANCOM este de acord cu solicitarea respondentului, precizând că acesta era și sensul tezei finale a primului paragraf al secțiunii 4.5.6.7, în forma supusă consultării. Pentru mai multă claritate, a Autoritatea a reformulat textul menționat, după cum urmează:

*„Atât întrebările primite, cât și răspunsurile la acestea vor fi comunicate **tuturor** persoanelor care au achiziționat caietul de sarcini și vor fi publicate pe pagina de internet a ANCOM, fără a fi dezvăluită identitatea celui care a solicitat clarificările respective.”*

4.6. Etapa de calificare

4.6.1. Criterii de calificare

a. Doi respondenți au solicitat eliminarea lit. f), potrivit căreia candidatul nu trebuie să facă obiectul unei proceduri legale pentru declararea sa în una din situațiile prevăzute la lit. e) (respectiv în stare de insolvență/lichidare/suspendare sau într-o situație similară), având în vedere că asemenea proceduri pot fi declanșate în mod abuziv de către persoane de rea-credință, chiar și numai pentru a împiedica participarea la licitație a unui candidat.

ANCOM este de acord cu argumentele aduse de respondenți, în măsura în care aceasta se referă la declanșarea procedurilor de către o altă persoană decât candidatul însuși, și a modificat în consecință lit. f), după cum urmează:

*„f) candidatul să nu facă obiectul unei proceduri legale **declanșate la inițiativa sa, având ca scop** declararea sa în una din situațiile prevăzute la lit. e);”*

b. Doi operatori au solicitat eliminarea lit. j), potrivit căreia proiectul candidatului trebuie să dovedească îndeplinirea cerințelor minime de acoperire, cu argumentul că aprecierea *ex ante* a îndeplinirii acestor cerințe, pe baza proiectului prezentat, ar fi subiectivă și expusă unor posibile erori de

interpretare, Caietul de sarcini neprevăzând o metodă specifică de evaluare a modului de îndeplinire a cerințelor de acoperire.

În condițiile în care a decis eliminarea cerinței descrierii proiectului de dezvoltare a rețelei și de furnizare a serviciilor de comunicații electronice (secțiunea 4.5.4), ANCOM a eliminat lit. j) din secțiunea 4.6.1. Ca urmare a renumerotării, Autoritatea a modificat și a doua liniuță a ultimului paragraf al aceleiași secțiuni, astfel:

„- criteriile prevăzute la lit. g) și j), care vor fi îndeplinite de reprezentantul desemnat al asocierii.”

Urmare a modificărilor prevederilor Caietului de sarcini în sensul introducerii unei legături între licitația pentru blocurile temporare și blocurile ce vor fi acordate pentru o perioadă de 15 ani în cazul benzilor de 900 MHz, respectiv 1800 MHz, Autoritatea a modificat și prevederile lit. k) din cadrul punctului 4.6.1, textul urmând să aibă următoarea formulare:

k) candidatul să respecte, în cadrul formularului de candidatură, limitele stabilite în cadrul punctului 4.1.3, precum și condițiile prevăzute în cadrul punctului 4.7.1.”

Autoritatea subliniază că prevederile Caietului de sarcini au fost modificate în mod corespunzător acolo unde condiționările precizate mai sus vor produce efecte.

c. Un alt operator a criticat faptul că în Caietul de sarcini nu sunt stipulate criteriile de calificare și de selecție privind experiența anterioară a participanților în domeniul comunicațiilor, propunând în acest sens și o serie de criterii și documente doveditoare care să fie solicitate candidaților (experiență de minimum 5 ani în furnizarea de servicii de comunicații electronice, susținută de un certificat emis de ANCOM, operarea propriului serviciu cu clienții și deținerea unui portofoliu de cel puțin 2 milioane de clienți pe segmentul de retail, capacitatea de a instala și opera tehnologia de transmisie a datelor în bandă largă).

ANCOM precizează că experiența anterioară în domeniul comunicațiilor nu este un criteriu relevant în condițiile în care nu există niciun motiv pentru a exclude din procedură societăți nou înființate de investitori străini, care dispun de capitalul necesar dezvoltării unei afaceri în acest domeniu. De altfel, în majoritatea procedurilor de selecție organizate în ultimii ani la nivelul statelor europene pentru atribuirea drepturilor de utilizare a spectrului nu au fost impuse cerințe de experiență.

4.6.3. Stabilirea și anunțarea candidaților calificați pentru participarea în etapele ulterioare ale procedurii de selecție

Un operator a solicitat ca, odată cu comunicarea respingerii candidaturii, candidatul să i se ofere și motivele care au stat la baza acestei decizii și a propus ca prevederile referitoare la restituirea garanției de participare să fie completate cu o trimitere la secțiunea 4.4.5 lit. a).

ANCOM a acceptat solicitarea și a completat în mod corespunzător paragraful al patrulea din secțiunea 4.6.3, după cum urmează:

*„Odată cu comunicarea respingerii candidaturii, candidatul va fi informat că este eliminat din procedură, **precizându-i-se totodată și motivele care au stat la baza respingerii candidaturii**, și i se va comunica termenul în care i se va restitui garanția de participare în conformitate cu prevederile secțiunii 4.4.5, lit. a).”*

4.6.5. Contestații

a. În privința acestei secțiuni au fost reluate propunerile privind prelungirea termenelor de depunere și soluționare a contestațiilor formulate de unul dintre respondenți în raport cu prevederile secțiunii 4.2.3.

ANCOM a respins propunerile de prelungire a termenelor menționate, pentru motivele arătate în raport cu comentariile aferente secțiunii 4.2.3.

b. Un operator arată că o procedură de contestare ar trebui să fie stipulată în Caietul de sarcini și pentru etapa de licitație, nu numai pentru etapa de calificare.

ANCOM precizează că ofertanții care se consideră prejudiciați de măsurile luate în cadrul etapei de licitație sau de rezultatele acesteia pot introduce acțiune în contencios administrativ la instanța competentă, potrivit dispozițiilor legale relevante.

4.7. Etapa de licitație (etapa principală)

Unii respondenți au contestat formatul procedurii (etapa de licitație), considerând că aceasta ar trebui să urmeze un format standard fie de tip licitație ascendentă simultană în runde multiple („*Simultaneous Multiple Round Ascending Auction*” – „SMRA”), fie de tip licitație combinatorială cu durata prestabilită („*Combinatorial Clock Auction*” – „CCA”).

În sprijinul formatului SMRA s-a invocat argumentul că acesta a fost utilizat în licitațiile pentru spectrul 3G în Europa, precum și în licitațiile pentru benzi multiple, ca și faptul că este conceptual mai simplă și mai ușor de organizat. Prin contrast, formatul de tip CCA ar fi generat „rezultate nedorite” în statele europene, fiind utilizat „în general pentru licitațiile utilizate într-o singură bandă (2,6 GHz)”.

În favoarea CCA s-a menționat argumentul că acesta evită riscul de expunere, i.e. riscul ofertanților de a obține loturi fragmentate și/sau insuficiente din punct de vedere al cantității de spectru dorite de respectivii ofertanți. Unul dintre respondenți consideră însă că succesul aplicării unui format de tip CCA depinde de respectarea unor elemente-cheie ale acestuia, printre care: (i) faptul că ofertele depuse în fiecare rundă primară rămân valabile și toate pot intra în combinația câștigătoare; (ii) în runda suplimentară ofertanții pot depune noi oferte; (iii) ofertanții câștigători nu plătesc prețul licitat, ci se aplică regula celui de-al doilea preț. În mod special, respondentul consideră că formatul propus de ANCOM, care nu respectă aceste elemente, oferă oportunități pentru un comportament de joc al participanților. Astfel, prin faptul că numai ofertele din ultima rundă pot fi câștigătoare, în primele runde

aceștia pot licita pentru blocuri pe care nu le doresc pentru a crește prețurile și în același timp pot să nu liciteze pentru blocuri pe care le doresc, pentru a menține prețurile la un nivel scăzut, retrăgându-și în rundele următoare oferta fără a suporta niciun fel de consecințe.

Alți respondenți nu au formulat observații sub aspectul formatului utilizat, iar un studiu realizat de o reputată firmă de consultanță economică pentru unul dintre operatorii care au depus comentarii în cadrul consultării apreciază că formatul este „funcțional”, sub rezerva unor modificări (discutate în legătură cu secțiunile specifice ale Caietului de sarcini) și recomandă testarea procedurii în funcție de o serie de scenarii competitive plauzibile.

Autoritatea precizează că formatul propus în cadrul Caietului de sarcini combină elemente ale ambelor formate standard, ținând cont de obiectivele strategice asumate (care acordă prioritate alocării și utilizării eficiente a cât mai multor frecvențe disponibile) și de constrângerile cadrului legal existent.

ANCOM consideră că un avantaj esențial al procedurii este acela că elimină riscul de expunere, grație unor caracteristici specifice formatului CCA, care presupun, pe de o parte, că participanții licitează pentru pachete de blocuri în fiecare rundă și, pe de altă parte, că blocurile sunt oferite inițial ca loturi generice, iar etapa de alocare asigură contiguitatea deținerilor de spectru obținute de fiecare ofertant câștigător. Din acest punct de vedere, eliminarea riscului de expunere are ca efect și limitarea comportamentului de joc al ofertanților, care implică prin definiție exploatarea riscurilor altor participanți.

În acest context, contrar celor susținute de unul dintre oponentii formatului CCA, trebuie observat că tocmai licitarea pentru pachete de blocuri face ca acest format să fie cu mult mai adecvat pentru licitații multibandă decât formatul SMRA, având în vedere că ofertanții dispun de mai multă flexibilitate, în condițiile unui risc mai scăzut de expunere, pentru a-și asambla pachete formate din blocuri aparținând unor benzi diferite. Formatul CCA a fost utilizat sau este avut în vedere în proceduri multibandă în țări precum Cehia, Elveția, Irlanda, Olanda și UK. Totodată, Autoritatea nu are cunoștință de eventuale „rezultate nedorite” care să se fi datorat utilizării formatului CCA, iar respondentul care a invocat acest argument nu a identificat niciun asemenea exemplu.

Totodată, formatul propus de ANCOM, în care sunt luate în considerare numai ofertele depuse în ultima rundă (în toate fazele etapei de licitație), similar procedurilor de tip SMRA, este unul transparent, ușor de înțeles de către ofertanți și facil de aplicat în practică, evitând utilizarea unui algoritm complex care ar putea crește neîncrederea participanților în acuratețea și integritatea procedurii, aspect cu atât mai important cu cât în România nu s-au mai organizat până în acest moment proceduri de selecție competitive în vederea alocării resurselor de spectru.

Cu privire la riscul privind comportamentul de joc al ofertanților, care ar decurge din faptul că numai ofertele depuse în ultima rundă ar putea fi câștigătoare, Autoritatea atrage atenția că acest comportament atrage riscul ca, în cazul în care licitația se încheie în acea rundă, ofertanții care licitează strategic să fie nevoiți să achiziționeze blocurile pe care nu le-au dorit sau să piardă garanția de participare (al cărei quantum este tocmai pentru acest motiv unul consistent) ori să rateze șansa de a obține blocurile pe care le-au dorit.

Referitor la aplicarea regulii celui de-al doilea preț, Autoritatea face trimitere la comentariile formulate în replică la observațiile primite față de secțiunea 4.7.3, precizând

că, în opinia sa, față de dispozițiile art. 28 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, cadrul legal nu este îndeajuns de clar în ceea ce privește posibilitatea aplicării acestei reguli.

În aceste condiții, ANCOM a decis să păstreze formatul propus pentru întreaga procedură de selecție.

4.7.1. Runderle primare de ofertare

a. Un respondent a propus ca prețurile din prima rundă primară să fie egale cu prețurile de pornire pentru toate categoriile, inclusiv cele în care s-a înregistrat cerere excedentară în urma analizării formularelor de candidatură, invocând următoarele motive: (i) timpul disponibil pentru redactarea ofertelor inițiale de către candidați este foarte scurt și, în plus, este posibil ca între momentul depunerii acestor oferte și cel al desfășurării primei runde anumite strategii comerciale și de licitare să fie reconsiderate; (ii) este esențial ca strategiile participanților să rămână confidențiale în toată această perioadă; (iii) pentru a nu-și limita opțiunile de licitare, participanții vor depune oferta inițială pentru cât mai multe blocuri, ceea ce va conduce inevitabil la creșterea artificială a prețului în prima rundă, chiar dacă opțiunile reale sunt mult mai restrânse.

Apreciind că argumentele avansate de respondent sunt întemeiate, ANCOM a acceptat modificarea propusă, reformulând primul paragraf al secțiunii 4.7.1, după cum urmează:

„La începutul fiecărei runde primare, Comisia comunică ofertanților prețul unui bloc de frecvențe din fiecare categorie de la A la G. În prima rundă primară, prețul pentru fiecare din categoriile de la A la G va fi egal cu prețul de pornire (taxa minimă de licență) pentru respectiva categorie.”

b. Mai mulți operatori au exprimat obiecții cu privire la stabilirea și aplicarea incrementului de ofertare, principalele comentarii și propuneri fiind următoarele: (i) mecanismul propus este netransparent, nefiind precizate criteriile în funcție de care Autoritatea poate stabili o anumită marjă de creștere a prețurilor în cazul în care cererea este mai mare decât oferta; (ii) limitele propuse pentru incrementul de ofertare (între 5% și 20%) sunt prea mari, solicitându-se reducerea acestora (conform unei propuneri, între 2,5% și 10%, conform altei propuneri, la maximum 5%); (iii) incrementul trebuie să scadă pe măsură ce se înaintează în etapa de licitație, permițând corelarea prețului blocurilor cu valoarea lor reală și evitând creșteri mari în valorile absolute ale incrementelor; (iv) creșterea incrementului, deși în rare cazuri ar putea fi necesară, ar trebui să fie anunțată ofertanților cu suficient timp înainte, având în vedere potențialul impact negativ asupra predictibilității bugetului aflat la dispoziția participanților; (v) ar putea fi impus un plafon în valoare absolută în privința creșterii prețurilor pentru fiecare categorie într-o singură zi, pentru a facilita planificarea bugetului de către ofertanți; (vi) incrementul de ofertare să fie egal atât pentru blocurile B și C, cât și pentru blocurile D și E, această regulă urmând să se aplice pentru evitarea depunerii de oferte numai cu scopul creșterii artificiale a prețului.

ANCOM a analizat argumentele prezentate de respondenți și a decis să stabilească în Caietul de sarcini următorul sistem de aplicare a incrementului de ofertare în rundele primare:

- incrementul de ofertare va fi de 5% din prețul de pornire începând cu a doua rundă primară, în cazul blocurilor pentru care se înregistrează cerere excedentară, până când prețul acestor blocuri va ajunge la o valoare egală cu 125% din prețul de pornire, inclusiv;

- incrementul de ofertare va fi de 2% din prețul de pornire, începând cu runda imediat următoare celei în care a fost atinsă valoarea prevăzută la marcatorul precedent și până când prețul acestor blocuri va ajunge la o valoare egală cu 150% din prețul de pornire, inclusiv;

- incrementul de ofertare va fi de 1% din prețul de pornire, începând cu runda imediat următoare celei în care a fost atinsă valoarea prevăzută la marcatorul precedent.

Autoritatea consideră că acest sistem răspunde tuturor obiecțiilor ridicate în cadrul consultării, având în vedere că: (i) mecanismul propus este transparent, fiind clar indicate criteriile în funcție de care se stabilește marja de creștere a prețurilor în cazul în care cererea este mai mare decât oferta; (ii) incrementul de ofertare a fost redus la maximum 5%; (iii) incrementul de ofertare scade pe măsură ce se înaintează în etapa de licitație, asigurând corelarea prețului blocurilor cu valoarea lor reală; (iv) mecanismul exclude creșterea incrementului; (v) creșterile de preț sunt suficient de mici pentru a permite o planificare bugetară eficientă de către participanți.

În considerarea celor de mai sus, ANCOM a completat al treilea paragraf al secțiunii 4.7.1, adăugând următorul text:

„Astfel, pentru categoriile în care există cerere excedentară, Comisia va stabili prețuri aplicabile în următoarea rundă primară mai mari decât prețurile din runda încheiată cu un increment de ofertare în cuantum de:

- ***5% din prețul de pornire, începând din a doua rundă primară și până în runda în care prețul va ajunge la o valoare egală cu 125% din prețul de pornire, inclusiv;***
- ***2% din prețul de pornire, începând cu runda imediat următoare celei în care a fost atinsă valoarea prevăzută la marcatorul precedent și până în runda în care prețul va ajunge la o valoare egală cu 150% din prețul de pornire, inclusiv;***
- ***1% din prețul de pornire, începând cu runda imediat următoare celei în care a fost atinsă valoarea prevăzută la marcatorul precedent.”***

Având în vedere durata în timp stabilită pentru blocurile temporare (01.01.2013 - 05.04.2014), ANCOM consideră ca fiind obiectivă măsura licitării de astfel de blocuri în strânsă legătură cu obligația de licitare și în blocurile ce vor fi acordate pentru o perioadă de 15 ani, în cadrul acelorași benzi. Prin acest mecanism Autoritatea se asigură, pe de o parte, de faptul că persoana interesată de licitație va urmări plasarea de oferte numai în scopul câștigării drepturilor de utilizare și nu în scopul creșterii artificiale a prețului final ce ar trebui achitat pentru obținerea drepturilor de utilizare și, pe de altă parte, că planurile

de afaceri ale ofertanților sunt realizate pe termen lung. Se au în vedere aceste argumente și din considerente ce țin de timpul necesar pentru implementarea și dezvoltarea unei rețele de comunicații mobile, legătura creată între licitarea blocurilor din categoriile B și C, respectiv D și E fiind de natură a asigura un tratament proporțional și adecvat pentru întreg procesul de selecție.

Prin măsura de mai sus se creează posibilitatea pentru orice persoană interesată de a licita, în condiții de transparență, pentru blocuri din categoriile B și D, însă un astfel de comportament atrage după sine obligarea de a licita și pentru blocurile ce se acordă cu o durată de valabilitate de 15 ani. Această interrelaționare între blocurile B și D, respectiv C și E, transmite mesajul că achiziția exclusivă a unor blocuri temporare nu poate să reprezinte în sine o soluție de afaceri pe termen lung. În aceste condiții, Autoritatea a introdus, după paragraful 2 al punctului 4.7.1, un nou paragraf ce va avea următorul conținut:

„Pentru blocurile din categoriile B, C, D și E, oferta trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- ***ofertele pentru blocuri categoria B vor cuprinde minim două astfel de blocuri;***
- ***ofertele pentru blocuri categoria B vor cuprinde obligatoriu și blocuri categoria C;***
- ***ofertele pentru blocuri categoria D vor cuprinde obligatoriu și blocuri categoria E;***
- ***ofertarea a două blocuri categoria B atrage obligația de a oferta cel puțin un bloc categoria C;***
- ***ofertarea unui bloc categoria D atrage obligația de a oferta cel puțin un bloc categoria E;***
- ***ofertarea a mai mult de două blocuri categoria B atrage obligația de a oferta două blocuri categoria C;***
- ***ofertarea a două blocuri categoria D atrage obligația de a oferta cel puțin două blocuri categoria E.”***

Plecând de la premisa că blocurile temporare nu pot constitui ele însele o afacere pe termen lung (spre exemplu: timpul necesar pentru implementarea unei rețele de comunicații mobile) considerăm că este deplin justificat și proporțional ca valoarea economică a benzilor de 900 MHz, respectiv 1800 MHz să fie determinată cu ajutorul unor cerințe suplimentare. Prin urmare, Autoritatea a decis introducerea unor reguli ce au rolul evidențierii unei valori de piață reale pentru blocurile din categoriile amintite la paragraful precedent, textul urmând să aibă următorul conținut:

„Suplimentar, pentru blocurile din categoriile B, C, D și E, se aplică următoarele reguli de stabilire a incrementului de ofertare:

- ***în cazul în care în cadrul unei runde primare în oricare dintre blocurile B sau C cererea este excedentară, în runda următoare, incrementul de ofertare se va aplica ambelor blocuri;***
- ***în cazul în care în cadrul unei runde primare în oricare dintre blocurile D sau E cererea este excedentară, în runda următoare, incrementul de ofertare se va aplica ambelor blocuri;***

În cazul apariției acestei situații, ofertanților li se va comunica în care dintre categoriile B și C, respectiv D și E a existat cerere excedentară.”

Prin mecanismul de mai sus se intenționează limitarea unui comportament care să conducă la creșterea artificială a valorii economice a blocurilor aflate în analiză, urmând ca în cazul în care un ofertant urmărește cu bună credință obținerea drepturilor de utilizare în aceste benzi să aibă în vedere că depunerea de oferte care conduc la o creștere nenaturală a prețului îi aduce deservicii și propriilor planuri.

4.7.2. Runda/rundele suplimentare de ofertare

Având în vedere cantitatea de spectru radio existentă în cadrul blocurilor din categoria C, precum și urmare a condiționărilor expuse mai sus, Autoritatea urmează a modifica și prevederile punctului 4.7.2 în sensul acordării drepturilor de utilizare din cadrul acestei categorii numai în cadrul primei/singurei runde suplimentare.

4.7.3. Runda de alocare

a. Un respondent își exprimă dezacordul față de „*obligația impusă pentru fiecare câștigător al licitației de a plăti sume suplimentare pentru obținerea unei alocări specifice a frecvențelor*”, considerând că valoarea reală a spectrului trebuie să fie determinată exclusiv prin intermediul rundelor primare/suplimentare.

În primul rând, Autoritatea subliniază faptul că rundele primare și suplimentare au rolul de a determina numărul de blocuri abstracte pe care ofertanții câștigători le vor obține în fiecare categorie, dar nu și frecvențele specifice care vor fi alocate ofertanților câștigători. Runda de alocare urmărește tocmai stabilirea modului de repartizare a frecvențelor între ofertanții câștigători în urma rundelor primare și suplimentare, blocurile abstracte devenind astfel blocuri concrete. Această modalitate de structurare a procedurii este tipică formatului de licitație combinatorială cu durata prestabilită („*Combinatorial Clock Auction*” – „CCA”), care reprezintă formatul de bază al prezentei proceduri de selecție. Având în vedere particularitățile structurale menționate, în urma rundelor primare/suplimentare nu se pot determina decât prețuri parțiale (de bază) pentru blocurile de frecvențe adjudecate. Restricțiile specifice de utilizare care pot fi impuse în cazul anumitor poziționări în bandă, având în vedere necesitatea evitării interferențelor prejudiciabile cu aplicațiile din benzi adiacente, pot genera diferențe între valorile diferitelor blocuri concrete, iar determinarea valorilor relative se poate face în mod optim tot prin mecanismul licitației, în cadrul rundei de alocare. În cazul în care ofertanții apreciază că există diferențe între valorile diferitelor blocuri, în urma rundei de alocare poate rezulta un preț suplimentar, care va fi plătit în considerarea obținerii alocării preferate a frecvențelor radio.

În al doilea rând, ANCOM precizează că organizarea rundei de alocare nu presupune nicio obligație de plată pentru ofertanții care au dobândit blocuri de frecvențe în urma rundelor primare/suplimentare, ci oferă acestora dreptul de a obține o alocare preferată în bandă a acestor blocuri dacă sunt dispuși să plătească un preț suplimentar în acest sens. Principiul este clar explicat în paragraful al treilea al secțiunii 4.7.3, care arată că în runda de alocare „[...] fiecare ofertant câștigător are **posibilitatea de a depune o ofertă în care să indice suma pe care este dispus s-o achite pentru alocarea preferată de frecvențe în fiecare bandă, în plus față de prețul de bază total pe care trebuie să îl plătească,**

determinat în urma rundelor primare și/sau suplimentare. **Câștigătorii care nu au preferințe în ceea ce privește alocarea de frecvențe nu trebuie să depună o ofertă. [...]**”.

b. Același respondent propune ca runda de alocare să nu se organizeze simultan pentru toate categoriile de blocuri, ci separat pentru fiecare categorie, pentru a permite mai multă transparență în procedura de alocare și un nivel mai ridicat de flexibilitate operatorilor în selectarea opțiunilor celor mai avantajoase. De asemenea, respondentul propune completarea secțiunii 4.7.3 cu precizări referitoare la comunicarea câștigătorilor ulterior rundei de alocare pe fiecare categorie.

ANCOM consideră că propunerea poate fi primită și că runda de alocare poate fi organizată separat pentru fiecare categorie de blocuri. În opinia Autorității, runda de alocare ar trebui organizată pentru fiecare categorie în mod succesiv, în ordinea descrescătoare a prețului per MHz rezultat în urma rundelor primare/suplimentare, ponderat cu durata de valabilitate a licențelor, având în vedere faptul că în acest mod operatorii pot să beneficieze de mai multă flexibilitate în gestionarea bugetului dedicat rundei de alocare. De asemenea, Autoritatea a decis introducerea, în paragraful 3 din cadrul punctului 4.7.3, a unei precizări suplimentare care clarifică modul de organizare a rundelor în cadrul benzilor de 900, respectiv 1800 MHz, rundele de alocare pentru categoriile B și D urmând să se organizeze înaintea rundelor pentru categoriile C și E.

Astfel, un operator care nu a obținut alocarea preferată în runda de alocare dedicată unei benzi mai valoroase poate să își reorienteze bugetul disponibil către oferte de alocare în benzi mai puțin valoroase.

În consecință, ANCOM a decis modificarea tezei I a paragrafului al treilea al secțiunii 4.7.3, astfel:

„Runda de alocare are loc separat pentru fiecare categorie de blocuri, în mod succesiv, în ordinea descrescătoare a prețului per MHz rezultat în urma rundelor primare/suplimentare, ponderat cu durata de valabilitate a licențelor. În cazul categoriilor B și C, respectiv D și E, rundele de alocare pentru categoriile B și D se vor organiza înaintea rundelor pentru categoriile C și E.”

Totodată, secțiunea 5.4.1 va avea următorul cuprins:

„Runda de alocare pentru fiecare categorie în parte este programată de către Comisie, care stabilește data și ora de începere a runde și durata de desfășurare a acesteia (data și ora de încheiere). În principiu, durata runde de alocare nu poate fi mai scurtă de o oră.

Runda de alocare pentru fiecare categorie va fi programată să se desfășoare într-un interval cuprins între orele 9.00 și 16.00, într-o zi lucrătoare, în aceeași zi putând avea loc alocarea pentru mai multe categorii. Ofertanții vor fi anunțați cu privire la data și orele de desfășurare cu cel puțin o zi lucrătoare în avans.

Runda de alocare pentru o categorie trebuie să înceapă și să se încheie în aceeași zi, nefiind acceptată întreruperea runde la sfârșitul unei zile și reluarea ei a doua zi. În cazul apariției unor situații excepționale, care justifică întreruperea licitației pentru

restul zilei sau pentru o perioadă mai îndelungată, Comisia va anunța de îndată ofertanții cu privire la acest lucru.”

De asemenea, primul paragraf al secțiunii 5.4.8 va fi modificat după cum urmează:

*„La încheierea runde de alocare **pentru fiecare categorie**, Comisia va comunica fiecărui ofertant participant în cadrul acesteia o serie de informații cu privire la rezultatele runde, după cum urmează:*

- a) fiecărui ofertant i se va comunica alocarea obținută în **cadrul categoriei**;*
- b) fiecărui ofertant i se va comunica prețul suplimentar pentru alocarea obținută în **cadrul categoriei**.”*

c. Un operator apreciază că runda de alocare nu este reglementată suficient în Caietul de sarcini, că ofertanții nu beneficiază de nicio indicație cu privire la valoarea frecvențelor și că mecanismul prevăzut de ANCOM nu oferă nicio posibilitate ofertanților de a anticipa prețurile care ar putea fi oferite. În legătură cu ultimul aspect, mai mulți operatori propun aplicarea regulii celui de-al doilea preț, apreciind că aceasta încurajează ofertanții să liciteze conform evaluării lor reale pentru fiecare alocare, maximizând eficiența rezultatelor.

ANCOM consideră că obiecțiile menționate sunt neîntemeiate. Mecanismul propus de Autoritate pentru runda de alocare (licitație într-o singură rundă, în plic sigilat) este cel utilizat în majoritatea procedurilor de selecție de tip CCA. Valoarea relativă a frecvențelor este determinată de lărgimea de bandă și de diferitele restricții de utilizare aplicabile, acestea din urmă fiind prezentate pe larg în cadrul secțiunii 3.3.4 din Caietul de sarcini.

Cu privire la aplicarea regulii celui de-al doilea preț, care presupune în esență că este desemnat câștigător cel care oferă cel mai mare preț, dar acesta plătește al doilea preț ca mărime dintre cele oferite, în opinia ANCOM cadrul legal în vigoare nu este suficient de clar în ceea ce privește posibilitatea utilizării acesteia în procedurile de selecție competitive, având în vedere dispozițiile art. 28 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice: *„**Selecția competitivă reprezintă procedura de acordare a licenței de utilizare a frecvențelor radio prin care dreptul de utilizare a frecvențelor radio este acordat câștigătorului unei licitații, ca urmare a oferirii unei valori maxime pentru taxa de licență [...]**”*.

d. Un operator solicită ca, în cazul în care în urma rundelor primare și/sau suplimentare un ofertant obține un singur bloc în banda de 900 MHz sau 1800 MHz, acestuia să nu îi fie alocat blocul de 4,8 MHz, dacă își exprimă această opțiune, chiar dacă ofertantul respectiv nu va licita în runda de alocare. Astfel, în cazul exprimării opțiunii menționate, ofertantului sau ofertanților care au câștigat un singur bloc în una dintre aceste benzi ar urma să li se aloce preferențial canalele solicitate. Motivul prezentat este acela că un operator care va deține 4,8 MHz în loc de 5 MHz va fi în dezavantaj din punct de vedere concurențial față de ceilalți operatori.

ANCOM constată că această observație a rămas fără obiect, întrucât dimensiunea blocurilor de frecvențe a fost revizuită la 5 MHz în Caietul de sarcini.

4.8. Etapa de acordare a licențelor

4.8.2. Plata taxelor de licență

Un operator propune ca plata taxelor de licență să se realizeze în 5 tranșe anuale egale, pe durata a 5 ani, în acest fel reducându-se efortul financiar al operatorilor, care vor trebui să achite sume substanțiale atât pentru taxele de licență, cât și pentru realizarea investițiilor necesare.

Un alt operator propune corelarea termenelor de plată cu datele de la care vor putea fi exercitate drepturile de utilizare (pentru categoriile B și D, începând cu 01.01.2013, iar pentru categoriile A, C, E, F, G, începând cu 06.04.2014), precum și instituirea a minimum 6 rate semestriale.

ANCOM consideră că propunerile menționate mai sus nu pot fi primite, dat fiind faptul că din taxele de licență se asigură în cea mai mare parte sumele necesare pentru eliberarea spectrului de către Ministerul Apărării Naționale până cel mai târziu la data de 31.12.2013, aceste sume trebuind virate de Autoritate în termen de 10 zile de la data încasării lor, în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 11/2012 privind stabilirea unor măsuri pentru eliberarea benzilor de frecvențe radio 830-862 MHz, 1747,5-1785 MHz, 1842,5-1880 MHz și 2500-2690 MHz.

Autoritatea face cunoscut potențialelor persoane interesate că punctul 4.8.2 a fost modificat în vederea asigurării conformității textului cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. ___/2012 privind stabilirea cuantumului valorilor minime a taxelor de licență pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 790-862 MHz, 880-915 MHz/925-960 MHz, 1710-1785 MHz/1805-1880 MHz și 2500-2690 MHz.

4.8.3. Emiterea licențelor

Un operator solicită să se precizeze care vor fi criteriile în funcție de care licențele vor putea fi eliberate anterior datelor de 30.11.2012 și respectiv 06.04.2014.

Așa cum se specifică în mod clar în al doilea paragraf al secțiunii 4.8.3, licențele pentru toate blocurile câștigate de un ofertant pot fi eliberate anterior datelor limită stabilite cu condiția achitării integrale a taxei de licență datorate de respectivul ofertant.

Capitolul 5 – Regulile desfășurării licitației

5.1. Reguli generale de desfășurare a etapei de licitație

5.1.1. Locul desfășurării licitației

a. Un respondent a cerut ANCOM să reconsidere propunerea colocării ofertanților la sediul său pe parcursul etapei de licitație și să aibă în vedere în schimb organizarea acestei etape prin intermediul unei platforme software accesibile online participanților, invocând următoarele argumente: (i) licitația online ar facilita comunicarea între diferitele niveluri de decizie din cadrul companiilor participante; (ii) licitația online ar permite ofertanților controlul aspectelor logistice; (iii) colocarea ofertanților ar crește riscul apariției unor înțelegeri anticoncurențiale și al unor contacte neregulate între

participanți și membrii Comisiei; (iv) colocarea poate oferi participanților oportunitatea obținerii unor informații privind situația concurenților; (v) colocarea ofertanților implică un efort organizatoric substanțial pentru Autoritate.

Autoritatea subliniază în primul rând faptul că pregătirea și testarea unei platforme software accesibile online capabile să susțină în condiții adecvate desfășurarea etapei de licitație ar necesita un timp mult mai îndelungat decât cel pe care îl presupune organizarea licitației în forma supusă consultării, ceea ce ar conduce la amânarea întregii proceduri de selecție, rezultat inacceptabil din punct de vedere al constrângerilor de timp impuse de prevederile actelor normative în vigoare (Decizia președintelui ANCOM nr. 1816/2011 privind acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de frecvențe 880-915 MHz/925-960 MHz, respectiv 1710-1747,5 MHz/1805-1842,5 MHz, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11/2012 privind stabilirea unor măsuri pentru eliberarea benzilor de frecvențe radio 830-862 MHz, 1747,5-1785 MHz, 1842,5-1880 MHz și 2500-2690 MHz).

În al doilea rând, colocarea participanților la sediul ANCOM pe durata etapei de licitație – utilizată cu succes și în procedurile de selecție organizate în Germania și Italia – oferă, în opinia Autorității, condiții de securitate optime, fiind de natură să descurajeze într-o măsură mult mai mare înțelegerile anticoncurențiale și alte încălcări ale regulilor de procedură decât localizarea ofertanților la sediile proprii, ca efect intrinsec al existenței unei supravegheri electronice și al prezenței membrilor Comisiei. Din acest punct de vedere, precum și din perspectiva argumentelor legate de comunicarea internă și logistică, este evident că licitația online prezintă mai multe avantaje pentru ofertanți, însă Autoritatea consideră că întâietate trebuie să aibă interesul organizării unei proceduri integre și sigure. Acesta justifică pe deplin, de altfel, și efortul organizatoric necesar pentru desfășurarea corespunzătoare a etapei de licitație în condițiile colocării ofertanților la sediul ANCOM.

Pentru motivele expuse mai sus, Autoritatea a decis să mențină propunerea organizării etapei de licitație la sediul său.

Având în vedere o serie de considerente logistice ANCOM a luat decizia organizării procedurii de selecție la sediul ANCOM-Direcția Regională București, amplasat în str. Lucian Blaga nr. 4, bl. M110, sector 3, București. Pentru aceste motive prima teză a al primului paragraf al punctului 5.1.1 se va modifica și va avea următorul cuprins:

*„Licitația se va desfășura la sediul **ANCOM-Direcția Regională București din Str. Lucian Blaga nr. 4, bl. M110, sector 3, București**, unde fiecare ofertant va dispune de o încăpere dotată cu acces la internet prin conexiune fără fir.”*

Totodată, a doua teză a punctului 5.1.1 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Pe durata licitației, reprezentanții ofertanților vor putea utiliza pentru comunicare mijloacele tehnice proprii.”

b. Unii respondenți au solicitat clarificarea în cadrul Caietului de sarcini a unor aspecte practice legate de desfășurarea etapei de licitație la sediul ANCOM, după cum urmează: (i) dacă va fi permisă comunicarea reprezentanților ofertanților cu exteriorul încăperilor puse la dispoziție și, în

special, comunicarea cu managementul companiilor pe care le reprezintă prin intermediul mijloacelor tehnice proprii ale ofertanților/cu mijloace de comunicare securizate; (ii) modalitatea concretă de repartizare a încăperilor, pentru fiecare din zilele de desfășurare a licitației; (iii) dacă va fi permis accesul specialiștilor din partea ofertantului în încăperea pusă la dispoziție cu 2 ore în avans, pentru a inspecta din punct de vedere tehnic spațiul respectiv; (iv) dacă va fi permis accesul curierilor (distribuitori de documente, catering etc.) în încăperile puse la dispoziție în timpul pauzelor dintre runde; (v) cine este responsabil pentru paza în timpul nopții a încăperilor puse la dispoziție; (vi) dacă membrii echipei ofertantului trebuie să fie notificați de ANCOM în avans, numărul de persoane care vor avea drept de acces în încăperea pusă la dispoziție și regulile pentru calificarea și substituirea reprezentanților; (vii) echiparea cu surse alternative de energie a încăperilor destinate ofertanților și Comisiei și numărul de prize disponibile; (viii) dotările tehnice și de mobilier ale încăperilor destinate ofertanților.

ANCOM consideră că majoritatea acestor aspecte privesc chestiuni de ordin organizatoric la un nivel de detaliu care nu își găsește locul la nivelul Caietului de sarcini. Așa cum se precizează în secțiunea 4.2.3, Autoritatea va organiza o sesiune de informare asupra regulilor licitației și a funcționării sistemului electronic suport, dedicată ofertanților calificați pentru etapa de licitație, în cadrul căreia va prezenta regulile organizatorice de detaliu aplicabile în etapa de licitație.

Autoritatea apreciază că în Caietul de sarcini trebuie să figureze totuși precizări cu privire la posibilitățile de comunicare ale reprezentanților ofertanților cu exteriorul încăperilor rezervate și precizează că va permite atât utilizarea dotărilor tehnice ale încăperilor puse la dispoziție, cât și utilizarea mijloacelor tehnice proprii ale ofertanților. În acest sens, după primul paragraf al secțiunii 5.1.1 a fost introdus un nou paragraf, cu următorul cuprins:

„Pe durata licitației, reprezentanții ofertanților vor putea utiliza pentru comunicare echipamentele disponibile în încăperile rezervate acestora sau mijloacele tehnice proprii.”

c. Un operator a propus Autorității să aibă în vedere invitarea unei terțe părți, care să se bucure de încrederea tuturor actorilor implicați în procedura de selecție, în vederea monitorizării modului de desfășurare a licitației, pentru a îndepărta potențialele suspiciuni privind apariția unor nereguli (contacte între participanți sau între aceștia și Comisie).

Autoritatea respinge această propunere, considerând că ea ignoră cu desăvârșire rolul Comisiei, care este tocmai acela de garant al integrității procedurii de selecție. În plus, monitorizarea de către o terță parte ar fi unică în rândul procedurilor de licitație organizate în Europa, conform informațiilor aflate la dispoziția ANCOM.

5.1.2. Sistemul electronic suport

a. Un operator propune inserarea cerinței ca sistemul electronic suport să funcționeze cu respectarea celor mai ridicate standarde de siguranță și confidențialitate, garantate de ANCOM. De asemenea, operatorul solicită

Autorităţii să precizeze dacă sistemul electronic suport este izolat sau introdus în reţeaua ANCOM, să stabilească în cadrul Caietului de sarcini în mod detaliat calendarul de desfăşurare a sesiunii de instruire asupra funcţionării sistemului electronic suport şi să clarifice posibilitatea utilizării de către ofertanţi a propriilor resurse de tip hardware şi software în încăperile puse la dispoziţie, pe durata etapei de licitaţie.

Având în vedere că sistemul electronic suport va avea exclusiv rol de verificare şi va funcţiona offline, iar staţiile de lucru nu vor comunica între ele, ANCOM nu consideră necesară stipularea unor cerinţe de siguranţă şi confidenţialitate ale sistemului. Autoritatea mai precizează că sistemul electronic suport nu va funcţiona în reţeaua ANCOM, ci va fi instalat exclusiv pe staţiile de lucru aflate la dispoziţia participanţilor în încăperile rezervate acestora.

Totodată, ANCOM apreciază că stabilirea calendarului detaliat de desfăşurare a sesiunii de instruire nu face obiectul Caietului de sarcini, acesta urmând a fi comunicat participanţilor calificaţi în etapa de licitaţie.

5.1.3. Informarea ofertanţilor

a. Mai mulţi respondenţi au exprimat opinia că gradul de informare a ofertanţilor pe durata licitaţiei este prea scăzut, ceea ce ar inhiba „descoperirea preţului”, o caracteristică esenţială a procedurilor de licitaţie, care presupune ajustarea continuă de către ofertanţi a evaluărilor de preţ şi a limitelor bugetare, permiţând maximizarea eficienţei rezultatelor procedurii. S-au menţionat următoarele tipuri de informaţii suplimentare care ar putea fi puse la dispoziţia ofertanţilor: (i) lista ofertanţilor calificaţi în etapa de licitaţie; (ii) cererea agregată după fiecare rundă primară; (iii) ofertanţii câştigători după încheierea tuturor rundelor primare şi suplimentare şi loturile câştigate de fiecare dintre aceştia.

ANCOM precizează că politica de informare a ofertanţilor în cadrul licitaţiei trebuie să ţină seama nu numai de necesitatea „descoperirii preţului”, ci şi de imperativul descurajării comportamentului de ofertare strategică şi al înţelegerilor anticoncurenţiale, care pot să conducă la distorsionarea rezultatelor procedurii. Punând în balanţă aceste deziderate, Autoritatea este de acord cu comunicarea informaţiilor de la punctele (i) şi (iii), respectiv a listei ofertanţilor calificaţi în etapa de licitaţie, ulterior etapei de calificare, precum şi a identităţii ofertanţilor câştigători după încheierea tuturor rundelor primare şi suplimentare şi a numărului de loturi câştigate de fiecare dintre aceştia, nu însă şi a informaţiei menţionate la punctul (ii), şi anume cererea agregată după fiecare rundă primară. Opţiunea ANCOM este justificată prin aceea că lista ofertanţilor calificaţi poate fi oricum facil de reconstituit de către participanţi în condiţiile în care aceştia sunt colocaţi la sediul Autorităţii (fiind dificil de presupus că reprezentanţii diferiţilor ofertanţi nu se vor observa reciproc), iar dezvăluirea suplimentară a nivelului cererii agregate după fiecare rundă ar permite deducerea cu relativă uşurinţă a ofertelor individuale, ceea ce are potenţialul de a facilita comportamentul strategic şi înţelegerile între participanţi. Identitatea ofertanţilor câştigători după încheierea tuturor rundelor primare şi suplimentare şi loturile obţinute de fiecare dintre aceştia pot fi comunicate de Autoritate fără riscuri suplimentare, dat fiind că aceste informaţii pot fi oricum deduse relativ uşor

pornind de la opțiunile de alocare a frecvențelor prezentate aceluși ofertant de către Comisie pentru fiecare categorie în runda de alocare.

În lumina celor arătate, ANCOM a decis completarea Caietului de sarcini după cum urmează:

- paragraful al cincilea din cadrul secțiunii 4.6.3 va avea următorul cuprins:

„Candidaților calificați nu li se va comunica de către Comisie eligibilitatea inițială a celorlalți candidați calificați sau identitatea candidaților care nu s-au calificat pentru participarea în etapele ulterioare ale procedurii de selecție.”

- lit. a) din cadrul primului paragraf al secțiunii 4.6.4 va avea următorul cuprins:

*„a) organizarea etapei de licitație începând cu rundele primare, în cazul în care cererea agregată depășește numărul de blocuri de frecvențe disponibile în cadrul procedurii de selecție în cel puțin o categorie; în această situație, Comisia va comunica **fiecărui ofertant identitatea tuturor celorlalți ofertanți**, faptul că se impune organizarea etapei de licitație, precum și data de începere a rundelor primare;”*

- prima liniuță a lit. b) din cadrul primului paragraf al secțiunii 4.6.4 va avea următorul cuprins:

*„- va comunica fiecărui ofertant **identitatea tuturor celorlalți ofertanți**, precum și faptul că nu se impune organizarea rundelor primare ale etapei de licitație;”*

- prima liniuță a lit. c) din cadrul primului paragraf al secțiunii 4.6.4 va avea următorul cuprins:

*„- va comunica fiecărui ofertant **identitatea tuturor celorlalți ofertanți**, precum și faptul că nu se impune organizarea rundelor primare și/sau suplimentare ale etapei de licitație;”*

- la al doilea paragraf al secțiunii 5.2.8, după lit. b) se introduce o nouă literă, lit. c), având următorul cuprins:

*„c) în cazul în care nu se organizează și runde suplimentare, fiecărui ofertant i se va comunica **identitatea ofertanților câștigători după încheierea tuturor rundelor primare, precum și numărul de loturi câștigate de fiecare dintre aceștia în fiecare din categoriile de la A la G.**”*

- în finalul secțiunii 5.3.7 se introduce un nou paragraf, având următorul cuprins:

*„De asemenea, la încheierea runde/rundelor suplimentare, Comisia va comunica fiecărui ofertant **identitatea ofertanților câștigători după încheierea tuturor rundelor primare și/sau suplimentare, precum și numărul de loturi câștigate de fiecare dintre aceștia în fiecare din categoriile de la A la G.**”*

b. S-a propus introducerea în Caietul de sarcini a cerinței ca informațiile să fie comunicate către ofertanți imediat ce datele în cauză au fost accesate/procesate, excepțiile trebuind motivate și fiind circumscrise situațiilor în care Comisia are nevoie de timp suplimentar pentru analiza datelor colectate.

ANCOM consideră că este acceptabilă cerința comunicării către participanți imediat ce devin disponibile informațiile la *încheierea* rundelor etapei de licitație, nu însă și a informațiilor destinate a fi comunicate *anterior* fiecărei runde, și în special a prețurilor aplicabile în runda respectivă, informații care sunt aduse la cunoștința ofertanților cu un timp limitat înainte de debutul rundei. Această politică este dictată de necesitatea stabilirii unui echilibru între informarea participanților în etapa de licitație în vederea facilitării „descoperirii prețurilor” și obligația Autorității de a lua toate măsurile necesare pentru a minimiza riscul manifestării unui comportament strategic și al unor înțelegeri între participanți, care ar crește în situația comunicării informațiilor cu mai mult timp înainte de începutul unei runde.

Autoritatea nu este însă de acord cu propunerea motivării eventualelor prelungiri ale perioadei de comunicare, considerând că aceasta este lipsită de orice valoare adăugată și, în schimb, nu poate genera decât o și mai mare întârziere în comunicarea informațiilor către participanți.

Având în vedere aceste considerente, ANCOM a decis modificarea primului paragraf al secțiunii 5.1.3, după cum urmează:

*„Comisia va comunica ofertanților o serie de informații anterior fiecărei runde de licitație, la încheierea fiecărui tip de runde, precum și ori de câte ori necesitățile procesului de licitație o impun. **Comunicarea informațiilor la încheierea rundelor de licitație se va realiza imediat ce acestea devin disponibile și sunt verificate în mod corespunzător de Comisie.** Regulile generale privind efectuarea informărilor sunt cuprinse în prezenta secțiune, iar reguli specifice sunt conținute în principal în secțiunile 5.2.2, **5.2.8**, 5.3.2, **5.3.7**, 5.4.2 și **5.4.8**”.*

c. Alte propuneri primite în perioada de consultare vizează forma documentelor prin care se va realiza comunicarea informațiilor între Comisie și ofertanți. Astfel, s-au solicitat următoarele: (i) formatul tuturor documentelor menționate să fie inserat în Caietul de sarcini; (ii) fiecare asemenea document să fie întocmit în dublu exemplar și semnat de ambele părți, urmând ca fiecare dintre acestea să păstreze câte un exemplar original.

ANCOM apreciază că inserarea în Caietul de sarcini a formatului tuturor documentelor de informare ce ar putea fi utilizate în interacțiunea dintre Comisie și participanți ar fi excesivă, dată fiind diversitatea posibilelor situații, și ar presupune un nivel de detaliu care nu justifică includerea într-un Caiet de sarcini. Autoritatea este însă de acord cu propunerea întocmirii documentelor de informare în dublu exemplar și a modificat în acest sens al doilea paragraf al secțiunii 5.1.3, după cum urmează:

*„Informarea se va realiza de către un reprezentant al Comisiei care se va deplasa în acest scop în încăperea rezervată fiecărui ofertant la sediul ANCOM. **Formularele de informare vor fi întocmite în două exemplare originale, semnate de reprezentanții ambelor părți, urmând ca fiecare dintre acestea să păstreze câte un exemplar. Formularul trebuie să poarte semnătura unui singur reprezentant din partea unui ofertant. În cazul în care niciun reprezentant al unui ofertant nu poate fi contactat până la începerea următoarei runde sau reprezentanții ofertantului refuză să semneze formularul de informare, se va considera că ofertantul respectiv a renunțat la participarea la licitație, aplicându-se regulile stabilite în secțiunea 4.4.4.**”*

5.1.4. Depunerea ofertelor

a. Un operator a solicitat includerea cerinței ca formularul de ofertă să fie semnat pe fiecare pagină de reprezentanții ambelor părți, în 2 exemplare, câte unul pentru fiecare parte.

Autoritatea nu poate fi de acord cu această abordare, în forma finală a caietului de sarcini fiind asigurate mijloace de control care să conducă la invalidarea temerilor respondentului.

b. Același operator a propus și ca formularele de ofertă pentru fiecare tip de rundă să fie puse la dispoziția ofertanților pe suport tipărit, semnate în prealabil de președintele Comisiei.

Autoritatea nu este de acord cu semnarea în prealabil a formularelor de ofertă de către președintele Comisiei, întrucât această opțiune apare validă numai dacă formularul de ofertă este completat olograf însă nu mai este de folos odată cu utilizarea sistemului electronic suport.

c. Un alt respondent a solicitat detalii cu privire la modul în care vor fi asigurate acuratețea verificării și prelucrării ofertelor depuse, securitatea ofertelor și a tuturor comunicărilor, precum și procedurile de auditare continuă a ofertelor și a altor acțiuni, în condițiile în care nu se utilizează o platformă de licitație online și depunerea ofertelor se realizează manual.

ANCOM precizează că pe parcursul licitației, așa cum se precizează clar în secțiunea 5.1.2, atât ofertanții, cât și Comisia vor putea utiliza sistemul electronic suport pus la dispoziție de Autoritate pentru verificarea corectitudinii ofertelor din punct de vedere al respectării regulilor de eligibilitate, de activitate și al limitărilor privind dobândirea drepturilor de utilizare. Sistemele de licitație online nu prezintă garanții superioare privind acuratețea operațiunilor menționate prin simplul fapt că permit depunerea ofertelor prin mijloace electronice, sistemul de verificare offline disponibil în procedura ANCOM oferind aceleași garanții de calitate.

5.1.5. Drepturi de extindere

a. S-a propus ca perioada de extindere pentru depunerea ofertei acordată unui participant să profite tuturor participanților, în spiritul principiilor transparenței și nediscriminării.

ANCOM consideră că propunerea poate fi primită sub aspectul acordării beneficiului extinderii către toți participanții, indiferent dacă aceștia mai dispun sau nu de drepturi de extindere la acel moment.

În consecință, ANCOM a modificat ultimul paragraf al secțiunii 5.1.5, astfel:

„Perioada de extindere produce efecte față de toți ofertanții, indiferent dacă mai dispun sau nu de drepturi de extindere la momentul acordării acesteia.”

De asemenea, Autoritatea a modificat prevederile Caietului de sarcini în sensul eliminării drepturilor de extindere exercitate în mod pasiv întrucât existența și a acestora ar fi putut conduce la depunerea ofertelor în momente diferite de timp, fapt ce ar fi putut

genera interpretări eronate în cadrul licitației. Odată cu păstrarea numai a drepturilor de extindere exercitate în mod activ se ajunge la o transparență a momentului la care se depun ofertele, toți ofertanții urmând să beneficieze de drepturile de extindere exercitate.

Având în vedere scopul unui drept de extindere, ANCOM a luat decizia de limitare a exercitării acestui drept în cazul în care un drept de extindere a fost exercitat deja pe parcursul unei runde. Prin urmare, teza a treia a punctului 5.1.5 va avea următorul cuprins:

*„Dreptul de extindere poate fi exercitat **numai** în mod activ **și doar în cazul în care nu a fost exercitat anterior de către unul dintre ofertanți.**”*

b. Doi operatori au comentat cu privire la numărul drepturilor de extindere de care dispune fiecare ofertant, considerând că acesta este insuficient. Unul dintre acești operatori a propus ca ANCOM să poată acorda drepturi de extindere suplimentare în situația în care ofertanții pot demonstra că utilizarea acestora a fost necesară datorită unor circumstanțe în afara controlului lor (spre exemplu, erori tehnice în funcționarea sistemului electronic suport) și a solicitat introducerea în Caietul de sarcini a unei proceduri în acest sens.

ANCOM consideră că stipularea posibilității acordării de drepturi de extindere suplimentare poate încuraja participanții să abuzeze de acest instrument, camuflându-și dorința reală de a câștiga mai mult timp pentru luarea deciziilor de licitare. În cazul defecțiunilor tehnice sau al altor circumstanțe excepționale care ar perturba sau împiedica desfășurarea activităților la sediul ANCOM, Autoritatea dispune deja de mai multe căi de acțiune, prevăzute în secțiunea 5.1.7, incluzând posibilitatea de a amâna programarea unei runde ori încheierea rundei în curs, de a anula runda în curs sau de a o reprograma.

5.1.6. Supravegherea electronică a desfășurării licitației

a. Un respondent a solicitat confirmarea faptului că reprezentanții ofertanților nu vor fi supravegheați în încăperile destinate acestora, astfel încât să se poată garanta că strategiile de ofertare vor putea fi discutate în deplină confidențialitate, supravegherea electronică urmând a fi limitată la spațiile comune și la personalul ANCOM.

ANCOM este de acord cu limitarea supravegherii la spațiile comune (inclusiv căile de acces în încăperile rezervate ofertanților) și la încăperea rezervată Comisiei și a modificat în acest sens secțiunea 5.1.6, după cum urmează:

*„Pe parcursul desfășurării licitației, activitatea ofertanților și a Comisiei va fi supravegheată electronic folosind echipamente audio-video. **Supravegherea nu va viza interiorul încăperilor rezervate fiecărui ofertant, fiind limitată la spațiile comune (inclusiv căile de acces în încăperile rezervate ofertanților) și la încăperea rezervată Comisiei.** Înregistrările vor fi utilizate în vederea monitorizării modului de respectare a regulilor licitației și vor fi arhivate de ANCOM la încheierea procedurii.”*

b. Un alt respondent și-a exprimat dezacordul față de supravegherea electronică folosind echipamente audio-video, considerând că aceasta ar crea premisele unor scurgeri de informații în raport cu ceilalți competitori, și a solicitat ANCOM să descrie în mod detaliat metodele care vor fi utilizate în vederea garantării securității operațiunilor de supraveghere, înregistrare și arhivare.

În opinia ANCOM, supravegherea electronică este un instrument eficient pentru descurajarea încălcării regulilor licitației. Autoritatea respinge de principiu argumentele privind favorizarea scurgerii de informații către anumiți competitori, considerând că ele pornesc de la o premisă eronată în privința aptitudinii Comisiei de a-și îndeplini rolul de garant al integrității procedurii de selecție. În orice caz, argumentele menționate sunt lipsite de orice fundament în condițiile în care supravegherea nu vizează interiorul încăperilor rezervate ofertanților.

Cu privire la metodele care vor fi utilizate în vederea garantării securității operațiunilor de supraveghere, înregistrare și arhivare, Autoritatea consideră că acestea nu pot face obiectul Caietului de sarcini.

5.1.7. Situații excepționale

a. Un operator solicită să se instituie și obligația ANCOM de a-i informa pe ofertanți în cazul în care o situație excepțională a apărut sau este pe cale să apară.

ANCOM nu consideră că o asemenea prevedere ar fi oportună, dat fiind că scopul instituirii dispozițiilor referitoare la situațiile excepționale este acela de a oferi Comisiei posibilitatea de a lua anumite decizii în împrejurări de acest tip cu privire la desfășurarea în continuare a procedurii, dacă apreciază necesar, iar informarea ofertanților de către Comisie se impune numai în situația luării unor asemenea decizii.

b. Un respondent critică faptul că măsurile ce pot fi luate în situații excepționale sunt lăsate la latitudinea ANCOM, care dispune de o marjă largă de apreciere, ca de altfel și în alte situații din cuprinsul Caietului de sarcini.

ANCOM trebuie să dispună de dreptul de a lua măsuri adaptate la specificul situațiilor survenite și proporționale cu amploarea și gravitatea efectelor acestor situații. ANCOM precizează că acest drept este în acord cu practica la nivel european, procedurile de acordare a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio organizate în alte state prevăzând în cele mai multe cazuri o marjă largă de acțiune a autorității.

5.2. Reguli pentru desfășurarea rundelor primare de ofertare

5.2.1. Programarea rundelor primare

a. Un operator consideră că se impune instituirea unui interval minim de timp între două runde consecutive și în acest sens propune ca ofertanții să fie anunțați cu privire la ora începerii unei runde primare cu minimum 30 de minute (față de 15 minute în varianta supusă consultării) și cu maximum 60 de

minute în avans (față de 30 de minute în varianta supusă consultării). În același timp, respondentul propune ca perioadele de timp scurse între informări să nu fie mai mari de 60 de minute.

ANCOM a acceptat parțial propunerea primită pe acest subiect, prevederile paragrafului 3 al punctului 5.2.1 având următoarea formulare:

„Toate rundele primare vor fi programate să se desfășoare între orele 9.00 și 16.00, în zilele lucrătoare. Fiecare ofertant trebuie să asigure în fiecare zi prezența permanentă a reprezentanților săi la **locația aleasă pentru desfășurarea procedurii de licitație** începând cu ora 9.00 și până la ora 16.00 sau până la primirea anunțului Comisiei cu privire la încheierea rundelor pentru ziua respectivă. **Numărul de runde primare ce se vor desfășura într-o zi precum și ora de începere a acestora vor fi anunțate în ziua anterioară. Comisia poate modifica aceste informații și va comunica noile date** cu cel puțin 15 de minute în avans.”

b. Un alt operator a propus ca programul estimativ al rundelor de licitație să fie publicat cu o zi înainte și să se prevadă că numărul de runde poate fi mai redus decât cel estimat (de exemplu în situația utilizării drepturilor de extensie), însă nu mai ridicat. Operatorul în cauză mai sugerează că ar fi preferabilă introducerea unei prevederi privind renunțarea la desfășurarea unor runde ulterioare într-o anumită zi în cazul în care creșterile de preț depășesc un anumit prag în ziua respectivă.

ANCOM este de acord cu publicarea programului estimativ al rundelor pentru ziua următoare și cu precizările aferente propuse de respondent. Totuși, Autoritatea nu este de acord cu stipularea unui prag pentru creșterile de preț, dincolo de care să se renunțe la organizarea unor runde de licitație în cursul zilei respective, considerând că prin mecanismul de aplicare a incrementului de ofertare în rundele primare introdus prin modificările aduse secțiunii 4.7.1, creșterile de preț vor fi suficient de mici și predictibile pentru a permite participanților o planificare bugetară eficientă.

5.2.2. Informarea ofertanților anterior rundelor primare

Un respondent solicită inserarea în Caietul de sarcini a formatului documentului care va fi folosit pentru informarea ofertanților. De asemenea, respondentul cere ca ofertanții să fie informați și cu privire la rezultatele analitice (ofertanți, număr de blocuri) înregistrate pe categorii în runda precedentă.

Cu privire la prima solicitare, ANCOM arată că, astfel cum a precizat și în comentariile față de observațiile primite la punctul 5.1.3, formularul de informare reprezintă o chestiune de detaliu care nu își găsește locul în Caietul de sarcini. Acest formular va fi prezentat în cadrul sesiunii de informare asupra regulilor licitației și a funcționării sistemului electronic suport, dedicată ofertanților, organizată anterior etapei de licitație.

În ceea ce privește a doua solicitare, așa cum s-a precizat și în comentariile la observațiile aferente punctului 5.1.3, ANCOM a fost de acord cu propunerile primite în

ceea ce privește comunicarea către ofertanți a informațiilor privind lista ofertanților calificați în etapa de licitație, identitatea ofertanților câștigători după încheierea tuturor rundelor primare și suplimentare, precum și numărul de loturi câștigate de fiecare dintre aceștia. Autoritatea nu acceptă însă și comunicarea informației referitoare la cererea agregată după fiecare rundă primară, dat fiind că, în combinație cu lista ofertanților calificați, ar facilita deducerea ofertelor individuale, creând premise favorabile pentru comportamentul strategic și înțelegerile între participanți.

5.2.3. Prețurile de ofertare

Cu privire la această secțiune, un respondent a reluat propunerea făcută în raport cu secțiunea 4.7.1, privind reducerea incrementului de ofertare la un procent cuprins în intervalul 2,5%-10%.

Autoritatea reiterează comentariile prezentate față de propunerea menționată în legătură cu secțiunea 4.7.1.

În plus, Autoritatea a modificat prevederile primului paragraf al punctului 5.2.3, textul în analiză având următoarea formulare:

„În prima rundă primară, prețul pentru fiecare din categoriile de la A la G va fi egal cu prețul de pornire (taxa minimă de licență) pentru respectiva categorie. Începând cu următoarea rundă primară în cazul blocurilor în care s-a înregistrat cerere excedentară Comisia va stabili prețuri aplicabile în această rundă mai mari decât prețurile de pornire cu un procent (increment de ofertare) stabilit în conformitate cu punctul 4.7.1.”

5.2.4. Reguli de ofertare

Unii respondenți au solicitat ca ANCOM să introducă în Caietul de sarcini formatul specific ce va fi utilizat pentru depunerea ofertelor.

ANCOM nu este de acord cu această solicitare, considerând că, similar formularului utilizat pentru informarea participanților, formularul de ofertă este un aspect de detaliu și nu își găsește locul la nivelul Caietului de sarcini, urmând a fi prezentat în cadrul sesiunii de informare asupra regulilor licitației și a funcționării sistemului electronic suport, dedicată ofertanților, organizată anterior etapei de licitație.

5.3. Reguli pentru desfășurarea runde/rundelor suplimentare de ofertare

5.3.1. Programarea runde/rundelor suplimentare

Un respondent solicită acordarea unor perioade de timp mai mari în vederea pregătirii rundelor suplimentare, arătând că stabilirea strategiei de ofertare reprezintă un element esențial și nu poate fi realizată în integralitate *ex ante* (stabilirea strategiei depinde direct de rezultatele ultimei runde de ofertare).

ANCOM precizează că în Caietul de sarcini nu este prevăzut un termen maxim între încheierea rundelor primare (sau, după caz, încheierea etapei de calificare, dacă nu se organizează runde primare) și începerea rundelor suplimentare. Prin urmare, nu există niciun impediment pentru ca, având în vedere cantitatea de spectru disponibilă pentru rundele suplimentare, Comisia să acorde un termen suficient ofertanților pentru pregătirea acestor runde.

De asemenea, Caietul de sarcini nu indică o durată maximă a perioadei de timp dintre prima și a doua rundă suplimentară, astfel încât și în acest caz Comisia va putea permite un interval de timp care să fie suficient pentru pregătirea corespunzătoare a strategiei de ofertare, în considerarea cantității de spectru disponibile pentru a doua rundă suplimentară.

5.3.4. Reguli de ofertare

Unul dintre respondenți și-a exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că modul de structurare a procedurii o face vulnerabilă la riscul comportamentului de ofertare strategică, arătând că un ofertant poate să liciteze agresiv în rundele primare, pentru ca apoi să renunțe la o parte importantă a loturilor licitate în perspectiva de a le achiziționa la prețuri mai mici în rundele suplimentare. Pentru diminuarea semnificativă a acestui risc, respondentul propune instituirea unor limitări privind cantitatea de spectru care va putea fi dobândită de un ofertant în rundele suplimentare, respectiv: (i) nu mai mult de 1 bloc în categoriile de sub 1 GHz și (ii) nu mai mult de 2 blocuri în categoriile de peste 1 GHz.

ANCOM recunoaște valoarea argumentelor invocate de respondent însă urmare a condiționalităților incluse în cadrul punctului 4.7.1 consideră că nu mai este necesară instituirea limitării la 1 bloc în categoriile sub 1 GHz.

În plus, Autoritatea nu consideră necesară introducerea unei limitări și pentru spectrul de peste 1 GHz, deoarece, pe de o parte, acesta este mai puțin expus riscului unui comportament de ofertare strategică, banda de 1800 MHz fiind supusă și regulilor suplimentare introduse în cadrul punctului 4.7.1 și, pe de altă parte, este mult mai expus riscului de a rămâne neatribuit.

5.3.5. Determinarea ofertanților câștigători

a. Un operator solicită clarificarea sensului tezei I a celui de-al treilea paragraf al secțiunii 5.3.5, respectiv: „În cazul în care două sau mai multe combinații de pachete care îndeplinesc condițiile de mai sus au valoare egală, combinația care include pachete din partea celor mai mulți ofertanți va fi declarată ca fiind combinația câștigătoare”. În înțelegerea operatorului, aceasta înseamnă că, în cazul în care două combinații de oferte sunt luate în considerare, dintre care prima are o valoare totală mai mare, iar a doua include mai multe blocuri, atunci cea din urmă va fi declarată câștigătoare.

ANCOM atrage atenția în primul rând asupra ipotezei textului, potrivit căreia combinațiile de oferte avute în vedere **au valori egale**. În al doilea rând, Autoritatea

subliniază că, dintre aceste combinații, câștigătoare va fi cea care include pachete **din partea unui număr mai mare de ofertanți**, iar nu cea care include mai multe blocuri. În acest context, trebuie precizat și faptul că, potrivit lit. c) a paragrafului anterior din aceeași secțiune, ambele combinații luate în considerare asigură, prin ipoteză, alocarea celui mai mare număr de blocuri dintre cele disponibile în toate categoriile.

b. Un alt operator semnaleză o aparentă inconsistență în modul de stabilire a combinației câștigătoare: pe de o parte, se identifică acea combinație de pachete care are valoarea maximă, însă, pe de altă parte, se precizează că o condiție este ca respectiva combinație să asigure alocarea celui mai mare număr de blocuri dintre cele disponibile în toate categoriile. Or, aceasta ar însemna că o combinație cu valoare mai mică, dar care include mai multe blocuri, ar putea fi preferată unei combinații cu o valoare mai mare, dar care include mai puține blocuri.

ANCOM reamintește faptul că principalul obiectiv strategic al procedurii de selecție este maximizarea beneficiilor economice și sociale pentru utilizatorii din România, între altele prin **alocarea și utilizarea eficientă a cât mai multor frecvențe disponibile**⁸. Alocarea resursei de spectru acelor operatori care o valorizează cel mai mult este de asemenea un obiectiv strategic al procedurii, dar el se clasează ca importanță după obiectivul maximizării cantității de spectru alocate în condiții de eficiență. Prevederile Caietului de sarcini puse în discuție de respondent instituie un mecanism prin care aceste obiective sunt conciliate în rundele suplimentare, urmărindu-se ca maximizarea taxelor de licență colectate în urma procedurii să se realizeze în condițiile în care o cantitate cât mai mare de frecvențe este acordată spre utilizare pieței în beneficiul utilizatorilor finali. Autoritatea precizează că această structurare a mecanismului de selecție în faza rundelor suplimentare nu este de natură să compromită cerința eficienței în alocarea spectrului, atâta vreme cât ea urmărește să evite ca anumite blocuri izolate (difícil de atribuit printr-o procedură separată) să rămână nealocate.

5.4. Reguli pentru desfășurarea runde de alocare

5.4.1. Programarea runde de alocare

Un respondent solicită acordarea unor perioade de timp mai mari în vederea pregătirii runde de alocare, arătând că stabilirea strategiei de ofertare reprezintă un element esențial și nu poate fi realizată în integralitate *ex ante*.

Similar celor menționate în legătură cu programarea rundelor suplimentare, ANCOM precizează că în Caietul de sarcini nu este prevăzut un termen maxim între încheierea rundelor primare/suplimentare (sau, după caz, încheierea etapei de calificare, dacă nu se organizează runde primare/suplimentare) și începerea runde de alocare. Singura mențiune relevantă este cea din Tabelul 22 – Calendarul orientativ de desfășurare a procedurii, care indică un termen de 3 zile între încheierea rundelor primare și/sau suplimentare și runda de alocare, însă acest termen este doar orientativ și poate fi prelungit în funcție de situația concretă. Prin urmare, nu există niciun impediment pentru

⁸ A se vedea în acest sens poziția publică a Autorității cu ocazia lansării consultării pentru documentele procedurii de selecție, în cadrul prezentării susținute cu această ocazie, disponibilă la adresa: http://www.ancom.org.ro/uploads/links_files/2012_03_14_Prezentare_licitatie_spectru.pdf

acordarea unui termen suficient ofertanților de către Comisia pentru pregătirea acestei runde.

De asemenea, Caietul de sarcini nu indică o durată maximă a perioadei de timp dintre runda de alocare pentru o anumită categorie și runda de alocare pentru categoria următoare. Astfel, și în acest caz Comisia va putea permite un interval de timp care să fie suficient pentru pregătirea corespunzătoare a strategiei de ofertare în ceea ce privește alocarea blocurilor din următoarea categorie.

5.5. Încheierea etapei de licitație

Un operator a propus ca prevederile referitoare la restituirea garanției de participare să fie completate cu o trimitere la secțiunea 4.4.5.

ANCOM a acceptat solicitarea și a completat în mod corespunzător lit. b) din secțiunea 5.5, după cum urmează:

„b) va comunica ofertanților care nu au obținut drepturi de utilizare în cadrul procedurii termenul în care urmează să li se restituie garanția de participare, în conformitate cu prevederile secțiunii 4.4.5, lit.b)“.

Capitolul 6 – Aspecte diverse

6.1. Publicitatea procedurii de selecție

Un operator consideră că, în scopul de a păstra securitatea și obiectivitatea procedurii de selecție, orice informații referitoare la procedura de selecție ar trebui să fie dezvăluite de ANCOM numai după data atribuirii licențelor, iar lista informațiilor care pot face obiectul comunicării publice ar trebui să fie limitativă, iar nu exemplificativă.

ANCOM nu este de acord cu aceste propuneri, considerând că Autoritatea trebuie să aibă posibilitatea de a oferi publicului și mass-media, în virtutea obligațiilor legale care îi revin, informații de interes public cu privire la procedura de selecție, oricând pe parcursul acesteia.

Anexa 1 – Declarație privind calitatea de participant la procedura de selecție

Un operator a formulat următoarele propuneri: (i) față de pct. 3 – pentru societățile din grupul candidatului să se solicite numai adresele sediilor centrale, nu și alte date de contact, apreciind că adresa constituie o informație suficientă; (ii) față de pct. 4 – comisia de licitație să aibă dreptul de a solicita orice documente doveditoare care sunt necesare „în mod rezonabil” în scopul verificării și confirmării declarației candidatului; (iii) față de pct. 5 – precizarea faptului că este vorba de instituții publice.

ANCOM consideră că pot fi primite propunerile de la pct. (i) și (iii) de mai sus. În ceea ce privește propunerea de la pct. (i), se precizează că în conformitate cu prevederile lit. e) a primului paragraf din secțiunea 4.5.2, documentul care prezintă structura grupului candidatului trebuie să includă „denumirile și **adresele** tuturor societăților” din grup.

Propunerea de la pct. (ii) nu poate fi primită. Necesitatea solicitărilor de documente în vederea verificării și confirmării veridicității informațiilor furnizate de candidat este un aspect obiectiv, astfel că un document poate fi doar necesar sau nenesar în acest scop, nu și „necesar în mod rezonabil”.

În considerarea celor de mai sus, Autoritatea a modificat Anexa 1 după cum urmează:

- la pct. 3, a doua liniuță va avea următorul cuprins:

*„□ este membru al unui grup de întreprinderi, ale căror denumiri, **adrese** și legături sunt prezentate în documentul [denumirea documentului conținând structura grupului candidatului], pe care îl depun ca parte a dosarului de candidatură.”*

- la pct. 5, al doilea paragraf va avea următorul cuprins:

*„Subsemnatul autorizez prin prezenta orice instituție **publică**, societate comercială, bancă, alte persoane juridice să furnizeze informații reprezentanților autorizați ai ANCOM cu privire la orice aspect comercial, tehnic și financiar în legătură cu activitatea candidatului pe care îl reprezintă.”*

Anexa 2 – Formular de candidatură

Un respondent solicită ca la pct. 4 să se elimine cerința renunțării de către candidat la aplicabilitatea jurisdicțiilor străine în soluționarea diferendelor/litigiilor ce ar putea fi ocazionate de procedura de selecție și acordarea licențelor în urma acesteia, motivat de faptul că, în opinia sa, pot exista cazuri în care instanțele judecătorești române nu pot adopta o decizie corectă și echitabilă.

Autoritatea nu poate accepta propunerea respondentului, având în vedere că procedura de selecție este organizată de o instituție publică română și are ca obiect acordarea drepturilor de utilizare a unor resurse limitate, în interes public.